

SELECTA
COLLOQUIORUM
Corderii Maturini

CENTURIA,

Notis Anglicis adspersa,

*Et à plurimis, quæ vulgares Editiones
infestas habent, Mendis repurgata.*

A GULIELMO WILLYMOTT,
A. M. Coll. Regal. Cantab. Socio.

USUI SCHOLARUM.

Editio Nova prioribus emendatior.

EDINBURGI,
In Ædibus THO. RUDDIMANNI,
M. DCC. XXXII.

re
P.
mi
Fr
Q
su
co
ni
gu
te
E.

SELECTA
COLLOQUIORUM
MATURINI CORDERII *Centuria.*

COLLOQUIUM I.

Argumentum. Puer ultro salutatum venit præceptorem. Comiter ab illo accipitur. Quod Deum precatus esset à Magistro laudatur. Exemplum ad parvulos blandè & comiter in schola tractandos, ne severitate disciplinæ absterreantur.

ERASMUS, PRÆCEPTOR.

SALVE Præceptor. *P.* Salvus sis, mi Erasme. Unde venis (1) tam multo mane?
E. E cubiculo nostro. *P.* Quando surrexisti? *E.* Paulò ante sextam, Præceptor.
P. Quid ais? *E.* Sic est ut dico. *P.* Tu nimis es matutinus: quis te expergescit? *E.* Frater meus. *P.* An precatus es Deum? *E.* Quum primum frater me pexuit, precatus sum. *P.* Quomodo? *E.* Flexis genibus & conjunctis manibus, dixi precationem Dominicam, cum gratiarum adione. *P.* Quâ linguâ? *E.* Latinâ. *P.* O factum bene! Quis te misit ad me? *E.* Nemo. *P.* (2) Quid ergo? *E.* Ultro veni. *P.* Mi animule, quàm pulchrum

4 *Selecta Colloquiorum Maturini*
chrum est sapere! Non est jentandi tempus?
E. Nondum esurio.

(1) Tam multo mane.] *So early in the Morning.* (2)
Quid ergo?] *How then?*

COLLOQUIUM II.

*Argumentum. Duo pueri ad prælectionem repetendam sese
parant. Lectiones sæpe repetendæ.*

ABRAHAMUS, BARTHOLOMÆUS.

EAmus unà repetitum. B. (1) Quid ego
repeterem? Nonne satis est, quodd so-
lus repetiverim? A. Si tantum semel aut
bis repetieris, id (2) parum est ad ediscen-
dum. B. Immo circiter decies repetivi. A.
(3) Ne id quidem sufficit. B. Quid igitur
vis amplius? A. Si vis (4) certissime red-
dere coram præceptore, opus est cum aliquo
repetivisse. B. Istud ego nesciebam: sed
tibi libenter assentior. A. Faciamus ergo
quod ego te (5) monebam. B. (6) Equidem
non recuso: incipe.

(1) Quid?] Ob. sc. Propter. (2) Parum.] *Too little.*
Not sufficient. 3. Ne id quidem sufficit.] *Even that is*
not sufficient. That's not enough neither. (4) Certissime
reddere.] *To repeat (say your Lesson) very exactly (with-*
out any Mistake at all.) (5) Monebam.] *Facere sc.* (6)
Equidem non recuso.] *I am not against it, for my part.*

COLLOQUIUM III.

Argumentum. Exordium est ad repetendam prælectionem.

CORNELIUS, DANIEL.

Quid agis? D. Repeto mecum. C. Quid
repetis? D. Præscriptum hodiernum
præ-

præceptoris. C. (1) Tenesne memoriâ? D. (2) Sic opinor. C. Repetamus unâ: sic uterque nostrum rectius pronuntiabit coram præceptore. D. (3) Tu igitur incipe, qui me provocâsti. C. Age, attentus esto: ne me finas aberrare. D. Sum promptior ad audiendum, quàm tu ad pronunciandum.

(1) Tenesne memoriâ?] *Have you it by Heart? Can you say it?* (2) Sic opinor.] *I think so.* (3) Tu igitur incipe.] *Begin you then.*

COLLOQUIUM IV.

Argumentum. Exordium est ad colloquendum. Qui bene agit, reprehendi non timet. Prudenter igitur facit, qui præceptum istud usurpat, Sic age ne timeas.

GABRIEL, HIERONYMUS.

(1) **J**Amne tenes, (2) quæ reddenda sunt horâ tertiâ? H. Teneo. G. (3) Ego quoque. H. Ergo confabulemur paulisper. G. Sed (4) si intervenerit observator, putabit nos garrere. H. Quid times, ubi nihil timendum est? Si venerit, non deprehendet nos in otio, aut in re mala: audiat, si velit, nostrum colloquium. G. Optimè loqueris. (5) Secedamus aliquò in angulum, ne quis nos impediat.

(1) Jamne tenes?] *Memoriâ sc. Have you got yet?* (2) Quæ reddenda sunt.] *Nobis sc. coram præceptore. What we are to repeat.* (3) Ego quoque.] *Teneo sc.* (4) Si intervenerit observator.] *If the Monitor should come in upon us in the mean Time.* (5) Secedamus aliquò in angulum.] *Let us withdraw into some Corner: For in aliquem angulum.*

COLLOQUIUM V.

Argumentum. *Admonitio brevis, sed pueris aptissima.*

JOANNES, LEONARDUS.

NON (1) decet hic otari, aut garrere, dum præceptor expectatur. *L.* Quid ais, non decet? immò non licet: nisi volumus vapulare. *J.* Tu igitur audi me, dum prælectionem pronuncio: ego deinde te audiam. *L.* Age, pronuncia.

(1) Decet.] Nos sc.

COLLOQUIUM VI.

Argumentum. *Puer diligentia in literis admonitus, frustra ait se moneri, quod aliam aliquam artem mallet discere, quam literas. Cuique ars discenda est ingenio suo apta.*

ADOLPHUS, BEATUS.

MIROR ego (1) quid tibi velis: tu ferè semper es otiosus, aut garris, aut (2) ineptis. *B.* (3) Quid vis faciam? *A.* (4) Ut studeas diligenter. *B.* Cur me istud mones? *A.* (5) Pro meo in te amore, tuâque utilitate. *B.* Frustra mones. *A.* Quid ita? *B.* Quia non est mihi animus in literis. *A.* Quid ergo (6) velles? *B.* Discere aliquam artem (7) aptam ingenio meo. *A.* Jamne cogitasti, quam ars tibi placeat potissimum? *B.* Jampridem. *A.* (8) Cur ergo patrem non admones? *B.* Nunquam ausus sum. *A.* Cur non? *B.* Vereor ne mihi irascatur. *A.* Roga præceptorem, ut illi dicat. *B.* Immò te oro, mi Adolphe, dic tu ipse præceptor (9) meis ver-

bis:

his : nam verecundia me impedit. Faciesne
 quod rogo? *A.* Faciam certè, idque libentis-
 simè. Valde enim tædet me videre te adeò
 remissum. *B.* O quàm mihi gratum feceris!
A. Sed præceptor (10) te appellabit. *B.* Quid
 tum? Oblata occasio me audacem reddet ad
 mentem meam liberè aperiendam. *A.* Rectè
 iudicas. *B.* Tu igitur (11) fac promissi me-
 mineris : deinde renuncia mihi, quid ille ti-
 bi responderit. *A.* Alioqui essem tibi nunci-
 us inutilis.

(1) Quid tibi velis] *What you-mean.* (2) Ineptis.]
Are trifling. (3) Quid vis faciam?] *Ut. sc. What won'd*
you have me do? (4) Ut studeas diligenter.] *Volo sc.*
Study hard. (5) Pro meo in te amore, tuâque utilitate.]
Out of my Love to you, and for your own Good. (6) Velles.]
Facere sc. (7) Aptam ingenio meo.] *Suitable to my Ge-*
nius. (8) Cur ergo patrem non admones?] *Why don't you*
speak to your Father of it then? (9) Meis verbis] *From me.*
In my Name. (10) Te appellabit.] *Will speak to you* (11)
Fac memineras] *Ut sc. See you remember. Take Care to*
remember.

COLLOQUIUM VII.

Argumentum. Puer infeliciori ingenio docetur, quibus ad-
 miniculis ad eruditionem fiat progressio. Virtutis studi-
 um non parùm ad eruditionem adipiscendam confert. Qui
 virtutis rationem habet, dotibus animo augetur à Deo.

BEATUS, CALVINUS.

Visne permanere in ista ignorantia? *C.*
 (1) Avertat Deus. *B.* Quid igitur fa-
 cies? *C.* Da mihi (2) super hac re consilium,
 quæso. *B.* In primis Deum sapissimè & (3.)

ex animo precare : deinde semper attentus esto : hoc est, diligenter audito quicquid docetur, sive præceptor loquatur, sive alius quid reddant condiscipuli tui : postremò charitatem diligenter (4) cole. C. Quibus modis? B. (5) Neminem neque lædito, neque offendito: nemini invideto: neminem odio habeto: sed contrà, omnes dilige tanquam fratres, ac (6) benè omnibus, quoad poteris, facito. C. (7) Quid illa mihi conferent ad studiorum profectum? B. Plurimum. C. Quomodo? B. Sic enim Deus tibi illuminabit ingenium: memoriam ac cæteras (8) animi dotes augebit. (9) denique studia tua ita promovebit, ut majores in ea re progressus indies facias. G. Consilium mihi sanè das optimum. Utinam in Dei ipsius gloriam uti perpetuò valeam, (10) tibi que aliquando referre gratiam. B. Non opto, uti mihi aliud gratiæ (11) eo nomine referas, nisi ut Deum sæpenumero laudes, studiaque honesta semper prosequaris, atque ita ad divinarum literarum cognitionem tandem pervenias.

(1) Avertat Deus.] *God forbid.* (2) Super hac re.] *Upon (About) this Matter.* (3) Ex animo.] *Heartily.* (4) Cole.] *Practise.* (5) Neminem neque lædito, neque offendito.] *Don't either hurt, or offend any Body.* (6) Bene omnibus, quoad poteris, facito.] *Do good to all, as far as in you lies.* (7) Quid illa mihi conferent ad studiorum profectum?] *What will those things contribute towards the Advancement of my Studies? What will those things profit me towards, &c.* Animi dotes.] *Natural Gifts. Qualifications. Powers of the Soul.* (9) Denique. *In short. In fine.* (10) Tibique aliquando gratiam

tiam re
(at last)

Argum
gena
par

Q

cum
man

D.

Qui

occ

end

Qu

à pa

hin

don

D.

pa

oru

Qu

far

ma

(4

qu

ex

qu

th

g

tiam referre.] *And to make you a Return sometime or other*
(at last.) (11) *Eo nomine.] Upon that Account.*

COLLOQUIUM VIII.

Argumentum. Patris docti diligentia in filiis domi docendis. Beneficium Dei agnoscendum ab iis qui bonos parentes habent. Fratres ex fide in Christum.

DEMETRIUS, ELISÆUS.

QUando redisti domo? *E.* (1) *Tantum redeo.* *D.* Ubi est frater? *E.* Mansit domi. *D.* Cur mansit? *E.* Ut pranderet cum matre. *D.* Tu verò, cur etiam non mansisti? *E.* (2) *Jam pranderam cum patre.* *D.* Quis vobis ministrabat? *E.* Ancilla. *D.* Quid mater, ubi erat? *E.* Etiam domi, sed occupata. *D.* Qua in re? *E.* (3) *In recipiendo tritico, quod nobis advectum fuerat.* *D.* Quando redibis domum? *E.* Quum accersar à patre. *D.* Quo die istud erit? *E.* Fortasse hinc ad quatuor dies. *D.* Cur vos tam sæpe domum commeatis? *E.* Sic volunt parentes. *D.* Quid agitis domi? *E.* Quod jubemur à parentibus. *D.* Sed interim perit vobis studiorum tempus. *E.* Non omninò perit. *D.* Quid igitur? *E.* Quoties pater non est necessariò occupatus, omnibus horis exercet nos, mane, ante & post prandium, ante cœnam, (4) à cœna satis diu, postremò etiam antequam cubitum eamus. *D.* Quibus rebus vos exercet? *E.* Exigit à nobis ea potissimum, quæ totâ hebdomade in schola didicimus: themata nostra inspicit, ac de iis nos interrogat; sæpe dat nobis aliquid modò Latine,

10 *Selecta Colloquiorum Maturini*

modò vernaculè (5) describendum: interdum etiam nobis proponit brevem sententiam vernaculo sermone, quam Latine vertamus: interdum contrà, jubet aliquid Latinum vernaculè reddere. Postremo, ante cibum & post, semper ex Bibliis Anglicis aliquid legimus, idque totà præsente familiâ. *D.* Nihilne de Catechismo interrogat? *E.* Id facit omni die Dominico, nisi forte domo absit. *D.* Mira narras, si modò vera. *E.* Immò sunt longè plura, quàm quæ tibi narravi: sum enim oblitus morum civilitatem, de quâ etiam admonere nos solet in mensa. *D.* Cur pater vester tantum sumit laborem in vobis docendis? *E.* (6) Ut sic intelligat, num in schola operam ludamus, & tempore abutamur. *D.* Mira hominis diligentia, (7) atque adeò prudentia. O quàm devincti estis Patri cœlesti, qui talem patrem in terra dedit vobis! *E.* Faxit ille, ut hoc & cætera ejus beneficia nunquam obliviscamur. *D.* Bonum & pium est istud optare: cura ut habeas non modò in ore, sed in animo etiam magis. *E.* Quodd me tam fideliter mones, habeo tibi gratiam. *D.* Benè monendi officium debemus omnibus, sed maximè fratribus. *E.* Fratribusne igitur solis? *D.* (8) Eos potissimum fratres hîc dico, qui ex fide in Christum nobis conjuncti sunt. *E.* Rectè judicas. Sed (9) viso num frater domo tandem reverterit. Nam (10) ad cessandum promptus est plus satis.

(1) Tantum redeo.] *I am but just return'd.* (2) Jam
 videram cum patre.] *I had din'd before with my Father.*
 (3) In recipiendo tritico.] *In taking in the Wheat.* (4)
 coena, satis diu.] *After Supper, a good while.* (5) De-
 scribendum.] *to transcribe.* (6) Ut sic.] *That so, That*
these Means. (7) Atque adeò prudentia.] *Nay and*
prudence. And Prudence too. (8) Eos potissimum fratres
 scio dico.] *By Brethren, I mean here those especially.* (9)
 Viso.] *I'll go and see.* (1) Ad cessandum promptus est.
 plus satis.] *Quam sc. He is too apt to play the Truant.*

COLLOQUIUM IX.

Argumentum. *Elisæus & Felix conferunt annos suos. Lau-
 datur docti pædagogi diligentia: item boni patris pru-
 dentia in liberorum instituendorum cura. Agnoscitur ea
 in re beneficium. Exemplum exercitationis in lingua
 Latina à teneris annis.*

ELISÆUS, FELIX.

(1) **Q**uot annos habes? *F. Tredecim.* (2)
 ut à matre accepi: Tu verò? *E. (3).*
 quidem non tot habeo. *F. Quot igitur? E. De-*
est unus. F. Sunt ergo duodecim. E. (4) In prom-
tu est ratio. F. Sed (5) frater tuus quotum
git annum? E. Quintum. F. (6) Quid ais?
am Latinè loquitur. E. Quid miraris? Sem-
per habemus domi pædagogum, & doctum &
iligentem: semper nos Latinè loqui docet.
 (7) Nihil vernaculum effert, nisi aliquid
 declarandi causâ: quin etiam (8) patrem non
 audemus nisi Latinè alloqui. *F. Nunquam*
gitur vernaculè loquimini? E. Solam cum
matre, idque certâ quâdam hora, quum illa
os ad se vocari jubet. F. Quid agitis (9)
am familia? E. Cum familia rarus est nobis
ermo, (10) & quidem tantum in transitu:

& tamen famuli ipsi nos Latine alloquuntur. *F.* Quid ancillæ? *E.* (11) Si quando usus postulat ut eas alloquamur, utimur sermone vernaculo, ut solemus cum ipsa matre. *F.* O vos felices, qui tam diligenter docemini! *E.* Est Deo gratia, cujus dono patrem habemus, (12) qui curet nos tam accuratè erudiendos. *F.* Certè ejus rei laus & honor unico cœlesti Patri debetur. *E.* Sed quid agimus? Jam (13) audio recitari catalogos. *F.* Ergo festinemus.

(1) Quot annos habes?] *Peraçtos, sc. How old are you?*
 (2) Ut à matre accepi.] *As I have heard my Mother say.*
 (3) Equidem non tot habeo.] *For my part I am not so old.*
 (4) In promptu est ratio.] *You are a ready Arithmetician.*
 (5) Frater tuus quotum agit annum?] *What Year (of his Age) is your Brother in?* (6) Quid ais? How say ye? *Spoken with Surprise.* (7) Nihil vernaculum effert, nisi aliquid declarandi causâ.] *He speaks nothing in our Mother-Tongue, unless it be to explain any thing.* (8) Patrem non audemus nisi Latine alloqui.] *We dare not speak to our Father in any thing but Latin.* (9) Cum Familia. *With the Servants.* (10) Et equidem.] *And that.* (11) Si quando usus postulat ut eas alloquamur.] *When ever we have Occasion to speak to them.* (12) Qui curet nos tam accuratè erudiendos.] *That takes care to have us so well instructed. (instructed with so much Exactness.)* (13) Audio recitari catalogos.] *I hear the Bills a-calling.*

COLLOQUIUM X.

Argumentum. Liber eleganter compactus ostentatur. Reprehenditur stulta questio. Excusatur, quasi jocus fuerit. Jocus inter familiares usitatus. In jocis nostris Deus non est offendendus.

FELIX, GIRALDUS.

Quis iste est novus liber deauratus, (1) quem tam magnificè ostentas. *G. Terentius.*

r. F. tentius. F. Ubi impressus? G. Lutetiæ. F.
 istu. Quis dedit tibi eum? G. Emi pecuniâ meâ.
 rna. F. Undè nactus eras pecuniam? G. Stultè
 vos istud quæris: quasi verò furatus sim. F. (2)
 Est Absit à me id cogitare: sed (3) animi causâ
 12 id rogabam. G. Nec ego serio dictum tuum
 F. reprehendi: sed eo more joculari solemus cum
 Pa. familiaribus. F. Nihil joculari prohibet, modò
 13 ne Deus offendatur. Sed age ad propositum
 nus. revertamur: de quo emissi Terentium istum?
 you? G. De Clemente. F. Illone Bibliopolâ circum-
 say. foraneo? G. Maxime. F. Quanti constitit?
 o old. G. Decem assibus, F. Nihilne amplius? G.
 ian. Nihil omninò. F. Profectò satis vile preti-
 f his. um. G. Præsertim quum auratus, adeoque
 ye? eleganter compactus sit. F. Erantne codices
 ali. alii similes? G. Duo vel tres. F. Deduc me
 ther. quæso ad illum. G. Eamus.

(1) Quem tam magnificè ostentas.] *That you make such
 mighty boasts of. That you are so mighty proud of.* (2)
 ando. Absit à me id cogitare.] *Far be it from me to have such a*
 Occa. *Thought.* (3) Animi causâ.] *For Diversion. For my Plea-
 sure. For Mirth's Sake.*

COLLOQUIUM XI.

Re. Argumentum. Giraldus ab Hermete librum commodato
 erit. petit: non dat Hermes, quia jam alteri dederat. Idem
 Deus mavult injuriam pati, quàm accusare condiscipulum ob
 privatam injuriam. O charitatem rarissimam! Consill-
 um bonum res est tutissima.

GIRALDUS, HERMES.

(1) Te. **C**ommoda mihi Virgilium tuum in duos
 ius. dies, si (1) nullo incommodo tuo id
 fieri potest. H. Profectò non possum. G. Cur
 non?

14 *Selecta Colloquiorum Maturini*

non? *H.* Quum Gerardus (2) his diebus à me commodato accepisset, pignori opposuit. *G.* Ain' tu, Pignori? *A.* Sic est, ut dico. *G.* Quanti oppigneravit? *H.* Tribus (ut ait) asibus. *G.* O hominem ingratum! *H.* Tantumne ingratum? *G.* Immodò verò & ingratum, & malum. Sed nunquid ille rem tuam oppignerare potuit, te inconsulto? *H.* Potuit, ut factum vides. *G.* Non tamen debuit. *H.* Rem acu tetigisti: sed quid facerem? *G.* Rogas? (3) Defer eum ad præceptorem. *H.* Malo istam pati injuriam, quàm (4) committere ut miser vapulet. *G.* Bene facis, dummodo tuum reddat. *H.* Reddet, spero. *G.* Unde redderet? *H.* Ait se brevi accepturum à patre pecuniam. *G.* Quid si te fallit? *H.* Fieri potest: sed tamen (5) aliquot dies expectabo quid futurum sit: (6) post deinde consilium capiam. *G.* Consilio recto nihil est tutius. *H.* Meministi probè, sic enim præceptor distavit nobis. Sed (7) nunquid vis aliud? *G.* Ut bene tibi sit. *H.* (8) Et tibi optimè.

(1) Nullo incommodo tuo.] *Without any Inconvenience to yourself.* (2) His diebus.] *Lately.* (3) Defer eum ad præceptorem.] *Complain of him to the Master.* (4) Committere ut miser vapulet.] *To make the poor Boy be beat (whip'd.)* (5) Aliquot dies expectabo quid futurum sit.] *I'll wait some Days to see what will be done.* (6) Post deinde consilium capiam.] *After that (then after that) I'll resolve what to do.* (7) Nunquid vis aliud? *Do you desire any thing more? Have you any further Service? The Form at Parting and taking Leave.* (8) Et tibi optimè.] *Ego volo ut sit sc.*

COLLOQUIUM XII.

Argumentum. *Quaritur liber per oblivionem relictus. Arguitur negligentia qui reliquerat.*

HERMES, JUSTUS.

Vidistine librum meum? *J.* Quem librum quæris? *H.* Ciceronis Epistolas. *J.* Ubi reliqueras? *H.* Oblitus eram in (1) auditorio. *J.* Tua fuit negligentia. *H.* Fateor: sed (2) interim indica, si quem scias accepisse. *G. J.* Cur non adis præceptorem? Solet enim (ut scis) quæ à nobis relictæ sunt, aut ferre in musæolum, aut alicui dare qui reddat. *H.* Bene mones. O me obliviosum, cui istud in mentem non venerat!

(1) Auditorio.] *The School.* (*The Place where Lessons were heard.*) (2) Interim.] *In the mean Time, i. e. Yet. Notwithstanding.*

COLLOQUIUM XIII.

Argumentum. *Levinus & Marcus suos sibi vicissim libros enumerant. Legendi interdum libri extraordinarii. Præstat serò quàm nunquam discere.*

LÆVINUS, MARCUS.

Habesne multos libros? *M.* (1) Non admodum. *L.* Sed quos habes? *M.* Rudimenta Grammaticæ, Colloquia Scholastica, Terentium, Epistolas Ciceronis cum vernacula interpretatione, Catonem, Dictionarium, Testamentum Anglicum, Psalmos cum Catechismo, præterea librum chartaceum, ad scribendum dictata præceptoris. Tu verò quos habes? *L.* Omnes habeo quos e-

numerâſti, præter Catonem, Terentium, Ciceronis Episto-
las. Cur enim libros habes rem(2) qui non præleguntur in classe nostra
M. At ego, dum ſumus otioſi, lego interdum illos: ut ſemper aliquid addiſcam novi, præ-
ſertim in lingua Latina, & honeſtis moribus L. Prudenter facis, mi Marce. O me miſe-
rum, qui nunquam didici, quid ſit (3) ſtudioſum eſſe! M. Diſce igitur. Præſtat enim
ſerò quàm nunquam diſcere.

(1) Non admodum.] Multos ſc. Not very many. (2) Qui non præleguntur.] That are not read to us. Prælego properly ſignifies to read and explain, as a Maſter to a Scholar. (3) Studioſum eſſe.] Aliquem ſc.

COLLOQUIUM XIV.

Argumentum. Liber commodato petitur, iſque impetratur ſed ab alio quodam repetendus. Beneficio non abutendum

NATANAEL, MARCUS.

Viſne mihi commodare tuum Terentium M. Volò equidem, modò illum repetas à Conrado, cui utendum dedi. N. Quo (1) ſigno viſ repetam? M. (2) Nempe hoc, quod ejus habeo Episto-
las. N. Id mihi ſatis eſt. M. Sed quando reddes? N. (3) Quum deſcripſero contextum in tres aut quatuor præleſſiones. M. Matura igitur, ne meo ſtudio incommodes. N. Maturabo. M. Sed heus tu, cave macules: alioqui (4) ægrè commodabo poſthac. N. (5) Nempe indignus eſſem beneficio.

(1) Signo.] Token. (2) Nempe hoc.] Even by this (3) Quum deſcripſero.] As ſoon as I have wrote out (transcribed.) (4) Ægre commodabo poſthac.] I ſhall hardly lend

And you again. I shall be unwilling to lend you another
 time. Not the Terence only, but any other Book. Any
 thing else. (5) Nempe.] Truly. Verily.

COLLOQUIUM XV.

Argumentum. Repetitur commodatum. Dilationem petit
 commodatarius, eamque impetrat.

LANGIUS, LAZARUS.

CUr non reddis mihi librum? Laz. (1)
 Expecta in crastinum diem: (2) non-
 dum satis usus sum. L. Libenter expectabo.
 Laz. (3) Referam tibi gratiam, Deo volente.
 L. Pro tantillo beneficio nullam expecto gra-
 tiam. Laz. Tamen est meum agnoscere.
 (1) Expecta in crastinum diem.] Stay till to-morrow.
 (2) Non dum satis usus sum.] Eofc. I have not done with
 yet. (3) Referam tibi gratiam.] I'll make you a Requi-
 sit (a suitable Return.)

COLLOQUIUM XVI.

Argumentum. Brevis confabulatio; sed doctrinâ plena;
 Vir bonus & prudens occasionem docendi capit è re
 minima.

NATHANAEL, OBERTUS.

UNde veniebas modò. O. E culina. N.
 Quid illuc iveras? O. Ut me cale-
 facerem. N. (1) Tu, credo, libentiùs es in
 culina quam in schola: nonne? O. Nihil mi-
 rum: in schola non est ignis, sicut in culina.
 N. Abi, sapis. O. Utinam tam saperem in
 divinis rebus, quàm in cura corporis. N. Fac
 sapias. O. Quomodo? N. Studio, curâ, la-
 bore,

18 *Selecta Colloquiorum Maturini*

bore, diligentia. O. Non parco labori. M. Rectè facis: sed est tempus expectandum, cujus progressu fiunt omnia. Interea precandus est Deus assidue. O. Benè mones: utinam ille studia nostra promoveat in gloriam sui nominis. N. Id faciet, si pergamus eum colere diligenter.

(1) Tu, credo, (ut se) libentius es in culina quàm in Schola.] *You had rather I believe, be in the Kitchen than in the School.*

COLLOQUIUM XVII.

Argumentum. Amici libera reprehensio, si bene accipiatur, laud mediocriter prodest.

OBERTUS, PONTANUS.

UNde nunc redis? P. Foris. O. Cur prodieras? P. Ut irem domum. O. Quid ed? P. Petitum libros meos. O. Eho, cur non attuleras? P. Oblitus eram. O. Siccine soles jentaculum aut merendam oblivisci? P. Rarissimè. O. Profectò magna fuit negligentia. P. Immodè maxima: sed (1) quid agas? pueri sumus. O. Quid si præceptor tuum factum sciret? P. Fortasse pœnas darem. O. Ain' tu, Fortasse? procul dubio vapulares. Non te pudet, sine libris in scholam venire? P. Non solum pudet, sed etiam piget: veruntamen ne me accuses, obsecro. O. Nihil minus cogito: sed non possum dissimulare, quin ego te reprehendam. P. Istud (credo equidem) amicè facis: itaque boni consulo. O. Id satis est mihi. Eamus intrò in auditori-

um

um. P. Tempus est: jam decuriones exigunt scripturæ rationem.

(1) Quid agas? *What shall one say? what's to be done?*

COLLOQUIUM XVIII.

Argumentum. Oblatâ occasione quidam proventus sermonem ad parvuli captum docendi gratia accomodat. Exemplum est, quod nulla bene agendi occasio, præsertim in docendo, sit prætermittenda.

PONTANUS, RENATUS.

Quid rides? R. Nescio. P. Nescis? magnum signum stultitiæ. R. Me igitur stultum vocas? P. Minimè verò. Sed dico tibi argumentum esse stultitiæ, quum quis ridet, & ridendi causam nescit. R. Quid est stultitia? P. Diligenter (1) evolvas Catonem tuum, istud quod quæris invenies. R. Nunc non habeo meum Catonem, & volo aliam rem agere. P. Quod habes negotium? R. Habeo ediscere aliquid de Rudimentis: P. Et interim quæris fabulari, ineptule? R. Dic mihi, quæso, de stultitia in Catone. P. *Stultitiam simulare* (2) loco, prudentia summa est. An non hæc didicisti? R. Immo, sed non recordabar. P. Quum domi eris, inspicere librum tuum. R. O quantas gratias tibi ago! ego proponam alicui istam quæstionem, qui non poterit mihi respondere: & sic erit victus. P. Tace, puer, tace, & stude, ne vapules. R. Non multum curo: ego ferè teneo prælectionem. P. Nisi taceas, dicam observatori,

20 *Selecta Colloquiorum Maturini.*

servatori, qui te statim notabit. R. Mane mane, nihil dicam amplius. P. Sed memento id quod dixi tibi. R. Quid est? P. Ne ridea unquam sine causa. R. Sed ridere non est malum. P. Nondico istud. R. Quid igitur? P. (3) Stultum sine causa ridere. R. Nunc intelligo. P. Recordare sæpe.

(1) Evolve, invenies } Turn over, and you'll find. If you turn over, you'll find. Si is understood. (2) Loco. Suo sc. In Season. At the right Time. (3) Stultum. Effc. sc. That it is a foolish Thing.

COLLOQUIUM XIX.

Argumentum. Quidam occupatus in merenda, monet instare prælectionis tempus. Sic pueros studiosos mutuo decet admonitio.

RENATUS, SIMON.

AUdistine horologium? S. Dudum sonuisti. R. Dinumerasti horas? S. Dinumeravi. R. Quota est? S. Ferè sesquiprima. R. Instat igitur prælectionis tempus: fac ut paratus sis. S. Ubi merendam peredero, ecce me paratum. R. Cur meridie non adfuisti nobiscum? S. Prodiëram cum bona venia præceptoris. R. Sed interim sum tibi impedimento. S. (1) Nihil impedis: ne bolum quidem perdidisti interpellatione tuâ. R. Bene habet: perge, sed matura.

(1) Nihil impedis. } You don't hinder me at all. Nihil for Non, or Neutiquam.

COL

COLLOQUIUM XX.

Argumentum: *Scripturus quidam detrahet praelectionem repetere. Ludo temporis quid detrahendum, idque studiis impendendum. Exemplum pueri lusibus dedit.*

TITUS, VINCENTIUS.

Vincenti. *V.* Quid vis? *T.* Repetamus unà praelectionem. *V.* Non est mihi otium. *T.* Quid habes negotii? *V.* Volo scribere. *T.* Quid scribere paras? *V.* Dictata praeceptoris. *T.* Cur heri non scripsisti? *V.* Quo tempore scripsissem? *T.* Quum luderetur. *V.* At ego volebam amittere ludendi occasionem. *T.* Ah piger, nihil aliud quàm lusiones meditaris. Nonne diebus Mercurii & Sabbati ternæ sunt horæ liberæ? *V.* Liberæ quidem sunt, sed ad ludum destinatae, deputatae, attributæ, assignatae. *T.* Immò partim lusibus aut alicui honestæ remissioni, partim studio literario sunt dicatae. *V.* Fateor, duntaxat iis (1) qui volunt immori studiis. *T.* Non poteras heri sesqui horam (2) detrahere ludo tuo, aut saltem horam unicam? *V.* Tu stude quantum voles, ego verò ludam quamdiu licebit. *T.* Per me quidem licebit, sed interim parum promovebis in literis. *V.* Nonne praeceptoris satisfacio? *T.* (3) Utcunque. *T.* Tu agitur, studiose, vis esse praeceptore ipso severior? (4) Omitte me tandem: age tuum negotium, ego meum. *T.* Age, age, ut libet.

(1) Qui volunt immori studiis.] *That intend to study themselves to Death.* (2) Detrahere ludo tuo.] *Spare from our Play.* (3) Utcunque.] *So so.* (4) Omitte me.] *Let me alone.*

COLLOQUIUM XXI.

Argumentum. *Doctrina pueris maximè necessaria. De fugiendâ videlicet pravorum consuetudine, & maxime impostorum. Exemplum amici fidi in dando consilio.*

CAMPANUS, DOMINICUS.

Non meministi præceptorem tam sæpe monere nos de fugiendis sodalibus pravis? *D.* Ego verò probè memini. (1) Tamen alicubi satis negligenter uteris ejus monitis. *D.* In quo videor tibi ea negligere? *C.* Dicam tibi, si modò attentè audias. *D.* Dic obsecro, audiam attentissimè. *C.* Nunquam vis cavere ab illo impostore. *D.* Cur caveam? *C.* Ne illius contagione depraveris. Nosti enim eum esse pessimum. *D.* Atque non sponte sequor: ad me accurrit undique. *C.* Nimirum quia novit te habere quod des & dare libenter ac sæpe. *D.* Quid igitur mihi faciendum suades? *C.* Dic semel, & seriè & quasi animo irato; Quid vis, amice? cum me ubique sequeris? omnes clamitant te esse pessimum, & ideo sodales tui esse nolunt. Proinde omitte me posthac, quæso: ne tuâ causâ virgis palam cædar. *D.* Quid si velis aliquid contrâ respondere? *C.* Abrumpe illi sermonem, teque recipe celeriter. *D.* Ago tibi gratias, quòd me tam fideliter monueris.

(1) Tamen alicubi satis negligenter uteris ejus monitis. *Yet sometimes (in some Things) you are careless enough in observing his Directions.*

COLLOQUIUM XXII.

Argumentum. *Quidam, quod absuerit, quarit ex condiscipulo quid actum sit in auditorio.*

DOMINICUS, ENNIUS.

Quid actum est in auditorio horâ tertiâ? *E.* Tractatæ sunt orationis partes ex prælectione. *D.* Nihilne amplius? *E.* Dixi sem, (1) nisi me interpellâsses. *D.* Erravi: perge. *E.* Postea dictavit præceptor (2) argumentum vernaculum, hodie vertendum. *D.* (3) Quando reddendum? *E.* Cras meridiæ. *D.* Jamne vertisti? *E.* Utcunque. *D.* Dicta mihi, quæso, vernaculum. *E.* Accipe, festina, nam habeo scribere aliquid.

(1) Nisi me interpellâsses.] *Had not you interrupted me.*

(2) Argumentum vernaculum.] *A piece of English Matter in our own Tongue.* (3) Quando reddendum?] *When is it to be given up?*

COLLOQUIUM. XXIII.

Argumentum. *Puer cœnatus prælectionem repetit. A cœna non statim studendum. Prælectiones sæpius legendo & relegendo faciliè ediscuntur.*

ENNIUS, FERDINANDUS.

Quò properas? *F.* Eo cœnatum. Quid tu? *E.* Jam cœnavi. *F.* Quotâ horâ? *E.* Quintâ, ut ferè solemus. *F.* Quid nunc ages? *E.* Reperetam aliquid eorum, quæ reddere habemus crastino die. *F.* Ego didici ex pædagogo meo, non tam citò (1) à cibo studendum. *E.* Istud ego quoque didici, sed volo nunc ediscere. *F.* Quid ergo facies? *E.* Ego quasi animi causâ, prælectionem particulatim aliquoties legam & relegam. *F.* Quid tum? *E.* Ita paulatim fiet, ut
fine

24 *Selecta Colloquiorum Maturini.*

sine cura, sine tadio, sine molestia bonam partem prælectionis ediscam. *F.* Ista non satis intelligo, & certè videris mihi supra ætatem sapere. *E.* Non est res adeo difficilis, quin te docere possem, nisi ad cœnam properares. *F.* De cœna in tempore admones: ego igitur ejus causâ me domum recipio. Vale. *E.* Ducat te Deus, & reducat.

(1) A Cibo. *After Meat.*

COLLOQUIUM XXIV.

Argumentum. Ferdinandus conferre quarit de concione. sacra : Gualterus recusat atque offenditur. Exemplum in morum similitudine.

FERDINANDUS, GUALTERUS.

Hodie te non vidi in concione: (1) quid illud sibi vult? *G.* quid sibi velit nescio: ego tamen interfui. *F.* Narra mihi quæ mandâsti memoriæ. *G.* Non est tuum à me rationem exigere. *F.* (2) Ego quidem non exigo, verùm id rogo, ut memoriæ causâ conferamus unâ. *G.* (3) Malim nunc solus recordari. Audies me, si voles, quum præceptor ante prandium nos interrogabit. *F.* Quid mali esset, si nunc inter nos ea de re conferamus? *G.* Nihil mali esset, fateor, sed nunc mihi non libet. *F.* Tua igitur te (4) libido regit. *G.* Omitte me, cur molestus es? *F.* Omitto sanè, sed audi verbum. Non decet puerum esse tam morosum. *G.* Nec puerum decet esse tam molestum.

(1) Quid illud sibi vult? *] What is the Meaning of that?*

(2) Ego quidem non exigo. *] For my Part I don't demand it of you.* (3) Malim. *] The same with Malo. Thus Velim, Nolim, &c. Et ut may be understood.* (4) Libido.

Humour.

COL

COLLOQUIUM XXV.

Argumentum. Præmii parvitas contemnitur à sordido.
Præmium non lucri, sed honoris causâ datur.

HUGO, JACOBUS.

Qui sunt victores hâc hebdomade? *J.* Ubi
eras, quum rationes redderentur? *H.* Ac-
cerſitus à patre fueram: sed qui sunt
maiores? dic sodes. *J.* Ego & Puteanus. *H.*
Iamne habuistis præmium? *J.* Habuimus.
H. Quodnam? *J.* Duodenas juglandes. *H.*
Huic! quale præmium? *J.* Eho, inepte,
(1) æſtimas ergo præmium ex rei pretio? *A.*
Hic nihil aliud video æſtimandum. *J.* Sordi-
dus es, qui lucro sic inhias. Non meministi
verbum præceptoris? *H.* Quod verbum? *J.*
Non lucri sed honoris causâ datur præmium.
H. Nunc reminiscor, quasi per nebulam:
posthac ero diligentior. *J.* Sic tandem sapies.

(1) Æſtimas ergo præmium ex rei pretio? Do you rate
(estimate) then the Reward by the Value of the Thing.

COLLOQUIUM. XXVI.

Argumentum. Omnis victoria, nisi ad Dei gloriam refere-
tur, mera est vanitas. Victoriâ modesti adolescentes reſe-
ntantur: Stulti contrâ faciunt. Curiositas. A pueris
tria potissimum curanda. Sine Deo nihil fit boni. Spi-
ritus divinus in nobis operatur. Omne bonum à Deo eſſe,
confitendum eſt. Deus auctor fidei idem & perseveran-
tia. Spes bona. Adolescentum ingenuorum consensio in
bonum.

JACOBUS, LIGARIUS.

Valde miror, cur hodie manè non adfueris.
L. Quid miraris tantopere? (1) Nihil

B

hoc

26 *Selecta Colloquiorum Maturini*

hoc est novi: multi absunt quotidie, immò
ferè horis singulis. *J.* Atqui victoria (2) tibi
erat in manibus. *L.* Quid ergo? ejusmodi
victoria (ut bene dicebat quidam) nihil ali-
ud est quàm brevis gloria. *J.* Sed interim
modesti adolescentes hinc ad studia magis in-
cenduntur, nec tamen inani gloriâ tumescunt:
sed ad honorem Dei referunt quicquid inde
laudis accesserit. *L.* Istud certè rarò contin-
git. Plures enim sunt qui victoriis abutantur
ad privatam gloriam, quàm qui divini honoris
rationem habeant. *J.* Verissimile dicis. *L.*
Immò verissimum. *J.* Sed velim mihi dicas,
cur abfueris. *L.* Scripsi ad patrem literas. *J.*
Cujus nomine? *L.* Matris. *J.* Dictavit ne
tibi ipsa? *L.* Quid scripsissem, nisi dictasset?
J. Quid continebant literæ? *L.* (3) Lon-
gum esset narrare. *J.* Saltem dic (4) earum
argumentum. *L.* Varium erat & multiplex;
& quid tuâ, quæso scire refert? *J.* Nihil.
L. Cur ergo tam avidè quæris? *J.* (5) Ani-
mi causâ, ut ferè curiosi sumus novi aliquid
audiendi. *L.* (6) Nihil aliud quàm garris:
omite me. *J.* Ausculta paucis. *L.* Age, au-
sculto, loquere quid velis. *J.* Scire cupio,
ubi sit pater tuus. *L.* Quasi verò nescias. *J.*
Unde scirem? *L.* Quum tibi sit notissimus,
& quum simus vicini, non putassem te
ignorare. *J.* Dic tandem, quæso. *L.*
Est Lugduni. *J.* Quando est profectus?
L. Abhinc dies quatuor. *J.* Quid illic agit?
L. Negotiatur. *J.* Quando rediturus est?

L. Fini-

L. Fini-
etur?
curare
Deum
artes
icè lo
antas
7) Q
enes
Deus i
Optim
am.
efero
estè,
liud q
ocabat
t cœp
nihil d
am d
pero t
os cor
er m
rorsu
d au
tempo
(1) N
ing stra
) Long
entum
easure.
thing
idem
at 'tis
ceptun

L. Finito mercatu. *ſ.* Ad quod tempus finietur? *L.* Roga mercatores: non eſt meum curare talia. *ſ.* Quid igitur curas? *L.* Ut Deum timeam, parentibus obediam, bonas artes cum pietate diſcam. *ſ.* Næ tu magnificè loqueris: ſed dic mihi ſeriò poteſne res tantas efficere? *L.* Egone iſtud mihi aſſumo? (7) Quin potius fateor, ne incipere quidem penes me eſſe. *ſ.* Quid ergo de te fiet? *L.* Deus ipſe Spiritu ſuo in me operabitur. *ſ.* Optimè ſentis: nihil ex te præterea requiream. *L.* Eſt Deo gratia, (8) cui acceptum reſero quicquid ineſt in me boni. *ſ.* Iſtud eſtè, & laudo equidem: ne tibi videar nihil aliud quàm garrire. *L.* Quum illud dicerem, vocabar ſanè. *ſ.* (9) Ego ſic accepi; ſed tu, ut cœpiſti, perge diſcere & ſapere. *L.* Qui mihi dedit fidem, idem, ut ſpero, perfeverantiam dabit. *ſ.* Bene ſperas: & ego idem ſpero tecum. Itaque pergamus vivere inter ſos conjunctiſſimè, ut adhuc fecimus. *L.* (10) Per me quidem non ſtabit, niſi ope divinà ſorsus ero deſtitutus. *ſ.* Avertat ipſe Deus: ſed audin' tu horologium? *L.* Ut in ipſo tempore ſermonem finivimus!

(1) Nihil hoc eſt novi.] *This is no News. There is nothing ſtrange in this.* (2) Tibi in manibus.] *In your Power* (3) Longum eſſet.] *I would be tedious.* (4) Earum argumentum.] *The Subject of it.* (5) Animi cauſa.] *For my cauſure.* (6) Nihil aliud quam garris] *Agisſc. You do nothing but prate.* (7) Quin potius fateor, ne incipere quidem penes me eſſe.] *I acknowledge on the contrary, that 'tis not in my Power ſo much as to begin.* (8) Cui acceptum reſero quicquid ineſt in me boni.] *To whom I*

28 *Selecta Colloquiorum Maturini*

acknowledge my self indebted for all the Good that is in me.
 (9) Ego sic accepi.] I took you so. (10) Per me quidem non stabit.] Quo minus conjunctissime vivamus sc. It shall be no Fault of mine that we don't. Mine with an Emphasis, expresses the Force of Quidem; which Particle is generally limiting. Wherever the Fault is, it shall not be with me.

COLLOQUIUM XXVII.

Argumentum. *Latinus sermo colloquiis exercetur. Colloquiorum materia. Otiosus sermo quid sit. Docilitas*

LIGARIUS, MACARIUS.

UNde redis? *M. Foris. L. Cur exi-
 iêras? M. (1) Redditum urinam. L.
 (2) Qualis est cœli facies? M. Nebulosa. L.
 An regelat? M. Sic resolvitur gelu, ut nive
 omnino liquecant. L. Etiamne pluit? M.
 Sensi aliquid supernè distillare. L. Fortassis
 in transitu, è stillicidio tecti. M. Immo
 nubibus scio: quod si non credis, vide tu ipse.
 L. Quasi ego tibi non credam in re tantilla.
 M. Cur igitur dubitare videbaris? L. (3)
 Ut pluribus verbis tecum fabularer. M.
 Quorsum id pertinet? L. Ad Latinum ser-
 monem exercendum. M. Sed interim sæpe
 otiosa verba dicimus, à quibus omnino (4)
 abstinendum Christus præcipit. L. Totâ en-
 ras viâ in præcepti intellectu. M. Cur istud
 dicis? L. Quia non est otiosus sermo qui ad
 aliquam institutionem refertur, præsertim (5)
 ubi agitur de bonis & honestis rebus, qualis
 sunt Dei opera in rebus naturalibus. M.*

Videri

Videris mihi rectè sentire: proinde facilè tibi assentior. *L.* (6) Sed hæc hætenus. Instat nobis aliud negotium. *M.* Age, definamus.

(1) Redditum urinam.] *To make Water.* (2) Qualis est coeli facies?] *How's the Weather? What Kind of Weather is it?* (3) Ut tecum fabularer.] *That I might talk with you.* (4) Abstinendum.] *Esse à nobis sc.* (5) Ubi agitur de.] *When the Discourse is about.* (5) Sed hæc hætenus.] *Dicta sunt sc. But so much for this.*

COLLOQUIUM XXVIII.

Argumentum. Euntes in scholam Latine colloquuntur
Simile gaudet simili. Improborum mores probis odiosi.

NICOMACHUS, OTHOMANNUS.

S Alve, Othomanne. *O.* Tu quoque salvus sis, Nicomache. Quota est hora? *N.* Mox audies sonum semihoræ post quintam. *O.* (1) Benè habet: maturè satis aderimus. *N.* Gaudeo me tibi occurrisse, ut euntes Latine (2) tantisper colloquamur. *O.* Ea sarè est utilis & jucunda exercitatio. *N.* (3) Quoties incido in aliquem ex istis dissolutis nebulonibus, mallem rhedarium offendisse. (4) Non enim per eos mihi licet aliquid in via meditari, adèd mihi sunt eorum mores (5) odiosi. *O.* Nihil mirum, nam ferè sunt ejusmodi, ut neque loqui velint quidpiam boni, (6) neque audire sustineant. *O.* Quid cum illis agas, (7) quibus nihil est curæ, nisi ut suas libidines expiant? *O.* (8) Nihil aliud crepant nisi suas cupedias, & meras computa-

tiones in secretis cauponulis. *N.* Etiam non irident plenis buccis. quod Latine per vicos loquamur. Illud verò est omnium pessimum, quod (9) nusquam se patiuntur admoneri. *O.* Quia scilicet (ut ait propheta) non est timor Dei ante oculos eorum. *N.* Si quid occiperis, amicè commonere, statim audies. Tace, concionator, obtundis me. Quod si dixeris, Deferam te ad præceptorem, aut ad observatorem: Oh, egone curo? inquit: tu non audes. Nam si me accusares, non ferres impunè. *O.* Imnò verò te continuo verberabunt, si locus erit semotus (10) ab arboribus. *N.* Profectò quum quidam eorum me nuper offendisset in quodam recessu, impegit mihi in utramque malam duos ingentes colaphos: & aufugit continuo. *O.* Quid tu, quæso interea? *N.* Quid istud quæris? tam istud subito fuit, ut vix hominem aspicere potuerim. *O.* Sed quò tam cito, & sensim ad Scholam pervenimus? *N.* Sic ferè confabulantibus (11) usu venire solet. *O.* Age, ingrediamur sine murmure & strepitu, ne studentes offendamus.

(1) Bene habet.] *Se res se. 'Tis well.* (2) Tantisper.] *A little. The little Time we are going along.* (3) Quoties incido in aliquem ex istis dissolutis nebulonibus, malle me thedarium offendisse.] *As often as I light upon any of these loose Rascals, I had rather have met with a Carman.* (4) Non per eos mihi licet aliquid in via meditari.] *I can't think of any thing by the Way for 'em.* (5) Odiosus.] *Troublesome. Disgustful* (6) Neque sustineant.] *Nor can endure. Nor have the Patience.* (7) Quibus nihil est curæ, nisi ut suas libidines expleant.] *That mind nothing but the satisfy-*

ing

ing of their Lusts. (8) Nihil aliud crepant. They talk of nothing else. They have nothing else in their Mouth. (9) Nusquam.] Never. (10) Ab arbitris] From Witnesses. (11) Usuvenire.] To happen.

COLLOQUIUM XXIX.

Argumentum. Res ad bonam scripturam necessaria. Probus puer bene merendi occasionem non modò expectat, sed etiam querit. Caritas Christiana. Spiritus auctor ejus. Exemplum diligenter notandum.

OTHOMANNUS, PHILIBERTUS.

Serione scribis, an tu ineptis? P. Equidem scribo serio, cur enim tempore abuterer? Tu verò cur istud rogas? O. Quia vidi aliquando quum bene scriberes. P. Scribo interdum melius. O. Qui fit igitur ut nunc tam scribas malè? P. Desunt mihi bene scribendi adjumenta. O. Quæ tandem? P. Bona charta, bonum atramentum, bona penna. Nam hæc mea charta, ut vides, (1) miserè perfluit: atramentum est aquosum & subalbidum, penna mollis & (2) malè parata. O. Cur ista omnia maturè non providisti? P. Pecunia mihi deérat, & nunc etiam deest. O. Incidisti in illud vulgare proverbium: Cui deest pecunia, huic desunt omnia. P. (3) Sic agitur mecum. O Sed quando te speras accepturum? P. In mercatu proximo pater ad me missurus est, aut ipsemet venturus. O Ego te interea juvare volo. P. Si quidem id potes, magno beneficio me affeceris. O. Accipe hos sex asses mutuo (4) ad chartam & cætera comparanda. P. Quàm verè dictum

32 *Sellesta Colloquiorum Maturini.*

est illud: *Amicus certus in re incerta cernitur*. Sed quid te impellit, ut mihi ultro tam benigne facias? *O. Charitas Dei quæ (ut Paulus ait) effusa est in cordibus nostris. Mira est vis Divini Spiritûs, qui ejus auctor est charitatis. Sed mihi interim cogitandum quomodo tibi referam gratiam. O. Parva res est: (5) Omitte istam cogitationem: ne te impediat quo minus in utramvis aurem dormias: tantum redde mutuum quum tibi commodum fuerit. P. Reddam, ut spero, prope diem. O. Eamus ad precationem, ne noceamur. P. Adde unum, si placet. O. Quis est? P. Ne hodie incœnati mittamur cubitum. O. Ha, ha, he.*

(1) *Miserè perfluit.] Sinks wretchedly.* (2) *Malè perorata.] Ill-made.* (3) *Sic agitur mecum.] This is my Case.* (4) *Ad chartam & cætera comparanda.] To buy Paper and all other Things.* (5) *Omitte istam cogitationem.] Lay aside (forbear) that Thought.*

COLLOQUIUM XXX.

Argumentum. Cultellus datur commodato, sed agere.

SULPITIUS, THEODORUS.

COMMODA mihi parumper cultellum tuum. *T. Semper aliquid commodato petitis: accipere: quin tu emis potius? S. Non habeo pecuniam. T. Cur non petis? S. (1) Unde peterem? T. A patre. S. Non est in urbe. T. Ubi igitur? S. Peregre profectus est. T. Quò? S. Bernam. T. Quo die? S. Nudius tertius. T. Quando est reversurus? S. Cras ut speramus, sic enim dixit proficiscens.*

(1) *Unde*

(1) Unde peterem?] *Whom should I ask of?* Unde
for à quo.

COLLOQUIUM XXXI.

Argumentum. *Theodorus & Villerius de scalpello recens
empto colloquuntur. Res inventa restituenda est domino,
si cognosci potest. Inventori dandum aliquod præmium.
Deus precandus & laudandus.*

THEODORUS, VILLERIUS.

Quid ais de scalpello quod emeram tibi
nudinsterius? Estne satis bonum? *V.*
Immo vero est optimum, sed (me mise-
rum!) (1) parum absuit, quin perdiderim. *T.*
Eho quid ais? quomodo id accidit? *V.* Quum
redirem foris, exciderat mihi in vico. *T.* Un-
de exciderat? *V.* E theca mea, quam impru-
denter apertam reliqueram. *T.* Quomodo re-
cuperasti? *V.* Affixeram statim chartulam val-
vis januæ: post prandium quidam puer sextæ
classis mihi retulit. *T.* Utinam omnes tam
fideles essent, qui res amissas reperiunt. *V.*
Profecto pauci sunt qui restituant, si modò sit
res alicujus pretii. *T.* Et tamen id verbo
Dei (2) nominatim præcipitur. *V.* Quidni?
est enim furti species, si quis rem alienam in-
ventam retineat, modo sciat, cui reddenda sit.
T. At plerique putant se jure possidere quic-
quid amissum invenerint. *V.* Errant illi qui-
dem gravissimè. *T.* Verum (ut redeamus ad
inceptum sermonem) quid dedisti puero qui
scalpellum tuum invenerat? *V.* Dedi sextan-
tem, & nuces aliquot juglandes: laudavi
præterea, & paucis admonui idem semper esse

faciendum. *T.* Rectè fecisti, sic enim libentiùs reddet aliàs, si quid repererit. Sed quid si perdidisses? *V.* Æquo animo tulissem, & mihi emissem aliud. *T.* Itane æquo tulisses animo? *V.* Certè non sine aliqua molestia. *T.* Non igitur a quo animo: sed nolo te arctiùs urgere. *V.* Non sumus Theologi. *T.* Quid ergo? *V.* Grammaticuli. *T.* Et quidem imperiti. *V.* Tanto diligentius Deum precari debemus, ut per Evangelium suum nos liberet ab ignorantiae tenebris, in quibus & versati sumus, & adhuc versamur. *T.* Id verò faciemus, si sanctis admonitionibus pareamus, quas audimus quotidie à præceptore, & sæpe à concionatoribus, divini verbi administris. *V.* Vide quantum nobis profuerit scalpelli mei amissio. *T.* Ob eam rem tibi dupliciter gratulor, primùm quòd tibi rectè emerim, deinde quòd amissum recupaveris. *V.* Habeo tibi gratiam, mi Theodore. *T.* (3) Quin Patri nostro cœlesti sit laus & gratiarum actio. *V.* Amen.

(1) Parum absuit, quin perdiderim.] *I had like to have lost it.* (2) Non inatim.] *Particularly.* (3) Quin patri, &c.] *Rather, &c.*

COLLOQUIUM XXXII.

Argumentum. *Arnoldus à Bernardo penam commodato petitam accipit.*

ARNOLDUS, BERNARDUS.

Visne mihi dare unicam pennam? *B.* Non sic dantur mihi. *A.* Hem! Rem tantillam

tillam mihi negas? quid si magnum quid ro-
garem? *B.* Fortasse (1) repulsam ferres.
A. Credo equidem: æge, non peto dono:
saltem commodabis. *B.* Non recuso; modò
ne abutare. *A.* Non abutar. *B.* Cave hinc
pedem moveas. *A.* Nusquam moveo.

(1) Repulsam ferres. For acciperes. You would have
a Denial.

COLLOQUIUM XXXIII.

Argumentum. De pennis ad scribendum acuendis. Pen-
narum bonarum nota.

CAPELLUS, DIONYSIUS.

Mihi non videris (1) nimis occupatus.
D. (2) Mediocriter. *C.* Quid si mi-
hi exacuas duas aut tres pennas? *D.* (3)
Satis sit tibi si unam acuero in præsentia.
Suntne novæ? *C.* Novæ quidem, sed paratæ
suntque dum acuuntur. Jam enim levigavi,
audam rescidi: detraxi plumulas. *D.* O-
stende. Profecò sunt optimæ, & ad scriben-
dum aptissimæ. *C.* Unde id nòti? *D.* Quia
(4) sunt caule amplo, firmo & nitido: nam
molles, & quæ caulem breviorē habent, pa-
ram sunt ad scribendi usum habiles. *C.* Gau-
leo (5) me utiliter emisse. *D.* (6) Non ab-
e: sed quanti? *C.* Pro his tribus dedi
quadrantes duos. *D.* Singulas igitur binis
misti denariolis. *C.* Res apparet. Est vile-
retium (7) pro rei bonitate. *D.* De quo
misti? *C.* De quodam circumforaneo. *D.*
(8) Apud hujus oppidi mercatores singulæ &

36 *Selecta Colloquiorum Maturini*

quidem minus bonæ, venduntur sextantibus. C. Et tamen audent interdum dicere, pluris sibi constare Lugduni. D. Ea ferè est mercatorum consuetudo. (9) Nihil enim proficiunt, nisi admodum mentiantur, ut ait Cicero. C. Sed age, te ne diutius remorer, agamus quod instat. D. Cito expediêro: aspice me diligenter, ut discas aliquando. C. Aspicio intentis oculis: sed mihi opus esset spatio paulo longiore. D. Istud ergò fiet in cubiculo, si quando me velis invisere. C. Quo tempore? D. (10) Post scholæ missionem: hoc est, horâ nonâ matutinâ, vel quartâ pomeridianâ. Nunc habes pennas duas, rectè (ni fallor) in usum tuum accommodatas. Hanc tertiam in aliud tempus tibi integram servabis. C. Accipe tibi, si placet. D. Quin tibi serva; domo adferuntur mihi satis multæ. C. Ago tibi quantas possum gratias. Vale. D. Incolumem te conservet Deus. Sed heus, ne parcas unquam labori meo. C. Tu quoque, & me & rebus meis vicissim utere, si quid opus fuerit. Iterum vaie.

(1) Nimis occupatus.] *Very (over) busy.* (2) Medio. ceter.] *So so.* (3) Satis sit tibi.] *Be contented.* (4) Sunt caule amplo.] *Præditæ sc. They have a large Quill.* (5) Me utiliter emisse.] *That I bought 'em well.* (6) Non ab re.] *Gaudes sc. You have Reason.* (7) Pro rei bonitate.] *Considering the Goodness of the Commodity.* (8) Apud hujus oppidi mercatores singulæ, & quidem minus bonæ, venduntur sextantibus.] *They are sold by the Traders of this Town for Doubles a Piece, and not so good neither.* (9) Nihil proficiunt, nisi admodum mentiantur.

They

They get nothing unless they lie stoutly. (10) Post scholæ missionem.] After School is given up.

COLLOQUIUM XXXIV.

Argumentum. Dionysius & Eustatius experiuntur atramenti sui mixturam. Mediocritas. Experientia. Ex duobus corruptis aliquid componitur.

DIONYSIUS, EUSTATIUS.

Habesne bonum atramentum? *E.* Cur istud rogas? *D.* Ut mihi des aliquantulum. *E.* (1) Eho, non habes? *D.* Immò; sed eo non possum scribere. *E.* Quid obstat? *D.* Quia nimis spissum est. *E.* (2) Nescis diluere? *D.* Non est mihi aqua. *E.* Dilue vino. *D.* (3) Multo minus. *E.* Quid si aceto dilueres? *D.* (4) Inde charta perflueret. *E.* Quî scis? *D.* Audivi ex quodam magistro, qui me docebat scribere. *E.* Ego verò aliud audivi magis mirum. *D.* Narra mihi sodes. *E.* Quid mihi dabis? *D.* Bonam aciculam. *E.* Audi igitur quid ego didici ex quodam pædagogo meo: Atramentum quod aceto liquefactum est, ægrè eluitur. *D.* Fieri potest: sed interim da mihi parum in usum præsentem. *E.* Tene atramentarium tuum bene apertum: ego infundam tibi. *D.* Ecce, infunde, (5) Vah; quam liquidum est! *E.* Fortasse quia non est gummi satis. Sed quam decolor? *D.* (6) Utere, si vis, quale quale est: non enim habeo melius. *E.* Quid igitur faciam? *D.* Hem, inepte, non potes pennâ tuâ bene miscere? *E.* Miscui satis:

satis: quid possem præterea? *D.* Infunde
 rursus in cornu meum. *E.* Admove propius;
 estne satis? *D.* Comprime pennâ linteolum.
E. Ita compressi; ut ferè sit aridum: quid
 erit tandem? *D.* Atramentum bonum, aut
 certè mediocre. *E.* Bona est mediocritatis
 regula, ut ex præceptore didicimus. Sed
 nunquid ex duabus malis rebus confici potest
 aliquid boni? *D.* Ubi miscuero, & tibi rursus
 infudero, videbis experimentum. *E.* Ardeo
 istud videndi desiderio. *D.* Porrige nunc
 atramentarium tuum. *E.* Ecce, infunde.
 Ohe jam satis est: quæ isthæc est profusio?
 plus mihi dedisti quam tibi retinueris. *D.*
 (7) Commisce iterum atque iterum. *E.* Nun-
 quam posset coquus sua jura & condimenta
 melius confundere. *D.* Jam tandem facito
 periculum. *E.* Dicta mihi aliquam sententi-
 am, ut interim discam aliquid. *D.* Experi-
 entia (ut vulgò dicitur) est rerum magi-
 stra. Habes? *E.* Dicto citius. *D.* Videlicet
 jampridem tenebas. *E.* Quis illud ignoraret,
 quod est adeò vulgare? *D.* Nunc videamus.
E. Res apparebit melius ubi scriptura bene
 desiccata fuerit. *D.* Quid vis expectare? jam
 sicca est plus satis. *E.* Oh, vide quàm nigra
 sit! *D.* Dixine verè? *E.* (8) Aliquando
 periculum feceras scilicet. *D.* Constabit igi-
 tur, experientiam esse rerum magistrā. *E.*
 Quinetiam hinc experimur, ex rerum commi-
 ssione bonum fieri temperamentum. *D.* Jam
 incipis (9) altius philosophari. Itaque dis-
 cedo.

cedo. E. O longum sermonem de nihilo!
D. Nihil me pœnitet: alioqui inertī otio
torpuissemus.

(1) Eho, non habes?] *What, have you none?* (2)
Nescis diluere?] *Don't you know how to make it thinner?*
(3) Multo minùs] *Est mihi vinum sc. Much less have I*
Wine. (4) Inde charta perflueret] *That would make the*
Paper sink. (5) Vah! quam liquidum est!] *Out upon*
it! How thin it is! (6) Utere, si vis, quale quale est.]
Accept it, if you will, such as 'tis. (7) Commisce.] *Stir*
it together. (8) Aliquando periculum feceras scilicet.]
You had sometime made the Experiment, I suppose. (9)
Aliùs philosophari.] *To play the profound Philosopher.*

COLLOQUIUM XXXV.

Argumentum. *Charta mutuo data reposcitur. Prudentis*
est prius referre in codicem expensi, quàm aliquid cre-
dere, sive dare mutuo.

HERMINIUS, JULIUS.

M Eministī me tibi nuper dedisse char-
tam mutuo? J. (1) Quidni memine-
rim? non adeo sum obliuioſus. H. Quot
erant ſchedæ? J. Quatuor. H. Cur non
reddidiſti? J. Expectavi dum haberem co-
dicem. H. Habuiſtine tandem? J. (2)
Tantum hodie. H. Unde naſtus es? J. Peti-
vi à præceptore. H. Ubi? J. In Biblio-
theca ejus. H. Quid ille? Deditne libenter.
J. Miſit me ad hypodidaſcalum, qui ſtatim
dedit codicem. H. (3) Non ante in ſuum
codicem retulit? J. Nihil dare ſolet, (4)
quin prius inſcribat. H. Audivi ex patre, id
eſſe viri prudentis. J. Præſertim, ſi red-
denda eſt ratio. H. Sed quibus indi-
ciis dare
tibi

40 *Selecta Colloquiorum Maturini.*

tibi ausus est? *J.* Ostendi illi manu meâ scriptum in libello meo. Sic enim (ut scis) facere solemus. *H.* Reddes ergo mihi mutuum. *J.* (5) A prandio statim, ne dubites.

(1) Quidoi meminerim?] *What should ail me?* (2) Tantum hodie.] *Not till this very Day.* (3) Non ante in suum codicem retulit?] *Did he not enter it first into his Book?* (4) Quin prius inscribat.] *Without setting it down first.* (5) A prandio statim.] *Immediately after Dinner.*

COLLOQUIUM XXXVI.

Argumentum. Ludovicus Michaeli vult dictata describere: Michael permittere non audet, ne à præceptore arguatur. Nec fallendum, nec mentiendum est. Præstat puerum timidioresse quàm audaciorem.

LUDOVICUS, MICHAEL.

Quid agis? *M.* Scribo. *L.* Quid scribis?

M. (1) Describo dictata præceptoris.

L. Quænam? *M.* Hesternâ. *L.* Quid? Non

aderas? *M.* Immò aderam: sed non pote-

ram (2) magistrum distantem assequi. *L.*

Quæ res impediēbat? *M.* (3) Quòd sat

commodè non sederem. *L.* (4) Veneras ergo

seriùs? *M.* Illud est. *L.* Cedo commentari-

um tuum, egomet tibi scribam. *M.* (5) Quid

faciam lucri? *L.* Ego citiùs quàm tu descri-

psero: post ludemus urà, ut concessit præ-

ceptor. Da (inquam) libellum tuum. *M.*

Libenter id quidem facerem, sed non audeo.

L. Quid times? *M.* Edictum præceptoris.

L. Quod mihi edictum narras? *M.* Nesci

eum vetuisse, ne quis sine permissu ejus alter

scribat.

scribat? *L.* Id ego probè memini: sed unde hoc sciet? *M.* Rogas? quum emendandi causâ scripturæ rationem exiget, tum captus ero. Novit enim manum meam: præterea neque fallendum est, neque mentiendum. *L.* Verbo Dei utrumque vetatur. *M.* Quid ergo responderem præceptori, quum ille negaret me ista scripsisse? *L.* (6) Non eo res evadet, spero. *M.* (7) Nolo tuâ spe tantum subire periculum. *L.* (8) Vah! nimium timidus es: nunquam rem facies. *M.* At tu forsitan audacior. *L.* Tu igitur scribe quantum voles: ego ad ludendum me conferam. *M.* Abi quæso; jam unam paginam descripsissem, nisi me interpellâsses. *L.* Interim aliquid proficimus, dum Latinè fabulamur.

(1) Describo.] I am transcribing (writing out.) (2) Magistrum distantem assequi.] To keep Pace with (to go along with) my Master as he dictated. (3) Quid non satis commodè sederem. Because I was not well-seated. (4) Veneras ergo seriùs?] Justo sc. You came late (too late) then? (Did you not?) (5) Quid faciam lucri?] What shall I get by that? (6) Non eo res evadet, spero.] The Matter will not come to that, I hope. (7) Nolo tuâ spe tantum subire periculum.] I'll not run such a Hazard upon your Hope, (Presumption.) (8) Vah!] Fie upon you.

COLLOQUIUM XXXVII.

argumentum. In hoc colloquio quæsitæ est colloquendi materia ex simulato ludendi prætextu. Exemplum bonæ indolis puerorum, ubi alter bene monet, alter facit sive controversia.

NOÆUS,

NOÆUS, OLIVARIUS.

Salve Olivari. *O.* Tu quoque salvus sis, Noæ. *N.* Ludamus paulisper. *O.* Quid ais, ineptule? vix scholam ingressus es, & jam deludo loqueris? *N.* Ne irascaris, quæso. *O.* Non irascor. *N.* Quid ergo sic exclamas? *O.* Accuso tuam stultitiam. *N.* Non licet igitur ludere? *O.* Immò licet, at quum tempus est. *N.* Vah, tu nimium sapis. *O.* Utinam tantum saperem satis: sed (1) mitte me quæso ut repetam (2) quæ mox reddenda erunt præceptori. *N.* Æquum dicis: volo ego quoque tecum repetere, si tibi placet. *O.* Eho, quid hoc est? (3) Quid sibi vult ista tum subita mutatio? nonne tu modò loquebaris de lusu? *N.* Loquebar quidem, sed non seriò. *O.* Cur simulabas? *N.* Ut (4) paucis tecum fabularer. *O.* Quid istud prodest? *N.* (5) Etiam rogas? nunquam audivisti ex præceptore? *O.* Nunc mihi non occurrit: quid, inquam, prodest confabulari? *N.* Ad nos in Latina lingua exercendos. *O.* Profectò rectè putas: & ego te nunc magis amo. *N.* Habeo tibi gratiam: age, repetamus prælectionem, nam (6) brevi præceptor aderit.

(1) Mitte me.] *Let me alone. Trouble me not.* (2) Quæ reddenda erunt.] *Mihi sc. or Nobis. What I am (we are) to recite. (Rehearse.)* (3) Quid sibi vult? *What means?* (4) Paucis.] *Verbis sc.* (5) Etiam rogas?] *What, and do you ask too? Corripientis est. How can you ask such a Question?* (6) Brevi.] *Tempore sc.*

C O L.

Argu

Vtum non
P. N
qui u
hone
vale
fi ma
pilâ
Deus
ibo:
spati
mus.
(1)
things
honest

C
Argu

JA
sc
Eam
mus
bene
Q N

COLLOQUIUM XXXVIII.

Argumentum. *Invitatio ad animum relaxandum. Corporis exercitatio confert valetudini.*

OLIVARIUS, PAULUS.

Visne venire mecum? *P.* Quò properas? *O.* Ad lacum. *P.* Quid eò? *O.* Lotum pedes. *P.* I sanè; nunc lotione mihi opus non est. *O.* Sed interim parum fabulabimur. *P.* Ne fabulari quidem nunc velim. *O.* Atqui utilis est confabulatio, (1) duntaxat de honestis rebus. *P.* At mihi utilior est ad valetudinem exercitatio corporis. *O.* Quid si mansero tecum? *P.* Prudenter facies; & nos pilà palmarià colludemus. *O.* Bene vertat Deus; maneo. *P.* Aliàs lotum unà tecum ibo: quum scilicet longius erit temporis spatium. *O.* Ad ludum igitur nos accingamus. *P.* Nulla est in me mora.

(1) Duntaxat de rebus honestis.] *At least about good things (Sober Matters.)* Si minus de alijs rebus, certe de honestis.

COLLOQUIUM XXXIX.

Argumentum. *Invitatio ad ambulationem, Iusionis loco Dei opera invitare debent ad eum imitandum.*

PAULUS, QUINTINUS.

Jamdudum tædet me toties repetere Iusus scholasticos. *Q.* Quid facias igitur? *P.* Eamus in hortum nostrum. *Q.* Quid illic agemus? *P.* Ambulabimus: colloquemur: Dei beneficia in ejus operibus commemorabimus. *Q.* Nihil sanè jucundius: sed interim petenda esset

44 *Selecta Colloquiorum Maturini*

esset à præceptore venia. P. (1) Jam impetravi mihi, & item uni quem vellem ducere. Q. Benè res habet, eamus, ducente Deo. P. Precor ut nos custodiat. Q. Ego quoque idem precor tecum.

(1) Jam impetravi mihi, & item uni quem vellem ducere] *I have already got leave for myself, and for one likewise that I should have a mind to take along with me.*

COLLOQUIUM XL.

Argumentum. *Invitatio ad lufum. Eventus ludi. Quicquid nobis accidit, est boni consulendum. Ditare alium, quem, solius est Dei. Spe lucri non est ludendum. Ethicorum doctrina de fortuna. Admonitio careat odio & invidia. Solus Deus est cordium scrutator. Exemplum admonitionis mutue.*

QUINTUS, RUFUS.

Ubi sunt juglandes tuæ? R. De quibus loqueris juglandibus? Q. Quas hodie ex præmiò accepisti. R. Ubi sunt, rogas? (1) quasi verò tibi servare debuerim. Q. (2) Non sic intelligo: sed quæro, quid feceris? R. Edi in merenda. Q. Edisti miser? cur potius non servabas ad ludendum? R. Ederem malui quam perdere. Q. (3) Non poteram perdere nisi duodecim. R. Fateor. Q. (4) Quòd si fors tulisset, potuisses ducentas aut fortasse plures lucrifacere. R. Dubius est (ut vulgò dicitur) ludi eventus. Q. Quid tum? Ubique parati esse debemus in utramque partem, & boni consulere quicquid nobis evenierit. R. Istud ego scio: sed non sum admodum ludendi peritus in eo genere. Q. (5)

Abi

Abi, nunquam rem facies. R. Nemo rem faciet, nisi Deo volente: nec ego ditari ex ludo velim. Q. Ergo (ut video) quærendus est mihi collusor alius. R. Nihil sanè impedit. Sed mane parumper. Q. Quid vis? R. Quid tu vocas sortem, de qua hîc mihi mentionem fecisti? Q. Ipsam fortunam. R. Quid autem est fortuna? Q. Stultorum opinio. R. De fortuna quid opinantur stulti? Q. Nunc mihi non vacat de hoc tibi respondere, sed vide annotationem præceptoris in Catonem. R. In quem locum? Q. In illum versiculum: *Indulget fortuna malis, ut lødere possit.* R. Ut video, non ignoras quid sit fortuna. Q. Satis scio fortunam nihil esse. R. Cur ergo dixisti: *Quòd si fors tulisset?* Q. (6) Excidit mihi sic loqui Ethnicorum more. Nam eorum libri (ut sæpe docet præceptor) pleni sunt ejusmodi impiâ doctrinâ. R. Nihil mirum: (7) nempe illi veram Dei cognitionem non habuerunt. Q. Sed audi, mi Rufe, si vis amplius disputare, quære tibi alios disputatores, nam mihi nunc seriò ludendum est: volo tamen prius te vicissim admonere. R. O quàm gratum mihi feceris! Q. Nonne tu dixisti hæc verba: *Dubius est ludi eventus?* R. Fateor me dixisse; (8) sed præmunivi. Q. Quomodo istud intelligis? R. Addidi enim hæc tria verba, *Ut vulgò dicitur.* Q. O astutum vulpeculam! os occlusisti mihi. Sed hæc inter nos sine odio aut malevolentia dicta sint. R. Novit Deus utriusque animum. Q. Est

46. *Selecta Colloquiorum Maturini*

Q. Est enim ille solus cordium scrutator. Sed quid tu? Vis hîc solus otio torpescere?

R. Cogito quo lusu me exerceam. *Q.* Quasi verò sit diutius cogitandum. Age, sequere me, dabo tibi mutuo juglandes. *R.* Amicè nunc loqueris: sed quando reddam? *Q.* Ad Calendas Græcas; si non potes citius. *R.* O festivum caput! eamus.

(1) Quasi verò tibi servare debuerim.] *As tho', I warrant, I were oblig'd to keep 'em for you.* (2) Non sic intelligo: sed quæro, quid feceris.] *'Tis, or de iis seems to be wanting. I don't mean so, but I ask what you have done with 'em.* (3) Non poteras perdere nisi duodecim.] *You could lose but twelve.* (4) Quòd si fors tulisset.] *And if Luck had serv'd. If you had had Luck.* (5) Abi, nunquam rem facies.] *Away, you'll never thrive. (Make an Estate)* (6) Excidit mihi sic loqui more Ethnicorum.] *A Pagan Expression slip'd from me ('scap'd me.)* (7) Nempe.] *For. For why?* (8) Sed, ptæmunivi.] *But I guarded. I fenced it from any Objection.*

COLLOQUIUM XLI.

Argumentum. Invitatur ad lusum quidam: at ille studium præfert lusi. Exemplum rarum pueri studiosi. Omnia tempus habent. Utendum remissionibus in tempore.

RUFUS, STEPHANUS.

(1) *Q*ua de re sic elatus es lætitiâ? *S.* Pater meus advenit modò. *R.* Quid meâ refert? *S.* Immo plurimum, quia nobis impetravit ludendi veniam. *R.* (2) Ain' tu? *S.* Vide pueros jam ludentes in area. *R.* (3) Ludant sanè alii: ego studere malim quàm ludere. *S.* Nec minus ego, sed in tempore

tempore. Nam (ut est in proverbio) *Omnia tempus habent.* Unde & nos rectè monet Cato noster :

Interpone tuis interdum gaudia curis :

Ut possis animo quemvis sufferre laborem.

R. Vera sunt quæ dicis, fateor: sed interim omitte me, ut seriò studeam. S. (4) Per me studeas licet: nihil impedio: at ego hâc utar occasione. R. Utere sane.

(1) Qua de re sic elatus es lætitiâ?] *What is the Reason you are so transported with Joy?* (2) Ain' tu?] *Say you so.* (3) Ludant sanè alii.] *Let others play with all my Heart.* (4) Per me studias licet: nihil impedio] *You may study for all me: I do not hinderyou.*

COLLOQUIUM XLII.

Argumentum. *Stephanus & Torquatus parant se ad ludendum pilâ palmariâ.*

STEPHANUS, TORQUATUS.

(1) **I**mpetravistis ludendi facultatem? T. Impetravimus. S. Ad quod usque tempus? T. Ad cœnam usque. S. Qui dederunt versus? T. Primi & secundi. S. Quid cæteræ classes? T. Primus quisque decurio trium proximarum classium pronuntiavit unam è sacris literis sententiam. S. Nonne precati estis, ut solemus? T. Precati, (2) & quidem præsentè ludimagistro: tu verò ubi eras? S. Fueram domum à matre accersitus. T. Nunc igitur, quid agere cogitas? S. Ludere sesquihoram, deinde ad studium me recipere. T. Vin' tu ut tibi sim

col-

collusor? *S.* (3) Quidni velim? *T.* Quo lusu nos exercebimus? *S.* Nullus est mihi jucundior pilâ palmariâ. *T.* (4) Nec mihi quidem. *S.* Visamus igitur an cæteri (5) partes sortiti sint: nam si soli luderemus, minus esset voluptatis. *T.* (6) Visamus sanè.

(1) Impetravistis ludendi facultatem? *Have you got leave to play?* (2) Et quidem præsentē ludimagistro. *And in presence of the Master too.* (3) Quidni velim. *With all my Heart.* (4) Nec mihi quidem. *Est ullus jucundior sc. Nor to me, I'm sure.* (5) Partes sortiti sint. *Have taken (chosen) Sides.* (6) Visamus sanè. *Come on, let's go see.*

COLLOQUIUM XLIII.

Argumentum. Non solum nobis natisumus, sed alius alium sollicitè curare debet in tempore. Exemplum temporis admonitionis.

VINCENTIUS, TORQUATUS.

Quid cogitas, Torquate? *T.* Cave tibi obsecro. *V.* Quid mihi cavebo? *T.* Ne in morbum incidas. *V.* Qua ex causâ? *T.* Ex nimia lusûs intemperantia. *V.* Unde apparet periculum? *T.* Quia (1) totus æstuas, totus sudore mades. *V.* Rectè & in tempore admones: profectò non sentiebam. *T.* Desiste, si me audis. *V.* Audio verò libenter, ac (2) tibi morem gero: quis enim respuat tam fidele consilium? *T.* Deterge faciem sudario, & (3) indue te celeriter: (4) ne subitum frigus contrahas. *V.* Habeo tibi gratiam, nam ferè morbis sum obnoxius. *T.* Quid est causæ?

caus
enim
mag
& pa
(5)
fran
volu
tudi
men
neo,
es:
le,
Vin
est d
nefic
(1)
Heat.
rem g
sc. Pu
has.]
Quid a
(6) T
mur sc
te ded
with y

C
habeb

causæ? *V.* Infirmitas meæ valetudinis: vides enim quàm imbecilli sim corpore. *T.* Tanto magis debes tibi cavere. *V.* Istud probè novi: & parens uterque me monet sæpissimè: sed (5) quid agas? naturâ proni sumus in nostram perniciem. *T.* O mi Vincenti, non est voluptati serviendum, sed temperantiâ valetudini consulendum. *V.* Est in promptu carmen Catonis in eam sententiam. *T.* (6) Teneo, (7) sed de his alias. Jam satis indutus es: non est quòd hic morere diutius. *V.* Vale, Torquate, monitor amicissime. *T.* (8) Vin' tu ut domum te deducam? *V.* Nihil opus est deductione: ego bellè me habeo, Dei beneficio. *T.* Mi Vincenti, cura ut valeas.

(1) Totus æstuas, totus sudore madens.] *You are all of a Heat. You are all over of a running Sweat.* (2) Tibi morem gero] *I do as you advise me.* (3) Indue te] *Vestibus sc. Put on your Cloaths.* (4) Ne subitum frigus contrahas.] *Lest you should catch (take) Cold suddenly.* (5) Quid agas?] *What's to be said? What can a Man do?* (6) Teneo.] *I remember.* (7) Sed de his aliàs] *Fabulemur sc. But of this another Time.* (8) Vin' tu ut domum te deducam?] *Won'd you have me see you home (go along with you home?)*

COLLOQUIUM XLIV.

Argumentum. Ob negotium lusus prætermisus. Exemplum diligentiae.

VINCENTIUS, AUGUSTINUS.

CUr hodie non lufisti nobiscum? *A.* (1) Non erat ludendi spatium. *V.* Quid habebas negotii? *A.* Non absolveram pensum
C
meum

50 *Selecta Colloquiorum Maturini*

meum. V. Quod pensum? A. (2) Dimidium exemplaris restabat mihi perscribendum. V. Perfecistine? A. Perfeci. V. Laudo tuam diligentiam: ludes aliàs otiosè. A. Quum voluerit Deus. V. Rectè dicis. Nam absque voluntate ejus fieri nihil potest.

(1) Non erat ludendi spatium.] Mihi sc. *I had no Time to play. I was not at Leisure to play.* (2) Dimidium exemplaris restabat mihi perscribendum.] *I had half a Copy left to write out.*

COLLOQUIUM. XLV.

Argumentum. Duo ad tonsorem euntes colloquuntur. Nemo gaudet se adiri intempestivè.

CORNELIUS, CYPRIANUS,

QUONAM is tam celeriter. Cy. (1) Ad tonsorem. Cor. Ego quoque unà tecum. Cy. Rogasti veniam? Cor. Non rogavi: sed tantisper expecta me dum eo rogatum. Cy. Festina igitur. Cor. (2) Mox rediëro. Rediï: eamus nunc jam. Cy. Quo vultu te præceptor accepit? Cor. (3) Hilari sanè. Cy. Eodem me quoque acceperat. Cor. Non solet irasci nobis, nisi illum adeamus intempestivè. Cy. (4) Quotusquisque id non ægrè fert? Cor. Etiam nos, qui pueri sumus, sæpius irascimur condiscipulis, cum studia nostra, (5) quantulacunque sunt, interpellant. Sed jam desinamus: (6) optimè, tonsorem ante officinam video. Cy. Euge, nulli sunt igitur expectantes: (7) ita fiet ut minùs diu moremur.

(1) Ad

(1) Ad tonsorem.] *To the Barber's.* (2) Mox rediëro.] *I'll be back again in a Moment.* (3) Hilari facie.] *With a very pleasant one.* (4) Quotusquisque id non ægrè fert?] *Where's the Man that does not take that ill?* (5) Quantulacunque sunt.] *How trifling soever they are.* (6) Optimè.] *Very a propo.* (7) Ita fiet ut minùs diu moremur.] *So we shall tarry the less while.*

COLLOQUIUM XLVI.

Argumentum. Docti adolescentis colloquium cum puero mediocriter proæto. Admonitio ad præstandum mutuas operas. Precatio. Quid pueris agendum, quum mane surrexerint. Deus agnoscendus est adjutor. Spes certa in Deo neminem frustratur. Philosophi Ethici multa verbo Divino consentanea dixerunt.

EMERICUS, EZECHIEL.

QUOTÂ HORÂ surrexisti hodie? *Ez.* Paulò ante quintam. *Em.* Quis te expergefecit? *Ez.* Nemo. *Em.* (1) An cæteri jam surrexerant? *Ez.* Nondum. *Em.* Non ivisti illos excitatum? *Ez.* Non ivi. *Em.* Quamobrem? *Ez.* Nescio, nisi quia non putabam illud ad me pertinere. *Em.* An non te illi excitant interdum? *Ez.* Immò sæpissimè. *Em.* Debuiisti igitur similiter facere. *Ez.* Debui, fateor. *Em.* Memento igitur, ut posthac facias. *Ez.* Meminero, Deo juvante. *Em.* Sed tu, quid fecisti ex quo surrexisti è lecto? *Ez.* Primùm flexis genibus precatus sum patrem cœlestem, in nomine Filii ejus Domini nostri Jesu Christi. *Em.* Factum benè. Quid postea? *Ez.* Deinde ornavi me, & curavi corpus mediocriter, ut Christianum decet: postremò ad quotidiana studia me retuli. *Em.* Si per-

§2 *Selecta Colloquiorum Maturini*

ges sic facere; ne dubites quin Deus tua juvet
studia. *Ez.* Adhuc me semper juvit, (2) quæ
est ejus benignitas, nec me (ut spero) derel-
linquet. *Em.* Rectè loqueris: nec ille speram
tuam frustrabitur. *Ez.* Anno superiore didici
ci in Catone, *Spem retine, spes una hominem*
(3) *nec morte relinquit.* *Em.* Quod retinueris
bene fecisti: est enim egregia sententia, &
homine Christiano digna. *Ez.* Atqui auctor
ejus libri non fuit Christianus. *Em.* Non fuit
certa res est. *Ez.* Unde igitur sumpsit tot
pulchras sententias? *Em.* Maximè ex philo-
sophis Ethnicis. Nam & ipsi Divino Spiritu
illuminati, plurima dixerunt quæ sunt verba
Dei consentanea, quod tu quoque videre alii
quando poteris, si literarum studium prosequa-
re. *Ez.* Ego prosequar (ut spero) dummo-
do ipse Deus det patri meo vitam longio-
rem. *Em.* Precare diligenter & ex animo, ut
illud contingat. *Ez.* Quotidie id precor sæpe.
Em. Det tibi Dominus Deus in omni opere
bono perseverantiam. *Ez.* Quod mihi optas
idem tibi precor: & gratias ago, quòd me
tam fraternè monueris.

(1) An cæteri jam surrexerant?] *Were the rest then up?*
Were the rest got up then? (2) Quæ est ejus benignitas.
Such is his Goodness. (3) Nec morte.] *Not even at the*
Point of Death. Nec for ne quidem.

COLLOQUIUM XLVII.

Argumentum. *Admonitus monitorem vicissim monet.* Su-
spectus cave sis, ne sis miser omnibus horis: Nam timidi
& suspectis aptissima mors est. In suspiciosos.

HEN

HENRICVS, HERMES

CUr (1) solus rides? *Her.* Quid tua?
H. Quia fortasse rides me. *Her.* Unde
 tibi orta est ista suspicio? *H.* Quia malus es.
Her. Omnes quidem mali sumus: at ego te
 pejor non sum. Nemo igitur ridet, nisi ali-
 quem irrideat? *H.* Non sic intelligo: sed qui
 solus ridet (ut saepe audiui) aut stultus est,
 aut aliquid mali cogitat. *Her.* Ista sententia
 cujus sit, nescio; sed cujuscunque sit, non est
 perpetuò vera: tamen admonitionem tuam
 in bonam partem accipio: teque moneo (2)
 vicissim, ut caveas suspiciosus esse: *Nam timi-*
dis & (3) *suspectis aptissima mors est*, ut est in
 morali nostro carmine. *H.* Memini: boni
 tamen consulo admonitionem tuam.

(1) Solus.] *To your self.* (2) Vicissim.] *Again. In my*
Turn. (3) Suspectis.] *Suspicious Persons.* For suspicious,
 or suspicacibus.

COLLOQUIUM XLVIII.

Argumentum. *Israel Josuam monet, ne sit curiosus alie-*
narum rerum percontator. Horatius, Percontatorem su-
 gito: nam garrulus idem est: Nec retinent patulae com-
 missa fideliter aures. Exemplum in percontatores.

ISRAEL, JOSUA.

UNde venis? *Jo.* Domo. *Is.* Quid agitur
 domi vestrae? *Jo.* Nihil tua refert.
Is. Fateor, sed familiares sic rogare serè so-
 lemus, perinde quasi rogemus, ut valetis?
 quomodo se vestrae res habent? *Jo.* De re
 aliena nimium percontari non decet. *Is.* Ta-

C 3

ceo:

ceo: sed videris mihi (1) pro ætate nimis sapere. *Jo.* Nihil meum dico: id audiui sæpe. *Is.* Ego quoque (2) non semel audiui. *Jo.* Cur ergo non uteris? *Is.* Quia non semper in mentem venit. *Jo.* Immo, quia tu es percontator: (3) quæ res, non sine causa, datur vitio. *Is.* Habeo gratiam, quòd me ad eò amikè moneas: posthac, adjuvante Deo, (4) cavebo ineptus esse. *Jo.* Ita paulatim sapiēs.

(1) Pro ætate.] *For (considering) your Age.* (2) Non semel.] *Tantum sc. Many a Time.* (3) Quæ res non sine causa datur vitio.] *A thing that's blam'd not without Reason.* (4) Cavebo ineptus esse.] *I'll avoid being impertinent. I'll take Care not to be troublesome.*

COLLOQUIUM XLIX.

Argumentum Lambertus cum Leonardo mictum ire cupiens, consabulationis ergo ab eo reprehenditur.

LAMBERTUS, LEONARDUS.

Vis venire mictum? *Le.* Satis otiosè minxi. *L.* Eamus ur̃a, quæso, ut parum fabulemur. *Le.* Face, inepte, nisi vis accusari: non est fabulandi tempus. Nonne debuisti mejere, quum jentaretur? *L.* Debui; sed oblitus sum. *Le.* Ito igitur solus, cum bona venia præceptoris: nec sis posthac tam obli-viosus. *L.* Parebo tibi & meminero.

COLLOQUIUM L.

Argumentum. Marcus officium petit à Menandro: hic occupationem causatus, velle denegat. Alter non urget alterius.

ulterius. Exemplum modestiæ, tum in petendo, tum in denegando.

MARCUS, MENANDER.

Visne mihi describere prælectionem? *Men.*
 (1) Cur non habes? *M.* Quia hesternodie fui occupatus. *Men.* Accipe librum meum, & describe. *M.* Non ignoras me (2) lentius scribere: & tu citius totum descriperis, quam ego quatuor aut quinque versiculos. *Men.* Quære tibi alium scriptorem: (3) nunc ego tibi non possum dare operam. *M.* Cur non? *Men.* Est mihi aliud negotium, idemque pernecessarium. *M.* (4) Nolo te urgere, nec possum, quidem: sed saltem comoda tuum codicem. *Men.* Accipe, utere, ut libet, modò ne abutare. *M.* (5) Nihil est quod hîc verearis.

(1) Cur non habes.] Descriptam sc. *Why have you not wrote it out your self?* (2) Lentius.] Solito sc. *Slow. Slower than ordinary.* (3) Nunc ego tibi non possum dare operam.] *At present I cannot serve you.* (4) Nolo te urgere, nec possum quidem.] *I am loth to press you, nor indeed can I.* (5) Nihil est quod hîc verearis.] *You need not fear that. You have no Reason to fear in this Point.* Nihil causæ est propter quod, &c.

COLLOQUIUM LI.

Argumentum. Officium promittitur amici absentis nomine.

OBERTUS, ORONTIUS.

Quando rediturus est Blasius? *Or.* (1) Non certò scio: fortasse die crastino: sed cur istud rogas? *O.* Quia secum abstulit catalogum; & præceptor irascetur, si nemo sit

36 *Selecta Colloquiorum Maturini.*

qui recitet. *Or.* Relinque mihi istam curam : habe (2) catalogi exemplum. *O.* Recitabis igitur? *Or.* Recitabo. *O.* Bene facies; & noster Blasius (3) referet gratiam, (4) si qua se offert occasio.

(1) Non certò scio.] *I don't know for certain (positive-ly.)* (2) Catalogi exemplum.] *A Copy of the Bill.* (3). Referet gratiam.] *Will requite the Obligation* (4) Si qua se offert occasio.] *If any occasion (When ever any Opportunity) offers.*

COLLOQUIUM. LII.

Argumentum. Pecuniam qui adfert, nuncium adfert vul-
gi opinione jucundissimum. Reprehensio libera inter fa-
miliares. Evangelium, id est, gratia Dei à Christo
nunciata. Cur Evangelio non omnes credant.

VALERIUS, VINCENTIUS.

FRater tuus venitne Lugduno? *Vin.* Jam venit heri ante meridiem. *V.* Nihilne literarum tibi attulit? *Vin.* Nihil. *V.* Quid igitur nunciavit? *Vin.* Prospera omnia. *V.* De patre quid narrat potissimum? *Vin.* Ait (1) illum, Dei beneficio, jam planè febri ca-
rere, & paulatim convalescere. *V.* Gaudeo sarè, Deumque precor ut pristinam valetudi-
nem brevi recuperet: sed cur ille, (2) ut so-
let, nihil ad te scripsit? *Vin.* (3) Negat fra-
ter eum potuisse scribere. *V.* Quamobrem? *Vin.* Quia nondum satis erat confirmatus. *V.*
(4) Nihil mirum, quum tamdiu tam graviter
ægrotaverit. Sed ille nihil ad te misit? *Vin.*
Immò pecuniam. *V.* Euge, nullus est jucun-
dior nuncius. *Vin.* Ita aiunt. *V.* Tu verò
sic

sic re
Quin
men
Non
V. E
(7) D
Vin.
allati
um,
grati
Evan
Evan
quiq
Equi
de h
ad c
cion
gum
est
nam
omn
cred
mul
Chr
tius
tuu
V. C
(12)
(13)
apu
tur
(14)

sic respondes, quasi fabulam audias. *Vin.* (5)
 Quin pejas audio. *V.* Quidnam? *Vin.* Merum
 mendacium. *V.* Egone mentitus sum? *Vin.*
 Nondico te esse mentitum; sed falsum dixisti.
V. Ego (6) quid dicas non intelligo. *Vin.*
 (7) Dabo operam ut intelligas. *V.* Obsecrote.
Vin. Si nullus est jucundior nuncius, quàm de
 allatâ nobis pecuniâ, quid ergo est Evangeli-
 um Christi? quis est jucundior nuncius quàm
 gratia Dei, quàm Christus attulit nobis per
 Evangelium? *V.* Fateor nihil esse jucundius
 Evangelio, (8) iis duntaxat, qui credunt ei,
 quique id ex animo amplectuntur. *Vin.*
 Equidem sic intelligo. *V.* At ego loquebar
 de humanis & terrenis rebus: tu vero statim
 ad cœlum ascendisti. *Vin.* Ita solent boni con-
 cionatores. *V.* Non putabam te esse Theolo-
 gum tam acutum. *Vin.* Nihil dixi nisi quod
 est (9) tritum & in medio positum. *V.* Uti-
 nam illud adeò vulgare & protritum foret, ut
 omnes in Christum crederent. *Vin.* Nunquam
 credent omnes. *V.* Quid prohibet? *Vin.* Quia
 multi sunt vocati, pauci verò electi: sicut
 Christus ipse testatur. *V.* Sed (10) ne te diu-
 tius teneam; (11) potesne facere ut fratrem
 tuum paucis conveniam? *Vin.* Vix possum.
V. Quid ita? *Vin.* Nam habet à patre nostro
 (12) mandata plurima, in quibus curandis
 (13) totus est occupatus. *V.* Nonne cœnabit
 apud vos? *Vin.* Cœnabit opinor. *V.* Ibo igitur
 sub horam cœnæ. *Vin.* Veni precor: &
 (14) eâdem opera nobiscum cœnabis. *V.* Non

58 *Selecta Colloquiorum Maturini*

recuso. *Vin.* Interim vale: sed fac meminere's
adesse tempore. *V.* Quotâ horâ? *Vin.* Ante
sextam. *V.* Hora est mihi (15) commodissima.

(1) Illum jam planè febri carere.] *That he is quite rid of his Fever, That his Fever has quite left him.* (2) Ut solet.] *Scribere sc.* (3) Negat frater cum potuisse scribere.] *My Brother says. he was not able to write.* (4) Nihil mirum.] *No wonder. 'Tis in nowise (in no Degree) wonderful, since &c.* (5) Quin pejus audio.] *Nay, I hear that which is worse.* (6) Quid dicas.] *What you mean.* (7) Dabo operam ut intelligas.] *I'll endeavour to make you understand.* (8) Iis duntaxat.] *To such at least.* (9) Tritum & in medio positum.] *Common and ordinary (known to every Body.)* (10) Ne te diutius teneam.] *Not to detain you any longer (too long.)* (11) Potestne facere ut fratrem tuum paucis conveniam?] *Can you help me to a Word or two with your Brother?* (12) Mandata plurima.] *A great many Things in charge.* (13) Totus occupatus.] *Wholly taken up.* (14) Eâdem operâ.] *All under one. Into the Bargain.* (15) Commodissima.] *Very convenient.*

COLLOQUIUM LIII.

Argumentum. Longâ insinuatione petitur mutua in futurum pecunia: ea statim promittitur. Exemplum astutiæ; item animi prompti ad bene merendum.

DANIEL, DAVID.

A Biſtne pater tuus? *Dav.* Abiſt. *D.* Quotâ horâ? *Dav.* Primâ pomeridianâ. *D.* Quid dixit tibi? *Dav.* Multis verbis monuit me, ut diligenter ſtuderem. *D.* Utinam ſic facias. *Dav.* Faciam, Deo juvante. *D.* Ecquid pecuniæ dedit tibi? *Dav.* Dedit, ut ſerè ſolet. *D.* Quantum? *Dav.* Nihil ad te. *D.* Fateor; ſed tamen (1) quid (2)

quid facies istâ pecuniâ? *Dav.* Emam chartam & alia, quæ mihi sunt usui. *D.* Quid si amiseris? *Dav.* Equo animo ferendum erit. *D.* Quid si fortè eguero? dabisne mihi mutuo? *Dav.* Dabo, (2) & quidem libenter. *D.* Habeo tibi gratiam.

(1) Quid facies istâ pecuniâ? De sc. *What will you do with that Money? (2) Et quidem libenter. And that very freely too.*

COLLOQUIUM LIV.

Argumentum. *Ab amico quidam mutuo assem impetrat. Obiter mentio fit de providentia Dei.*

ENNIUS, EUSTATIUS.

QUANTUM habes pecuniæ? *Eust.* Assem cum semisse. Tu vero? *En.* Non tantum. *Eust.* Quantum igitur? *En.* Unicum assem. *Eust.* Vis mihi dare mutuo? *En.* Est mihi opus. *Eust.* In quem usum? *En.* Ad emendam chartam. *Eust.* Hodie reddam tibi. *En.* Addendum fuit, Deo juvante. *Eust.* Sic docet præceptor, ex verbo Dei: sed non possum assuescere. *En.* Fac assuescas. *Eust.* Quomodo id fiet? *En.* Si sæpe cogitas; (1) nos à Deo sic pendere, ut nihil possimus sine ejus auxilio. *Eust.* Bonum mihi das consilium. *En.* Quale mihi dari velim. *Eust.* Sed (ut ad propositum redeamus) dabis mihi mutuo istum assem? *En.* Miror te mutuo petere, qui plus habes quàm ego. (1) *Eust.* Est quidam scholasticus hâc transiens, (2) qui librum venalem ostentat. *En.* Quid tum?

60 *Selecta Colloquiorum Maturini.*

tum? *Eust.* Cupiebam emere, quia (3) vilius indicat quàm noster bibliopola. *En.* Accipe: sed quæso unde tam citò reddes? *Eust.* A cœna ibo domum ut à patre petam. *En.* Quid si dare nolit? *Eust.* (4) Nihil cunctabitur quum librum ostendero.

(1) Nos à Deo sic pendere, ut nihil possimus (facere sc.) sine ejus auxilio.] *That we so depend upon God, that we can do nothing without his Aid.* (2) Qui librum venalem ostentat.] *That offers a Book to Sale.* (3) Vilius indicat.] *He asks less for it.* (4) Nihil cunctabitur.] *He'll make no Scruple.*

COLLOQUIUM LV.

Argumentum. Forestus à Frederico quinque asses mutuo petit: solum duos obtinet.

FORESTUS, FREDERICUS.

POtesne mihi mutuo dare aliquantum pecuniæ? *Fr.* Quantum petist? *Fo.* Quinque asses, (1) si tibi est commodum. *Fr.* Non tot habeo. *Fo.* Quot igitur? *Fr.* (2) Tantum quatuor. *Fo.* Bene sanè; da mihi istos quatuor. *Fr.* Dabo (si vis) dimidium. *Fo.* Cur non totum? *Fr.* Quia sunt mihi (3) opus duo. *Fo.* Da igitur duos quæso. *Fr.* Sed tibi non sufficient. *Fo.* Petam ab aliquo alio: *Fr.* Accipe igitur hos duos. Quando reddes? *Fo.* Die (ut spero) Sabbati, quum pater ad forum venerit. *Fr.* Esto igitur memor. *Fo.* Ne timeas.

(1) Si tibi est commodum.] *If it stands with your Convenience.* (2) Tantum quatuor.] *But four.* (3) Opus] *For Necessary.*

COL

COLLOQUIUM LVI.

Argumentum. *Invitat Sylvium ad jentandum Stephanus. Exemplum convictûs, obedientiæ & studii.*

STEPHANUS, SYLVIVS.

VIs jentare mecum? *S.* Non habeo jentaculum. *St.* Quid non attulisti? *S.* Ego domi jentaveram. *St.* Itane semper facis? *S.* Minimè: sed quia (1) bene manè surrexeram, sic matri placuit me tractare. *St.* Profit tibi: ego igitur solus jentabo. *S.* Et ego interim studebo.

(1) Bene mane.] *Early in the Morning. Very early.*

COLLOQUIUM LVII.

Argumentum. *Theophilus & Thomas de prandii horis inter se colloquuntur: ille maturius ait se prandere, hic serius, idque propter patrem è curiâ expectandum, eademque de causa Psalmorum cantioni interesse non solere. Modus servandus. Offensiones mutuò remittendæ.*

THEOPHILUS, THOMAS.

QUando vis prandere? *Tho.* Ego jam prandi. *T.* Quotâ horâ? *Tho.* Sesqui-octavâ. *T.* Tam manè igitur prandetis? *Tho.* Sic ferè solemus in æstate: vos autem? *T.* Non prandemus ante sesquidecimam, interdum (1) abundecimâ. *Tho.* Papæ! cur non citiùs? *T.* Expectandus est pater, dum è curiâ redierit. *Tho.* Tu igitur non potes adesse aulæ in cantione Psalmorum. *T.* (2) Rarò admodum: Interdum. *Tho.* Quomodo excusaris? *T.* Exemptus sum illo munere. *Tho.* Quis te exemit? *T.* Didascalus, patris mei

62 *Selecta Colloquiorum Maturini*

mei monitu. *Tho.* Ergone omnes senatorum filii habent hujusmodi privilegium? *T.* Habent modò patres jubeant. *Tho.* Nonne mater posset tibi dare prandium ante reditum patris è senatu? *T.* Posset quidem; sed pater vult à me expectari. *Tho.* Quamobrem? *T.* Quia (3) sic illi placet. *Tho.* Nunc mihi tacendum est. Os enim mihi occlusisti. *T.* Cur tu es tam curiosus percontator? *Tho.* Puer sum; & pueri semper cupiunt aliquid scire novi. *T.* Fateor, sed est modus in rebus, ut præceptor nos sapè docet. *Tho.* Ergo discedamus, ut te pransum conferas. *T.* Ignosce, quæso, si qua in re te offenderim. *Tho.* Ego abs te idem peto; ego, inquam, potius, qui te offendere potui loquacitate meâ, sed interim nihil mali cogitans.

(1) Ab undecima.] *After Eleven* (2) Rarò admodum: Interdum.] *Very seldom; Yet sometimes.* Adsum sc. (3) Sic illi placet.] *This is his Pleasure.*

COLLOQUIUM LVIII.

Argumentum. De carniū differentia, & beneficiorum Divinorum agnitione. Mendacium vitandum est. Christus veritas. Christiani sunt filii Dei & Christi fratres: Charitas in pauperes.

AURELIUS, AUGUSTINUS.

Quid tibi dedit mater in merendam? *Aug.* Vide. *A.* Caro est: sed quænam? *Aug.* Bubula. *A.* Utrum recens, an salsa? *Aug.* Est bubula salita. *A.* Utrum pinguis, an macra? *Aug.* Eho inepte, non vides macram esse? *A.* An non mallos esse vitulinam

nam aut vervicinam? *Aug.* Utraque bona est: sed in omni genere sapit mihi hœdina, præsertim assa. *A.* Hem, delicatule, (1) jamne palatum tam doctum habes? *Aug.* Dico, ut sentio: non enim est mentiendum. *A.* Absint à nobis mendacia. Sumus enim filii Dei, & Christi fratres, qui est ipsa veritas, ut ipse de se loquens, testatur. *Aug.* (2) Sed ad rem. (3) Suillâ quoque vescor libenter, modico sale aspersâ & benè costâ. *A.* O mirificam Dei gratiam, qui dat nobis tot opsoniorum genera, & tam bona! *Aug.* Quot putas esse hac in urbe pauperes, qui solo pane hordeaceo viſſitant, (4) neque tamen ad saturitatem? *A.* Non dubito multos esse, (5) in tanta præsertim annonæ caritate. *Aug.* Itaque nos in tanta bonarum rerum copia, quantas Deo gratias agere debemus? quas laudes illi dicere? *A.* Ejus igitur beneficia magnificè ubique prædicemus: atque interrim precemur, ut pauperum suorum misereatur inopiæ. *Aug.* Utinam ipse corda nostra suo Spiritu ad eam rem penitus afficiat. *A.* Ita precor.

(1) Jamne palatum tam doctum habes? *Are you so dainty mouth'd already?* (2) Sed ad rem.] Ut redeamus se. *But to come to the Purpose.* (3) Suillâ quoque vescor libenter.] *I love Pork too very well.* (4) Neque tamen ad saturitatem.] *And have not their Bellies full of that neither.* (5) In tantâ præsertim annonæ caritate.] *Especially now Corn is so dear.*

COLLOQUIUM LIX.

Argumentum. De puero contra edictum regium in foro pira-
mente.

B.A.R.

64 *Selecta Colloquiorum Maturini*

BARBATUS, BENEDICTUS.

UNde venis? *Be.* A foro. *B.* Quis te illuc miserat? *Be.* Mater. *B.* Quid egisti in foro? *Be.* Emi pira. *B.* Nescis nobis vetitum esse emere fructus aliquos? *Be.* Quis illud ignorat? nam dictum est palam in aula. *B.* Quis igitur ausus es emere pira? *Be.* Mater dederat mihi sextantem, ut mihi emerem in merendam. Quid mali feci, si parui matri?

COLLOQUIUM LX.

Argumentum. Interrogatiuncula de morbo. Deus est Medicorum princeps.

DIGNUS, DOLOBELLA.

Quid egisti per hos quindecim dies? *Do.* Ministravi matri, quæ graviter ægrotabat. *Di.* Ain' tu? *Do.* Sic est profectò. *Di.* Quo laborabat morbo? *Do.* Febri tertiana. *Di.* An convaluit? *Do.* Paulatim convalescit, gratia Deo. *Di.* Quis eam sanavit? *Do.* Medicorum summus. *Di.* Quis ille? *Do.* Ipse Deus. *Di.* De hoc nihil dubito: sed cujus operâ? *Do.* Domini Sarrafini. *Di.* Is habetur maximi nominis in medicinæ professione. *Do.* Id quotidie probant egregiæ curationes ejus. *Di.* Quibus remediis utebatur in curandâ matre tuâ? *Do.* Medicamentis. *Di.* Satis istud intelligo, etiâ te tacente: sed dic planè, quæ fuerunt ista medicamenta? *Do.* Sine me aliquantisper recordari. *Di.* Sino: dic tandem quæ reminisceris. *Do.* Duo tantum

tantùm nomina mihi occurrunt, clysteres & potiones. *Di.* Quid ista conferunt? *Do.* Eho inepte, ita rogas, (1) quasi ego medicinæ operam dederim. Itaque si cupis amplius scire. quære tute ipse ab iis potiùs qui ista profitentur, hoc est, à medicis & pharmacopolis. *Di.* Ne mihi succenseas, oro. *Do.* Cur tu es adeò curiosus? *Di.* (2) Ut addiscam semper aliquid. *Do.* At (3) vide inderim, ne voceris percontator. *Di.* (4) Audi tamen item pauca. *Do.* Loquere. *Di.* Quamdiu ægrotavit mater? *Do.* Ferè duas hebdomadas. *Di.* Interea ubi erat pater? *Do.* Profectus erat Lugdunum ad mercatum. *Di.* Sed tu, quâ horâ rediisti in gymnasium? *Do.* Hodie manè. *Di.* Dedisti excusationem præceptoris? *Do.* Dedi. *Di.* Quid tibi respondit? *Do.* Factum bene, inquit. Tu verò ubi eras? *Di.* Hesterno die rusiveram cum patruo. *Do.* Agè, videamus quid simus reddituri horâ secundâ. Nam ego quodammodo nunc novus ipse discipulus.

(1) Quasi ego medicinæ operam dederim.] *As tho' I study'd Physick (were a Physician)* (2) Ut addiscam semper aliquid.] *That I may always learn something that I did not know before. That I may still learn something new.* (3) Vide.] *Take care.* (4) Audi tamen item pauca.] *Nevertheless hear me a Word more.*

COLLOQUIUM LXI.

Di. Argumentum. Ernestus Eudoxo ægrotanti suadet, ut quiescat. *Parat Eudoxus.*

ERNE

ERNESTUS, EUDOXUS.

Quid trinis es, Eudoxe? *Eu.* Ægrotor.
E. Quid morbi est? *Eu.* Haud scio.
E. Sed tamen estne gravis morbus? *Eu.* Non
admodum, gratia Deo. *E.* Quidnam tibi
dolet? *Eu.* Caput. *E.* Quid? totumne ca-
put? *Eu.* Non certè. *E.* Quæ pars igitur?
Eu. Nescio nomen. *E.* Estne vertex? *Eu.*
Non est. *E.* Quid ergo? utrum sinciput, an
occiput? *Eu.* Hæc pars anterior. *E.* Est
ergo sinciput. *Eu.* Quid igitur faciam? *E.*
Quiesce bene: mox sanus eris. Sic enim à
matre accepi, (1) nullum esse præsentius re-
medium capitis doloribus, quàm quietem. *Eu.*
Atqui varii sunt morbi capitis. *E.* Et varia
fortasse remedia: sed quid est facilius quàm
id tentare, quod dixi tibi? *Eu.* (2) Experiri
quidem, nihil, ut spero, nocebit; sed ubi
quiescam? *E.* Domi vestræ in lecto. *Eu.*
Mater non sinet. *E.* Immò, si dixeris te
ægrotare. *Eu.* Atqui me putabit simulare. *E.*
Fieri potest: sed (3) quid dubitas periculum
facere? *Eu.* Bonum consilium. *E.* Utere, si
vis. *Eu.* Faciam profectò. *E.* (4) Enim-
vero, si sapias. *Eu.* Sed unum restat. *E.*
Quid est? *Eu.* Impetranda est à præceptore
venia. *E.* Adi, & pete. *Eu.* Quid si nolit
dare? *E.* Immo facillimè. *Eu.* Qui scis
illud? *E.* Quia satis est credulus nobis; (5)
nisi qui aliquoties illum fefellerunt. *Eu.* Nun-
quam (6) sciens illum fefelli. *E.* Ito igitur
(7) fidenter. *Eu.* Nunc eo. *E.* Sed heus,

prius

prius
quer
dam
(1)
not a
(fure)
Tw
lum t
it?
(5)
Knor
With

Arg
m

Q
non
nor
ma
pra
gab
cau
ten
mu
cay
qu
fer
eg
sta
ast

prius meditare quid sis dicturus, ne fortè loquendo hæreas. *Eu.* Bene mones; non accedam imparatus.

(1) Nullum esse præsentius remedium.] *That there is not a more effectual Remedy. That there is no present (surer) Remedy.* (2) Experiri quidem nihil nocebit.] *I will do no Harm to try at least.* (3) Quid dubitas periculum facere?] *Why do you scruple (make a Difficulty) to try it?* (4) Enimvero, si sapias.] *Certainly, if you are wise,* (5) Nisi qui.] *iis sc. Unless to such as.* (9) Sciens.] *To my Knowledge, Designedly.* (7) Fidenter.] *Confidently. With Assurance.*

COLLOQUIUM LXII.

Argumentum. De frigoris acerbitate & hypocausti incommodo.

FABIANUS, FORTUNATUS.

QUò nunc is? *For.* In hypocaustum. *F.* (1) Quid. eò? *For.* Hocceine rogandum est? non frigus sentis? *F.* (2) Quotusquisque nunc non sentiat quum adeò sit acerbum: sed ego malim me in culina calefacere. *For.* Atqui præceptor vetuit. *F.* Non ignoro; sed rogabo veniam. *For.* Cur non vis in hypocausto calefieri? *F.* Vapores clibani (3) tentant mihi caput, (4) quod alioqui infirmum satis habeo: unde sit, (5) ut facile ex capite laborem. *For.* Ego quoque sic aliquando fui: sed paulatim assuefeci me ad ferenda hypocausti (6) incommoda. *F.* Et ego, ut spero, me assuefaciam: ve. cum præstat id fieri horis pomeridianis, ubi tantus ille æstus deferbuerit. *For.* Sed nunc tempus non

non est hîc philosophandi diutius: jam mihi dentes frigore crepitant.

(1) Quid eo.] *What to do?* (2) Quotusquisque nunc non sentiat?] *Who is there but must feel it now?* (3) Tentant mihi caput.] *Offend (disturb) (weaken) my Head.* (4) Quod alioqui infirmum satis habeo.] *Which is otherwise crazy enough.* (5) Ut facile ex capite laborem.] *That I am soon troubled with the Headach.* (6) Incommoda.] *The Inconveniencies.*

COLLOQUIUM LXIII.

Argumentum. Curiosus res novas audire semper captat.

GALENUS, GEORGIUS.

UNde venis? *Geor.* E foro. *G.* Quid illic audivisti novi? *Geor.* Nihil. *G.* Nihilne? *Geor.* Nihil prorsus. *G.* Mirum est te nihil audisse de bello, aut de cæteris rebus Gallicis. *Geor.* De iis quæ nihil ad me pertinent, non soleo percontari. *G.* (1) Esto: sed tamen aliquid vel in transitu audiri solet. *Geor.* Ne mentiar, intellexi nonnihil in transitu. *G.* Narra mihi quæso. *Geor.* (2) Non est narrandi spatium. *G.* Cur non? *Geor.* Est mihi aliò properandum. *G.* Quonam? *Istud* audiamus. *Geor.* Nihil ad te. *G.* Quando igitur revises nos, ut ex te istud audiamus? *Geor.* A prandio, (3) si licebit per otium. *G.* (4) Amabo te, fac liceat. *Geor.* (5) Dabo operam; sed me detines (6) diutius. Vale.

(1) Esto,] *Be it so.* (2) Non est narrandi spatium.] *I am not at Leisure to tell it you.* (3) Si licebit per otium.] *If I am at Leisure to do it.* (4) Amabo te, fac

fac lie
(5) I
(6) I

Argu
des

G
Ott.
me
ven
Ott.
à p
itin
ade
Qui
Qu
or n
Sed
Fui
vac
pot
Ott
Im
till
pro
effe
fac
fui
ra

fac liceat.] *Pray now, order it so, that you may be at leisure.*

(5) Dabo operam.] *I'll endeavour it. I'll do my best.*

(6) Diutius. Justo sc. Too long.

COLLOQUIUM LXIV.

Argumentum. Octavius & Oedipus de reditu à vindemia, deque uvis allatis, colloquuntur.

OCTAVIUS, OEDIPUS.

GRatulor tibi reditum, Oedipe. Quando rediisti rure? *Oe.* Heri post meridiem. *Oct.* Quid mater? *Oe.* Quemadmodum illa me secum duxerat, ita reduxit. *Oct.* Nonne venit in equo? *Oe.* (1) Et quidem solutario. *Oct.* Tu vero? *Oe.* Quid rogas? eram illi à pedibus. *Oct.* Non fuit tibi molestus labor itineris? *Oe.* Nulla mihi fuit via difficilis: ad eò erat jucunda in urbem reditio. (2) Quid quæris? noluissem eques venire. *Oct.* Quantum distat hinc villa vestra? *Oe.* Quatuor miliaribus, iisque non admodum longis. *Oct.* Sed jam satis de reditu: nunc aliud agamus. Fuisse memor promissi tui? num rediisti vacuus? *Oe.* Attuli (3) uvarum quantum potui. *Oct.* Quantum igitur? *Oe.* Quasillum. *Oct.* Hui, quasillum! tibi igitur uni? *Oe.* Immo nobis duobus. *Oct.* Quid duobus tantillum? *Oe.* (4) Non poteram ferre ampliùs, pro viribus corpusculi mei. Quid si robustus essem, asini onus (5) asportassem; mater enim facile permittebat. *Oct.* Quàm vellem adfuisse! *Oe.* Ego & mater te plurimùm desideravimus. Sed esto animo bono: ea reliquit famulum

70 *Selecta Colloquiorum Maturini*

famulum ruri, qui amplissimâ corbe onustum
veniet: tum illa tibi dabit affatim. *O*

Aha, nunc optata loqueris, mi Oedipe. *O*

(6) Eamus domum ad nos: videbis quas filium nostrum, adhuc, ut spero, integrum. *O*

O lepidum caput! nam & cupiebam irrisum salutatam matrem tuam mihi charissimam.

Oe. Profecto illi gratissimum feceris. *O*

Eamus igitur.

(1) Et quidem solutario.] *And upon an Ambler too*

(2) Quid quaeris?] *In short.* (3) Uvarum quantum

potui.] *As many Grapes as I could.* Tantum uvarum

quantum potui asserere. (4) Non poteram ferre amplius [in]

viribus corpusculi mei.] *The Strength of my little Body was*

able to carry no more. I could carry no more than my

weak Body would permit. But the first Sense seems the

truer. Pro signifies Because of. By Reason of. (5) Absportassetem.] *I had carried off (away) for Absportassetem*

(6) Eamus domum ad nos.] *Let us go home to our House*

COLLOQUIUM LXV.

Argumentum. *Pædagogus ad exercendam suorum discipulorum memoriam, à quodam eorum exercitationis matutina rationem exigit. Narrat puer ordine & distincte singula (idque memoriter, & audientibus condiscipulis)*

Exemplum ad pueros in simplici narratione exercendos, ut puro sermoni paulatim affuescant.

PÆDAGOGUS, ALBERTUS.

Hodie mane quotâ horâ expergescit?

A. Ante lucem: quotâ horâ ne-

scio. *P.* Quis te expergescit? *A.* Venit

(1) excitator hebdomadarius cum laterna sua:

pulsavit (2) acriter ostium cubiculi: quidam

aperuit: excitator accendit nostram lucer-

nam

am: elatà voce inclamavit: experrecti sunt
 omnes. *P.* (3) Narra mihi ordine quid egeris
 ex illo tempore usque ad finitum jentaculum.
 Quasi vos pueri, auribus atque animis diligenter
 attendite; ut discatis hunc vestrum condi-
 cipulum imitari. *A.* Experrectus surrexi è
 lecto; indui tunicam cum thorace: sedi in
 tabello: accepi femoralia & tibialia: utra-
 que indui: calceos calceavi: femoralia li-
 gulis astrinxi thoraci: tibialia periscelide li-
 gavi supra crura: cingulo me præcinxi: caput
 diligenter pexui: aptavi capiti pileolum:
 togam indui: deinde egressus cubiculum de-
 cendi infra, urinam in area reddidi (4) ad
 parietem: accepi frigidam è situla, manus
 & faciem lavi: os & dentes collui: deterfi
 mantili manus & faciem. Interea signum ad
 recreationem datur minore tintinabulo: in
 aulam privatam convenitur: precamur una:
 accipimus ordine jentaculum à famulo culi-
 nario: jentamus in trichinio sedentes & quieti,
 sine murmure, sine strepitu: quos audi-
 vi nequè garrientes, aut verba loquentes otiosa,
 ut etiam lascivientes vidi, amicè admonui:
 qui non paruerunt admonitioni, (5) detuli
 ad observatorem, ut eos notaret. *P.* Ne-
 none vobis præerat, dum jentaretis? *A.*
 immò hypodidascalus. *P.* Quid agebat in-
 terea? *A.* Ille per mediam aulam ambulabat,
 tenens librum in manibus & identidem mo-
 vens observatorem, ut notaret ineptè garrien-
 tes. *P.* Nullumne igitur verbum tunc licet
 emit.

72 *Sellesta Colloquiorum Maturini.*

emittere? *A.* Immò licet: verum (6) demum notari solent, qui diu & multis verbis ineptè & sine ullo fructu confabulantur. Cæterum licet omnibus jucundos inter se tractare sermones de bonis & honestis rebus, dum tamen id modestè fiat, citra clamorem & contentionem. *P.* Hactenus satisfecisti mihi: cætera narrabis à prandio, nisi aliquod negotium intervenerit. Eamus nunc in aula ad prandium, (7) ne magistro in moris simus. *A.* Audivi modò signum dari. *P.* Opportune datum.

(1) Excitator hebdomadarius.] *He whose Turn it was to call us up this Week.* (2) Acriter.] *Smartly. Soundly.* (3) Narrà mihi ordine.] *Relate to me in order, in particular.* (4) Ad parietem.] *Against the Wall.* (5) Detuli ad observatorem.] *I complain'd of to the Monitor.* (6) Li demum.] *Those only.* (7) Ne magistro in moris simus.] *That we may not make our Master stay (tarry for us.)*

COLLOQUIUM LXVI.

Argumentum. *Padagogus puerum in divinis rebus per os suum instituit. Divinorum beneficiorum commemoratio Christi mors est salus omnium credentium. Laudatur pueri studium ac diligentia. Locus ex Joannis Evangelio.*

PADAGOGUS, AUGUSTINUS puer.

A Des, Augustine. *A.* Adsum, præceptor. *P.* Quid agunt duo condiscipuli tui? *A.* Adhuc docentur ab hypodidascales. *P.* Tu vero, jamne pronunciasti contextum prælectionis in crastinum mane? *A.* Pronunciavi. *P.* Satisne rectè. *A.* Satis, gratia Deo.

Qui

(6) Quis te audivit? *A.* Ludimagister. *P.* Bene
 verbis habet; sed est quod monere te velim. *A.*
 Cægo istud audire percupio. *P.* Sæpenumerò
 te tractandum tibi est, quantum debeas bono-
 rebus omnium largitori Deo, qui & ingenium
 memoriæ tam felicem tibi dederit. *A.*
 fecisti quid illi non debeam, qui mihi dedit omnia?
P. Dic aliquot ejus beneficia (1) præcipua,
 nemadmodum docui te aliquando. *A.* De-
 dit mihi cœlestis ille Pater corpus, animam,
 vitam, mentem bonam, parentes bonos, locu-
 letes, nobiles, bene erga me affectos: & qui
 non modò suppeditant mihi copiosè omnia ad
 hanc vitam necessaria, sed etiam (quod est
 longè maximum) me bonis literis, bonisque
 moribus tam diligenter instituendum curant,
 ut nihil sit præterea requirendum. *P.* Verè
 omnia ista dixisti: sed unum prætermisisti,
 quod est singulare Dei beneficium. Scin' tu
 quid sit? *A.* Sine me paulisper cogitare.
P. Otiosè cogita. *A.* Nunc ego reminiscor;
 sed (2) pro magnitudine rei, nescio quibus
 verbis id possim exprimere. *P.* Dic tamen
 quo poteris modo. *A.* Cogito etiam atque
 etiam. *P.* Dic tandem. *A.* Innumerabilia
 sunt Dei optimi maximi erga me beneficia,
 in corpore, in animo, in externis rebus, sed
 (3) nullum majus nec dici, nec cogitari potest,
 quàm quòd Filium suum unicum gratis mihi
 dederit, qui me miserrimum peccatorem, &
 ab Satanæ tyrannide captivum, ac morti
 eternæ destinatum redemit, idque morte

suâ omnium crudelissimâ, & maximè ignominiosâ. *P.* Satis apè dixisti, & totidem fere verbis, quot aliàs te docueram. Sed nunquid Deus tibi uni hoc tantum beneficium præstitit? *A.* Minimè verò. *P.* Quibus præterea? *A.* Omnibus quotquot Evangelio fideliter ac verè crediderint. *P.* Age, profer locum ex Joannis Evangelio in eam sententiam. *A.* Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut condemnet mundum, sed ut servetur mundus per eum. Qui credit in eum, non condemnatur; qui verò non credit, jam condemnatus est, quia non credidit in nomen unigeniti Filii Dei. *P.* Hactenus satis, sed cujus sunt verba ista? *A.* Ipsius Christi de seipso loquentis. *P.* Quæ alloquitur? *A.* Nicodemum, qui ad eum noctu venerat. *P.* Faxit ipse Christus, unusquisque Servator noster, ut magis ac magis in ipsius cognitione proficias. *A.* Faciet, spero. *P.* Perge igitur, ut cœpisti, alacriter; quod bene vertat Deus in gloriam sui nominis. *A.* Ita precor. *P.* Eamus cœnatum.

(1) Præcipua.] *Principal. Peculiar.* (2) Pro rei magnitudine, nescio quibus verbis id possim exprimere.] *Thing is so great, that I know not what Words to express in.* (3) Nullum majus nec dici, nec cogitari potest.] *No greater can either be expressed or imagined.*

COLLOQUIUM LXVII.

Argumentum. Pueri à lusu revocantur.

OMNINOCLATOR, CLAUDIUS, & CLEMENS,
puer.

HEUS pueri, heus, heus. *Clau.* Quid clamas? *N.* Desistendum est à lusu. *Clau.* Eho, inepte, (1) nondum quarta exacta est. *N.* Immò fere semihora post quartam. *Clau.* Cur non dedisti signum? *N.* Quia tintinnabuli funis fractus est. *Clau.* Clama iterum, sed attolle vocem. *N.* Heus pueri, recipite vos omnes. Festinate, festinate, inquam: urget præceptor. *Clau.* De ne clamare, accurrunt omnes.

(1) Nondum quarta exacta est.] 'Tis not quite four o'clock yet.

COLLOQUIUM LXV. II.

? Argumentum. *Faceta observatoris confabulatio cum puero vere candido, & simplicis ingenii.*

OBSERVATOR, ENNIUS.

TU nunquam studes. Quando eris doctus? *En.* Id fiet progressu temporis, Deo favente. *Ob.* Rectè dicis, sed interim laborandum tibi est. *En.* Atqui ego non sum auctor. *Ob.* (1) Etiam rides? quasi laborare idem sit quod arare. *En.* Scio non idem esse. *Ob.* Cur ergo sic respondisti; nonne istud ridere est? *En.* Et ridere non est malum, si idem sit naturale omnibus hominibus. *Ob.* Vergin' tu nugas dicere? *En.* Quod dixi verum est; & verum dicere, non est nugari: cur me immeritò reprehendis? *Ob.* Jure torguo. *En.* Quo jure? *Ob.* Quia non i-

gnoras ridere pro irridere usitatum esse, & tamen sic accepisti quasi de risu sim loquutus. *En.* Si defendo causam meam, quid mali facio? *Ob.* Pergis igitur esse pertinax? profecto serio notaberis. *En.* Ne, quaeso, mihi irascaris, mi Martine. *Ob.* Non irascor, sed officium meum facio. *En.* Sed audi, quaeso. *Ob.* Quid audiam? tuas nugas? *En.* Audi, inquam, nihil mentiar. *Ob.* Dic breviter: est mihi alibi negotium. *En.* In primis cum tu me admonuisti, non eram otiosus. *Ob.* Quid ergo? Si nihil faciebas, nonne otiosus eras? *En.* (2) Non eram, pace tuâ dixerim. *Ob.* Quâ potest istud fieri? *En.* Dicam tibi: etsi (3) tute melius hoc intelligis quam ego. Nihil faciebam ut apparebat: sed tamen cogitabam aliquid boni. *Ob.* (4) Declara istud mihi. *En.* Quum tu facis versus, sæpè meditaris diu, quasi sis otiosus: quamvis nunquam sis minùs otiosus. *Ob.* (5) Pro ista ætate nimis acutus es. Etiam si tibi, ut ais, otiosus non eras; tamen qui te viderent, posset aliter judicare. *En.* At solus eram. *Ob.* Verum: sed (6) poterant aliqui intervenire. Denique non fateris culpam? *En.* Si quid fuit culpa, in eo fuit, quòd primo aspectu videbar tibi esse in otio, quum revera non essem. *Ob.* (7) In eo nihil requiro: sed de irrisione quid respondes? *En.* Certè nihil dixi irridendi animo. *Ob.* Quo igitur? *En.* Jocabar, crede mihi. *Ob.* Quorsum? *En.* Ut paucis verbis fabulando aliquid ex te addiscerem.

scer
cer
sæp
En.
mal
scia
(9)
te
Ma
(1
eram
spoken
clara
(5)
Age.
you i
more
I am
Sincer

Argu
cep
sur
tiz

Fr.

S

Omn
tai?

F. Al

Ade

P. It

men

depr

scerem. *Ob.* (8) Non is sum à quo multa doceri queas. *En.* Immodè tecum multum boni sæpe didici. *Ob.* Quid tandem vis concludere? *En.* Ut mihi ignoscas: quando, ut vides, malo animo nihil peccavi, quod equidem sciam. *Ob.* Age, ignosco: quia videris mihi (9) candidus, & apertus, neque adhuc vidi te mendacem esse. *En.* Ago tibi gratias, Martine suavissime.

(1) Etiam rides? *And do you jeer too?* (2) Non eram, pace tuâ dixerim. *With your good Leave be it spoken, I was not.* (3) Tute. *You your self.* (4) Declara istud mihi. *Explain that, (make that out) to me.* (5) Pro istâ ætate. *For these Years. Considering your Age.* (6) Poterant intervenire. *Might have come in upon you in the mean Time.* (7) In eo nihil requiro. *I ask no more about that.* (8) Non is sum à quo multa doceri queas. *I am not one that can teach you much.* (9) Candidus. *Sincere.*

COLLOQUIUM LXIX.

Argumentum. Duo aut tres ex domesticis discipulis præceptorem mane salutatum veniunt, ut sciat an omnes surrexerint. *Admonitio præceptoris.* Exemplum diligentæ observatæ digoum.

FRANCISCUS unus discipulorum, PRÆCEPTOR.

S Alve, Præceptor. *P.* Salvus sis per Jesum Christum. An surrexerunt omnes? *F.* Omnes, præter parvulos. *P.* Num quis ægrotat? *F.* Nemo, gratia Deo. *P.* Quid agitur? *F.* Alii se induunt; alii jam student ignaviter. *P.* Adestne vobis Hypodidasculus? *F.* Jamdudum. *P.* Ite igitur precatum: vosque diligenter commendate Domino Deo per Jesum Christum deprecatores nostrum, deinde pergite in

studiis vestris, usque ad horam jentaculi. P. Ita solemus, præceptor. P. Credo equidem: sed quia ferè somnulosi estis & negligentes, idcirco ego admoneo vos sæpius. Gratiam habemus, præceptor humanissime (1) Nunquid vis præterea? P. Dic famulo ut mihi togam adferat.

(1) Nunquid vis præterea?] *Have you any further Comma, ds?*

COLLOQUIUM LXX.

Argumentum. Interrogatus quidam de concione sacra, nescit respondere: Objurgatur à præceptore. Parum ab eo quin vapulet: sed precibus exorat veniam.

PRÆCEPTOR, GEORGIUS.

Adsuistine hodie concioni sacrae? G. Adfui. P. Qui sunt testes? G. Multi ex condiscipulis, qui me viderunt, testari possunt. P. Sed (1) producendi erunt aliqui. G. Producam, quum jubebis. P. (2) Quam habuit concionem? G. Dominus N. P. Quotà horà incepit? G. Septimà. P. (3) Unde sumpit thema? G. Ex epistola Pauli ad Romanos. P. Quoto capite? G. Octavo. P. Adhuc bene respondisti: nunc videamus quid sequatur. Ecquid memoriae mandasti? G. Nihil quod referre possim. P. Nihilne cogita paulisper: & vide ne turberis: quiesce animo bono. G. Cerè, præceptor, nihil possum reminisci. P. Ne verbum quidem. G. Nihil prorsus. P. Hem, verbero! quid igitur profecisti? G. Nescio, nisi quia for-

ta

li. P. Caffe interim à malis abstinui. P. Istud qui-
 equidem est aliquid: si modo fieri potuit, ut ma-
 c ne o omnino abstinueris. G. Abstinui quoad
 ius. P. potui. P. (4) Fac ita esse: non tamen satis-
 fime fecisti Deo: quum scriptum sit, *Declina à
 malo, & fac bonum*. Sed dic mihi, quæso,
 mulo quâ gratiâ illuc iveras potissimum? G. Ut
 furti aliquid addiscerem. P. Cur id non fecisti?
 G. Non potui. P. Non potuisti, nebulo?
 immò noluisti, aut certè non curasti. G.
 Cogor fateri. P. Quæ reste cogit? G. Con-
 scientia mea, quæ me accusat apud Deum. P.
 Rectè dicis; utinam ex animo. G. Equidem
 ex animo dico. P. Fieri potest: sed age,
 (5) quid fuit causæ, quamobrem nihil me-
 noriæ mandaveris? G. Negligentia mea:
 non enim diligenter audiebam. P. Quid igi-
 ri potur faciebas? G. Identidem dormiebam. P.
 iquor ra soles: sed quid agebas reliquo tempore?
 Quæ G. Cogitabam mille ineptias, ut solent pueri.
 Quo P. Antu adeo puer es, (6) ut non debeas atten-
) Un tus esse ad verbum Dei audiendum? G. Si at-
 uli a tentus essem, possem aliquid proficere. P. Quid
 Etavo gitur meruisti? G. Verbera. P. Meruisti
 eam profecto, (7) idque largissimè. G. Ingenuè
 dâst confiteor. P. (8) Verbo tenus, opinor. G.
 ilne immo certè ex animo. P. Fortasse, sed in-
 qui terim para te ad plagas accipiendas. G. Ah,
 nihi præceptor, ignosce, obsecro; peccavi fateor,
 dem sed nulla ex malitia. P. Atqui tam supina
 qui ista negligentia proximè ad malitiam accedit.
 a for G. Non equidem inficior: sed tuam imploro

80 *Selecta Colloquiorum Maturini*

clementiam per Christum Jesum. P. Quid igitur facies, si tibi ignovero? G. Faciam posthac officium meum, ut spero. P. Addendum erat, Deo juvante: sed id parum curas. G. Immò, præceptor, adjuvante Deo, præstabo posthac officium. P. Age, (9) condono culpam tuis lacrymis: tibi que (10) eâ lege ignosco, ut promissi memineris. G. Grattias ago, præceptor humanissime. P. Eris apud me in maximâ gratiâ, si promissa servaveris. G. Faxit Deus optimus maximus, ut possim. P. Faxit, precor.

(1) Producenti erunt aliquot.] Tibi sc. *You must produce some.* (2) Quis habuit concionem?] *Who preach'd?* (3) Unde sum, sit thema?] *Whence took he his Text?* (4) Fac ita esse.] *Put the Case it were so.* (5) Quid fuit causa, quamobrem nihil memoriæ mandaveris? *What was the Reason you remembred (retain'd) nothing?* (6) Ut non debeas attentus esse ad verbum Dei audiendum?] *That it is not your Duty to be attentive to the Word of God. That it should not be expected of you to, &c.* (7) Idque largissime.] *And that most richly* (8) Verbo tenus.] *From the Teeth outward.* (9) Condono culpam tuis lacrymis.] *I pardon the Fault upon the Account of your Tears. Your Tears have saved you.* (10) Eâ lege, ut promissi memineris.] *Upon this Condition, that you remember your Promise.*

COLLOQUIUM LXXI.

Argumentum. Duo fratres ituri domum, moventur à præceptore de testimonio adferendo, aut teste adducendo.

JODOCUS, PRÆCEPTOR.

L Icetne mihi exire unâ cum fratre? P. Quid causæ est? J. Ut mater emat nobis calceos; deinde, ut tonsorem adest. mus

mus. P. Quid eò? J. Resectum capillos. P. Quid nunc opus est? J. Ut cras (si Dominus permiserit) invisamus patrum. P. Ite, & maturè redite ad studium. Sed heus pueri, adferte mihi à matre (1) testimonium in crastinum diem, aut testem adducite. J. Deo juvante id curabo diligenter. (2) Nunquid aliud vis, Præceptor? P. (3) Ut meis verbis matrem officiosè salutetis.

(1) Testimonium.] A Note. A Certificate. (2) Nunquid aliud vis.] Have you any further Commands? (3) Ut meis verbis matrem officiosè salutetis.] That you remember me kindly to your Mother. Volo &c.

COLLOQUIUM LXXII.

Argumentum. Puer suam patri inscribendo navaturus operam, a præceptore petit veniam, & jubetur postero die asferre testimonium.

LAMBERTUS, PRÆCEPTOR.

Licetne abesse horà secundà? P. Quid habes negotii? L. Pater eget operà meà. P. Qua in re? L. Ut sibi aliquid scribam. P. Sed interim non reddes quæ præscripta sunt vobis? L. Jam edidici. P. Factum bene. L. Placerne tibi audire me? P. Cras audiam, quum licebit per otium. L. Permittisne igitur ut absim, præceptor? P. Age, permitto, sed (1) ita, ne crastino die scriptum à patre testimonium adferre negligas. L. Ego semper tibi adfero, aut à patre scriptum, aut à nostro famulo, patris nomine. P. Rectè facit pater. Sunt enim multi qui

me pascunt mendaciis. Nunc abi, & (2) patri dic salutem verbis meis. L. Faciam, præceptor.

(1) Ita, ne negligas. Upon this Condition that you neglect not, &c. (2) Patri dic salutem verbis meis. Give my Service to your Father.

COLLOQUIUM LXXIII.

Argumentum. *Orontius sartorem aditurus.*

ORONTIUS, PRÆCEPTOR.

L Icetne exire? P. Quo? O. Ad sartorem. P. Quid eò? O. Ut mihi tunicam faciendam metiatur. P. Quæ tibi est materia? O. Niger pannus. P. Ubi est? O. In arca mea. P. Sartor autem quis tibi est? O. Petrus Sylvius. P. Esne peritus artifex? O. Sic audiui: & est notus patri meo, qui iussit ut illum adirem. P. Ubi habitat? O. In vico Xenodochii. P. (1) Non nimis longè est: cave discurras. O. Cavebo. P. Facile à me veniam impetrant qui nunquam fallunt. O. Avertat Deus ut unquam fallam.

(1) Non nimis longè est.] 'Tis not very far off.

COLLOQUIUM LXXIV.

Argumentum. *Paulus ad sartorem iturus, & eadem opem ad tonsorem.*

PAULUS, MAGISTER.

L Icetne prodire præceptor? M. Quò? P. Primum ad sartorem, deinde ad tonsorem.

forem. *M.* Cur ad sartorem? *P.* Ut curem tibialia reficienda. *M.* Suntne lacerata? *P.* Adèò lacerata ut vix induere possim. *M.* Cur ad tonsorem? *P.* Ut illi ostendam ulcus, quod mihi (1) his diebus subortum est in femore. *M.* Detege, ut videam. *P.* Vide, quando ita placet. *M.* Est furunculus. *P.* Ita coniciebam. *M.* Quum aperueris tonsori, roga illum ut emplastrum ulceri aptum adhibeat. *P.* Faciam quod suades. *M.* Sed nunguis est, qui tecum prodire velit? *P.* Immò Joannes Fluvianus. *M.* Quid habet negotium? *P.* Tonsorem quoque vult adire. *M.* Ite igitur ur̃a & redite similiter. *P.* Nunquid vis præterea? *M.* Ut maturetis redditum, ne merendâ vestrâ mulstemini.

(1) His diebus.] *Lately. A few Days since.*

COLLOQUIUM LXXV.

Argumentum. De suburbanâ deambulatione. Prætorius & Quintinus veniam impetrant eundi ambulatum, ut, cæteris ludentibus, liberius & jucundius colloquantur. Dei laudandi argumentum cultoribus ejus nunquid deest.

PRÆTORIUS, PRÆCEPTOR, QUINTINUS.

PRæceptor, licetne pauca? *P.* Loquere. *Pr.* Nos duo proponebamus, si tibi ita videtur, ire, dum cæteri ludunt, foras ambulatum. *P.* Quò vultis ire? *Pr.* In proxima suburbana. *P.* Quid autem agetis ambulantes? *Q.* Tractabimus colloquium aliquod. *Pr.* Sed de bonis & honestis rebus. *Q.* Hæc

84 *Selecta Colloquiorum Maturini.*

temporis serenitas, & tam pulchra terræ facies
(1) præbunt nobis honestum aliquod argu-
mentum. *P.* Nunquam deest Dei laudandi
materia, (2) duntaxat veris ejus cultoribus.
Pr. Nunquam profecto: sed ut ad propositum
revertamur, permittis nobis, præceptor, extra
urbem prodire? *P.* (3) Nisi mihi perspecta
esset vestra perpetua fidelitas, & verus amor
literarum, (4) nunquam permetterem: præ-
sertim quum pravi adolescentes me sæpe in
hoc genere fefellerint. Vos igitur prodite:
deinde (5) maturè ad cœnam revertimini.

(1) Præbunt nobis honestum aliquod argumentum.] *Will suggest to us (furnish us with) some commendable Subject.* (2) Duntaxat veris ejus cultoribus.] *To the true Worshipers of him at least.* (3) Nisi mihi perspecta esset.] *Unless I were thoroughly satisfied of.* (4) Nunquam permetterem.] *I'd never give you leave.* Nunquam for Non or Neutiquam.] (5) Mature.] *In good Time.*

COLLOQUIUM. LXXVI.

*Argumentum. Iturus domum ob levem causam, non impe-
trat, adeoque objurgatur. Exemplum observatu dignum:
ne pueris cursitare temerè permittatur.*

RODOLPHUS, PRÆCEPTOR.

Licetne prodire? *P.* Quò? *R.* Domum.
P. Hem, tam sæpe itare domum? *R.*
Mater jusserat ut ego & frater se adiremus
hodie. *P.* Cujus rei gratiâ? *R.* Ut ancilla
vestimenta nobis excuteret. *P.* Quid istud?
suntne vobis pediculi? *R.* Et multi quidem.
P. Cur uxorem meam non admonuistis? *R.*

Non

Non ausi sumus. P. (1) Quasi verò illa sit usque adeò difficilis. Ancillam habet eâ potissimum gratiâ, ut vestram omnium curet munditiem; nec vos ignoratis illud, sed gaudetis matris invisendæ occasionem vobis dari. Vos igitur manete: cras ego curabo ut vobis excutiantur vestes. R. Sed mater nos objurgabit. P. Egomet eam placabo: quiescite.

(1) Quasi verò illa sit usque adeò difficilis.] *As tho' I warrant, she were so very rugged. Rough. Sowr. Cross Peevish. Ill temper'd. Hard to please.*

COLLOQUIUM LXXVII.

Argumentum. *Quidam puer patris nomine præceptorem in hortos invitat: Præceptor obiter aliquid docet ad mores pertinens.*

ADOLPHUS, PRÆCEPTOR.

S Alvus sis, præceptor. P. Auspicatò advenis: quid nuncias? A. Orat te pater meus ut (1) animi causâ eamus unâ in hortos suos suburbanos. P. Ad eam rem nos invitat serenitas: & nunc sumus feriati. Sed quid illic aspectu jucundum videbimus? A. Varias & pulchras arbores cum suis fructibus, item herbarum & florum miram varietatem. P. Nihil est illis rebus hoc tempore jucundius. A. (2) Ea est Dei erga nos beneficentia. P. Quam quidem assiduis laudibus prosequi debemus. A. Sed vereor (3) ne patri in mora simus. P. Tantisper expecta dum teagam muto, ut sim ad ambulandum expeditior. Jam paratus sum; nunc eamus. Sed

c fine

86 *Selecta Colloquiorum Maturini*

estne domi pater? *A.* Præ foribus nos expectat. *P.* Bene res habet: (4) vide ut eum decenter salutes. *A.* De hoc, te docente, sæpe admoniti fuimus.

(1) *Animi causâ.] For our Recreation.* (2) *Ea.] Such.* (3) *Ne patri in morâ simus.] Lest we should make my Father tarry for us.* (4) *Vide ut eum decenter salutes.] See you make him an handsome Leg.*

COLLOQUIUM LXXVIII.

Argumentum. Divinis rebus omnia postponenda sunt: sed jure contra fit. Homo semper homo est, nisi divino spiritu renovatus. Exemplum hominis qui eadem facit quæ in aliis reprehendit. Turpe est doctori, &c.

BAPTISTA, CLEMENS.

CUR non interfuisti hodiernæ concioni? *C.* Occupatus eram in scribendis literis. *B.* Non poteras differre negotium? *C.* Urgebat tabellarii festinatio. *B.* Atqui præceptor docet nos omnia postponenda esse Dei negotiis. *C.* Docet quidem, neque id mihi dubium est: sed nunquam sumus adeo perfecti quin sæpe Deum terrenis istis postponamus. *B.* Istud malum. *C.* (1) Pessimum verò: sed semper homines sumus, nisi Deus nos Spiritu suo immutaverit. Sed, dic, quæso, (2) fuitne frequens auditorium? *B.* Non admodum: pro more solito. *C.* Unde fit istud? *B.* Ignoras populum nunc esse occupatum in vindemiis? *C.* Non ignoro: sed non possunt homines divinis rebus unicam horam impendere? *B.* De hoc non est meum red-
dere.

dere tibi rationem: hoc tantum dico; *Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum.* C. Papæ! Quantum colaphum impegisti mihi! Vale, verbum non amplius addam. B. Esto igitur alias prudentior.

(1) *Pessimum verò.* Very bad indeed. Verò is *Emphatical.* (2) *Fuitne frequens auditorium?* Auditoribus sc. *Was there a full Auditory.*

COLLOQUIUM LXXIX.

Argumentum. *Puer à patre commendatus præceptori. Verus amor patris in filium. Correctio necessaria puero. Poena etiam injusta ferenda est: & quare Christus pro nobis passus immerito. Optatum pium & sanctum. Adhortatio ad diligentiam. Exemplum pueri studiosi & obedientis.*

BONIFACIUS, CLAUDIUS.

A Udivi patrem tuum venisse hodie in gymnasium. C. Verum audivisti. B. Quā venerat gratiā. C. (1) Ut pro meis alimentis præceptori numeraret pecuniam: simul ut me illi commendaret. B. Nunquamne te commendarat? C. Immo sæpissime. B. (2) Quid sibi vult ista commendatione tam frequenti? C. Amore vero me prosequitur. B. Quid tum? C. Ideo cupit me diligenter erudiri. B. Quid si commendet, ut sæpius rapules? C. Ea est fortasse causa, sed quid inde? non (3) propterea me diligit minus. B. Unde istud colligis? C. Quia puero tam necessaria est correctio, quam alimentum. B. Verum quidem dicis: sed pauci ita judicant. Nemo enim est, (4) quin panem quam virgam

virgam malit. C. Illud est naturale omnibus: quis neget? sed tamen patienter ferenda est poena, praesertim iusta. B. (5) Haec habetur in libello morali sententia: *Quod merito pateris, patienter ferre memento.* Sed quid si poena sit iniusta? C. Ea quoque patienda est nihilominus. B. Cujus causâ? C. Propter Jesum Christum, qui mortem injustissimam, eamque acerbissimam, tulit pro peccatis nostris. B. Utinam id nobis in mentem veniret, quoties aliquid patimur. C. Praeceptor id nos saepe admonet, quoties occurrit occasio, sed (6) surdis narratur fabula, ut est in proverbio. B. Ergo demus operam, ut simus posthac diligentiores. C. Ita saxis Deus.

(1) *Ut pro, &c.] To pay my Master for my Board.* (2) *Quid sibi vult?] What does he mean?* (3) *Propterea.] Therefore. For that Reason.* (4) *Quin panem quam virgam malit.] Ferre sc.* But had rather have a Bit than a Knock. (5) *Haec habetur in libello morali sententia.] There's this Sentence in our Book of moral Sayings.* (6) *Surdis narratur fabula.] He tells his Tale to them that don't hear him.*

COLLOQUIUM LXXX.

Argumentum. *Quidam ultrò vult venire habitatum in gymnasio: gaudet amicus ejus eumque ad maturandum hortatur. Patris lenitas in filium. Consilium ex Deo profectum. Plerique pueri habitationem in schola tamquam carcerem refugiunt. Improbi adolescentes à studio probos absterrent. Aliquot genera exercitationis scholastica, praecipue in Latine loquendo. Hominum maledictis augetur opus Dei, tantùm abest ut ietardetur. Praeceptor in scholâ severior quàm inter domesticos: & quare Magistri gravitate schola in officio continetur. Disciplina*
 Scho

scholasticæ bona. *Quibus rebus inducantur adolescentes in amorem literarum.* Præceptor bonus à studiosis diligitur. Disciplina severior quibus adhibenda. Mens bona & sincerum iudicium à Deo. *Exemplum rarissimum adolescentis, qui ultrò quærît in schola habitare.*

DOMINICUS, ERASMUS.

Nescis quid mihi his diebus in mentem venerit? *E.* Quid istud, quæso? *D.* Cogito in gymnasium me recipere. *E.* Quid? in gymnasium? habitandi causâ? *D.* (1) Non ut inquilinus habitem, sed ut vobis convivam in mensa præceptoris. *E.* Utinam illud ex animo ac verè diceret! *D.* Ex nostra mutua (2) consuetudine atque amicitia (3) deberes satis intelligere, me nihil apud te neque simulare, neque dissimulare solitum. *E.* Planè istud jampridem intelligo: sed audito ex te isto verbo, me rapuit affectus in eam exclamationem; ita prorsus oblitus eram mei. *D.* (4) Non aliter dictum tuum accipio: sed ad rem. Pater quidem non cogit me: sed ex vultu & verbis ejus satis video id illi placere maximè. *E.* (5) Nempe hoc illud est: novit pater tuus, vir prudentissimus, (6) liberalia ingenia cogi nolle, duci facilè. Sed tamen non dubito id fieri Divini instinctu numinis. Tu verò quid judicas? *D.* In eadem sum sententia: præsertim quum ego quoque in eam partem sponte propendeam. *E.* Magnum argumentum, istud esse ex Deo (7) consilium. *D.* (8) Id ego crediderim. Nam qui ad eam rem coguntur à parentibus, ferè quærunt subterfugia, quibus detrectent imperium.

rium. *E.* Ego (ut fatear ingenue) aliquando id in me sum expertus, (9) ante scilicet quam ingressus essem. Quid enim censes? audiebam ex istis satanae mancipiis tot maledicta, tum de præceptore, tum de disciplina, ut mihi viderer carcerem aut pistrinum ingredi verius quam gymnasium. (10) Quòd situ quoque in aliquam ejusmodi pestem incidisses, non dubium est, quin ille manibus pedibusque obnixè conatus esset te abstergere ab isto tam sancto proposito. *D.* Nemini adhuc palam feceram. *E.* Quod mihi dicis non est palam facere. *D.* Satis scio, sed mihi istud excidit ex Terentio. Nunc pergamus ad reliqua. *E.* Quid restat, nisi ut Deum preceris, (11) & pergas gnaviter in sententia? Audies de quotidiano victu in nostra mensa; de præceptoris & hypodidascali familiaritate in audienda prælectionum repetitione; de facilitate præceptoris in ipso convivio; de illo à cena placido studiorum certamine; de libertate colloquendi per otium de honestis rebus; de libera (12) inter nos reprehensione. *D.* De his (inquam) omnibus satis multa narrasti mihi alias: quæ quidem valde placent omnia: mihi tamen nihil videtur utilius, quam illa perpetua Latine loquendi exercitatio. Quis enim major est studiorum (13) fructus? quid honestius? quid jucundum magis? præsertim ubi alius alium sine odio aut invidia liberè reprehendit? *E.* Quid, quòd victi in earum rerum certamine, pudore tantum puniuntur, victores eti-

am præmio donantur? *D.* Omnes denique vestrae exercitationes, vel auditu ipso, me delectant mirificè. *E.* Quanto magis illud diceres, si videres ista; si dum geruntur interesses? *D.* Ego (Deo volente) interero. *E.* Utinam propediem. *D.* (14) Ita spero quidem: unus tamen restat mihi scrupulus, quo me facile (si voles) liberabis. *E.* Faciam (15) bonâ fide, si potero? sed interim vide ne nodum in scirpo quæras, ut antea vidimus in Terentio. Age, qui tandem scrupulus iste est? *D.* Suspecta est mihi vestra disciplina scholastica: non quod velim ob id incepto desistere: sed ut alacrius veniam & jucundius, ubi de ea audiêro. *E.* (16) Nisi tu is esses, qui (ut ego novi) me nec vanum nec mendacem existimas, equidem malletm de hoc omnino tacere, quam ea tibi referre quæ sentio. *D.* Quid ita tandem? *E.* Quia difficile est ea verisimilia facere, quanquam alioqui verissima, quum de his vulgus hominum pessima quæque dicat & judicet. *D.* Quorsum istud quæso? *E.* Nam improborum mendaciis (17) adeo malè audit nostra disciplina inter istos idiotas, ut mirum sit unum aliquem habitare in schola nostra velle: tametsi (quod est opus Dei) quo pejus audimus, eo plures ad nos conveniunt. *D.* Non opus est tam longâ insinuatione: dic mihi plarè omnia: ne timeas: non me absterrebis. *Omnia* (18) *præcepi, atque animo mecum ante peregi.* *E.* Adverte igitur animum: dicam brevissimè quicquid alicujus esse momenti videbitur. Inprimis, illud velim tibi per:

persuadeas, præceptorem esse nobis multo humaniorem quàm in schola appareat. Tam enim familiariter versatur inter nos, quàm prudens pater solet inter liberos. Cur igitur (inquires) est palam tam severus? Respondedo: quia sine tali severitate (ut ex ipso audiui, quum aliquando familiari cuidam narraret) tanta turba scholastica, tamque variis moribus prædita, nec coerceri, nec in officio contineri posset. Suo enim quisque more, suo quisque arbitrato vellet vivere. *D.* Quin etiam miror ego mecum sæpissimè, tantam esse in tota schola reverentiam, tantum silentium, tantam denique modestiam. *E.* Multo magis mirarere, si unquam vidisses scholas (19) paganicas. *D.* Vidi aliquando, atque consideravi diligenter. Plus est silentii in gymnasio nostro sexcentenario, quàm in quadraginta puerorum, immò triginta, in istis scholis trivialibus. Sed perge quæso: vereor ne sis (20) orator Asianus. Jam enim incipit oratio tua quasi (21) longius aberrare. *E.* Atque etiam interpellas ipse. *D.* Nihil extra propositum dixi: sed nunc prosequere. *E.* Vis (22) in summa dicam tibi? disciplina hæc domestica, licet paucis improbis odiosa videatur, bonis tamen & studiosis propter utilitatem valde placet. Nam si (23) domi res esset dissoluta, quid nobis tutum foret contra lascivorum & petulantium insultus? quæ nobis quies? quæ studiorum tranquillitas? Itaque disciplina ipsa veris studiorum amatoribus est perfugium & quasi

pro

propugnaculum, non secus ac nautis portus in tempestate. Denique quisquis est inter nos pacificus, & ad rectè semper agendum paratus, is est à disciplina tutissimus. (24) Nec verò id agit præceptor, ut nos plagis & verberibus trahat ad literarum studia, sed nos potiùs inducere nititur his maximè rebus, honestà & (25) liberali tractatione, benevolentia, humanitate, & (26) facilitate morum, beneficiis, denique virtutis & studiorum amore. Ex quo fit, ut major pars nostrum sic affecta sit, ut illi ex animo parere studeat: eum caveat offendere, eum tanquam parentem diligat, observet, vereatur. *D.* Alioqui discipulorum officio non fungeremini. *E.* At sunt quidam verberones, qui nec Deum timent, nec parentes, nec verbera: qui & literarum studia oderunt cane pejus & angue, ut verbis utar Horatii: talibus (inquam) severa interdum adhibetur disciplina: quia videlicet necessitas cogit. *D.* (27) Sat habeo. Nunc enim video, (28) quorum spectet vestræ disciplinæ severitas. *E.* Nimirum ut mores bonos tueatur, malos autem ut corrigat aut expellat. *D.* (29) Ego disciplinam istam sarè deosculor; tantum abest ut reformidem. Te autem, mi Erasme, (30) amo equidem de ista loquendi libertate, quâ mihi stimulos aciores addidisti. *E.* Ego verò immortales gratias ago Patri cœlesti, qui tibi mentem bonam dederit, & sincerum iudicium. *D.* Vale igitur, & me, si Dominus permiserit, expecta
in

94 *Selecta Colloquiorum Maturini*

in proximam hebdomadam. Iterum vale, & inceptum nostrum tuis precibus Christo commenda etiam atque etiam. E. Precor tibi noctem quietam, & somnum placidum.

(1) Non ut inquilinus habitem, sed ut vobis convivam. Not to reside as a Lodger, but to diet with you. (2) Consuetudine.] Acquaintance. Familiarity. (3) Deberes satis intelligere.] You might have Reason to be satisfied. (4) Non aliter dictum tuum accipio: sed ad rem.] I take your Meaning to be no otherwise; but to the Purpose. (5) Nempe hoc illud est.] Look ye, this is the Thing. (6) Liberalia ingenia.] Ingenious, (genteel) Dispositions Generous Tempers. (7) Consilium.] Purpose. Resolution. (8) Id ego crediderim.] I can't but think so. (9) Ante scilicet quam ingressus essem.] Before, I mean, I enter'd (the College.) (10) Quòd si tu quoque in aliquam ejusmodi pestem incidisses.] Now had you likewise happen'd (lighted upon) some such vile Fellow. (11) Eripas pergas gnaviter in sententia.] And to go on steadily (steadily) in your Resolution. (12) Inter nos.] One among another. (13) Fructus.] Advantage. Benefit. (14) Ita spero quidem.] I hope so at least. (15) Bonâ fide. Faithfully. Honestly. Sincerely. (16) Nisi tu is es. If you were not a Person. (17) Adeo malè audit.] Is ill reported of. Suffers so much. (18) Præcepi.] I have conceiv'd in my Mind before hand. (19) Scholas paganicas.] Country Schools. (20) Orator Asianus.] An Asian (a tedious, impertinent) Haranguer. (21) Longius aberrare.] To ramble too far. (22) In summa.] In a Word. (23) Si domi res esset dissoluta. If our Government were loose at home. If there were no Order kept at Home. (24) Nec verò id agit Præceptor, ut nos trahat. Nor is this the Design of our Master, to hale us. (25) Liberali tractatione.] By a genteel Treatment. (26) Facilitate morum.] By Gentleness of Behaviour. (27) Sat habeo.] I am satisfy'd. (28) Quorsum spectet. Whether (to what) tends. (29) Ego sanè deosculor.] I am perfectly in Love with. (30) Amo te de ista

quæ

quendi liberta.e.] I am obliged to you for that Freedom of Talk.

COLLOQUIUM. LXXXI.

Argumentum. Tres pueri pedagogum suum quasi de improviso adeunt: suam quisque pronunciat sententiam, ut ipsos ducat deambulatum: ille concedit libenter. Sic studiosos pueros tractare decet, ut sint ad suum munus obeundum alacriores.

DESIDERIUS, ERASMUS, FRANCISCUS,
FONTANUS Pedagogus.

D. Quod caret alternâ requiē durabile non est. Hæc reparat vires, fessaque membra novat. Ovid. E. Nec me offenderit lusus in pueris: est & hoc alacritatis signum, Quintil. Fr. Nulla res est quæ perferre possit continuum laborem, Idem. F. Video (1) quorsum spectant ista, nimirum ut vos ambulatum ducam: sed eandem cantilenam semper ferè recantatis, ut solent vestræ aviculæ. **D.** Quid ergo vis dicamus, præceptor? **F.** Dicite posthac suam quisque sententiam ex novo Testamento. **E.** Euge nihil erit nobis facilius, habemus enim in promptu (2) multam earum copiam. Vis ergo præceptor, ut iam nunc incipiamus? **F.** Sanè velim, quando (ut ais) tanta est vobis copia. **Fr.** Quis incipiet? **E.** Tu, Desideri, vis honoris tui causâ hujus rei specimen edere? **D.** Id ego libenter faciam: sed Dei honoris causâ. **F.** Laudo istud verbum. Divinus enim honor & gloria omnibus in rebus est præferenda. **E.** Eja, incipe, si quid habes. **D.** Nisi abundaverit

verit (3) *justitia vestra plus quam Scribarum & Pharisaorum, non potestis ingredi in regnum celorum* Matth. quinto capite. E. *Deposito mendacio loquimini veritatem quisque proximo suo*: Ad Ephesios capite quarto. Fr. *Filii, obedite parentibus in omnibus, hoc enim placet Domino*: Ad Coloss. tertio. F. Euge, bonum specimen: videte ut progressus respondeat, hoc est, ut pergatis in posterum diligenter. D. Qui nobis principium dedit, dabit idem successus prosperos. F. Ita sperandum est. Parate vos, ut prodire maturemus. D. Mox aderimus paratissimi. F. Sumite suum quisque pallium, ut prodeatis (4) honestius. Sed heus pueri. E. Quid vis, præceptor? F. Videte ut Psalmos etiam adferatis: alicubi in umbra cantabimus. E. Ita fiet ambulatio nostra jucundior.

(1) Quorsum spectant ista.] *What these things drive at.* (2) Multam copiam.] *For magnam. Good store.* (3) *Justitia vestra*] *Your Righteousness.* (4) *Honestius.* *More handsomely. Decently.*

COLLOQUIUM LXXXII.

Argumentum. De negligentia quidam admonetur. Admonitio ad somniculosos. Præceptorum moralium usus. Quotidie proficiendum. Vitia naturalia. Armis spiritualibus pugnandum cum vitiis.

FONTANUS, GERARDVS.

NON satis mirari possum, te non esse diligentiores. G. Quam in re videor tibi negligens? F. Quod manè ferè nunquam ades in tempore, atque inde fit, ut pene quotidie

die noteris in catalogo. Cur tu es adeò
 omniculosus? *G.* (1) Mea sic fert natura.
F. Corrige naturam istam, hoc est, naturæ
 vitium. Quid tibi profuit Catonis nostri di-
 ctum? *G.* Quodnam quæso? *F.* Plus vigi-
 la semper, nec somno deditus esto. *G.* (2) No-
 tura: ego probè memini. *F.* Nihil prodest
 meminisse, nisi ad usum tuum accommodes.
G. Utinam & hoc & alia præcepta salubria
 tam facilè ad benè vivendi usum transferre-
 mus, quàm ea facilè ediscimus. *F.* Ut verum
 fatear, præcipere quàm præstare multò est
 facilius. Sed tamen eniti debemus, ut ve-
 ronitis, vel precibus proficiamus aliquid, &
 dies evadamus meliores. *G.* Qui id non fa-
 cit, ejus salus desperanda est. Sed nihil diffi-
 cilius emendatur, quàm naturale vitium. *F.*
 Omnia ferè vitia nobis sunt naturalia: & nisi
 Dei bonitas servaret nos, essemus omnes scele-
 ratissimi. *G.* Quid igitur faciendum? *F.* For-
 titer cum vitiis nostris pugnandum est.
G. Quo duce? *F.* Ipso Deo. *G.* Quibus
 armis? *F.* Divinis & spiritualibus. *G.* Ubi
 tandem inveniuntur? *F.* In epistola Sancti
 Pauli ad Ephesios. *G.* Quoto capite? *F.*
 sexto. *G.* Quid si locum per me non intelle-
 xero? *F.* Non omninò intelliges, satis scio:
 sed præceptor erit consulendus. *G.* Quid si
 necum adfueris? *F.* Adesse volo: certum
 est: verùm captanda erit opportunitas. *G.*
 De hoc igitur aliàs consilium capiemus. *F.*
 Quando istud erit? *G.* Proximo die Mer-
 curii,

curii, si tibi ita videtur. F. Quotâ horâ?
G. Post meridiem primâ. F. Placet senten-
tia. G. Nunc igitur discedamus.

[(1) Mea sic fert natura] *My Nature is so, I am natu-
rally so inclined. (2) Ne plura.] Verba facias sc. Say no
more. Ha' done. (3) De hoc consilium capiemus.] We'll
deliberate about (consider of) this.*

COLLOQUIUM LXXXIII.

Argumentum. De studiorum tempore amisso. Eius ve-
perandi spes, & quibus modis id fieri possit. Viva ma-
gisiri vox. Hortatio ad animum bonum.

GEORGIUS, HERMINIUS.

(1) **T**antum igitur hodie a villa reverti
sti? H. Hodie tantum, idque pau-
lo ante prandium, G. Atqui dixeras te fu-
turum illic modò biduum. H. Ita sperabam
fore, & sic pater promittebat. G. Quid igitur
obstitit, quo minùs rediêris citius? H.
Mater me detinuit: tametsi etiam cum la-
chrymis eam obsecrarem, (2) ut me missum
faceret. G. Sed cur te tam diu remorata est?
H. Ut se comitarer in reditu. G. Quid veni-
agebas interea? H. Colligebam fructus cum
rusticis nostris. G. Quos fructus? H. Quos
non sint tibi noti fructus autumnales & sero-
tini, pyra, mala, juglandes, castaneæ. G. Quam
jucunda exercitatio! H. Non est jucunda so-
lùm, sed etiam frugifera. G. Sed hoc malum
quòd interim quinque aut sex prælectionum
fructus tibi perit. H. Non omninò perit
spero: (3) curabo pro viribus ut aliqua e
parte recuperem. G. Quid facies? H. De

scribam

scribam quàm potero diligentissimè. *G.* Quid tum postea? *H.* Eliscam ipsam auctoris orationem. *G.* Sed (4) sententiam non satis intelliges. *H.* Ipsa me juvabit præceptoris interpretatio, (5) ut sensum magna ex parte assequar. *G.* Nec tamen id satis erit. *H.* Tu, si placet, aderis mihi (6) per otium, ut conferamus unà. *G.* Libenter equidem faciam, sed ne istud quidem sufficet. *H.* (7) Non habeo quid possim amplius. *G.* Quanto præstitisset vivam audire magistri vocem? *H.* Multo sanè præstiterat: sed (8) quando id mihi non contigit, nec meà culpà factum est; (9) nihil habeo, quod me accusem in hac parte. *G.* Rectè dicis. Fac igitur habeas animum bonum. Nam (10) quò lego tecum pluribus verbis de hac re disputavi, non id feci, ut vellem te adducere in desperationem: sed totum illud (11) profectum est ex meo in te amore singulari. *H.* Haud mihi dubium istud est: (12) quo fit, ut majorem tibi habeam gratiam. *G.* Sed ecce nos vocat ad cœnam tintinnabulum. *H.* Nuncius opportunus.

(1) Tantùm igitur hodie à villa revertisti? *Are you return'd but to Day then from your House in the Country?*
 (2) Ut me missum faceret. *To let me go. That she would discharge me.* (3) Curabo pro viribus *I'll endeavour all I can.* (4) Sententiam. *His Sense. Meaning.* (5) Ut sensum assequar *To reach (comprehend) his Sense.*
 (6) Per otium *At your Leisure.* (7) Non habeo quid possim amplius *I don't know what I can do more.* (8) Quando id mihi non contigit. *Since that was not my good Fortune.* (9) Nihil habeo, quod (trotter se) me accusum

100 *Selecta Colloquiorum Maturini*

cusem in hac parte.] *I have no Reason to blame my self in this particular.* (10) Quod ego tecum pluribus verbis de hac re disputavi, non id feci, ut vellem, &c.] *In that I talk'd with you at large about this Matter, I did it not that I had a Mind, &c.* (11) Profectum est.] *Proceeded.* (12) Quo fit, ut majorem tibi habeam gratiam.] *Therefore I am the more obliged to you.*

COLLOQUIUM LXXXIV.

Argumentum. Præceptoris accusatio in vernaculè loquentes. Ejusdem ad Latine loquendum exhortatio. Interpretatio edicti de vetito vernaculo sermone. Male auctori quærent latebras. Iniquorum perversitas. Nitimur in vetitum. Doctrina Christi & timor Dei avocant à malo. Exhortatio ad rectè vivendi studium.

GERARDUS, HONORIUS.

Adfuisti matutinæ precationi? *H.* Adfui: tu verò ubi eras? *G.* Iveram ad patrem in cauponam. *H.* Quid eò? *G.* Heri vesperti jusserat, (1) ut se convenirem bene mane. *H.* Quâ ausus es tam mane prodire, idque inconsulto præceptore? *G.* (2) Jam heri veniam impetrâram, antequam iretur cubitum. Sed dic mihi, quid ille à precatione palam admonuit? *H.* Audivi, inquit, (3) esse inter vos, qui sæpenumero vernaculè fabulentur: & nemo interea vestrum mihi quicquam indicat: quod est argumentum consensionis omnium in eodem peccato. Hæc fuit accusationis summa. Deinde (4) in eam sententiam multa dixit, quæ meminisse non potui. *G.* Sed quæ tandem fuit conclusio? *H.* Quamobrem, inquit, admoneo vos, ut alius alium ad Latine loquendum

quendum cohortemini diligenter, & eorum nomina, qui parere noluerint, ad me quàm primum deferatis, ut huic malo remedium adhibeam. *G.* Nullum igitur verbum licebit efferre vernaculum? *H.* Quantum ex verbis ejus colligere potui, non ita rem intelligit. Non enim, ut scis, (5) usque adeo est severus exactor, ut statim puniat, si cui verbum aliquod inter colloquendum exciderit. *G.* Aliquoties, ut memini, palam dixit, edictum suum (6) ad eos demum pertinere, qui (7) quum Latinè sciant, tamen semper latibula quærunt, ut vernaculè fabulentur, idque de rebus ineptissimis. *H.* (8) Ea est quorundam pertinacia, ut malint sæpissimè vapulare, repugnando præceptis honestissimis, quàm laudari atque etiam diligere, obsequendo. *G.* (9) Meministi audire ex ipso præceptore, *Nitimur in vetitum?* *H.* (10) Memini: atque adeò est verissimum: tamen qui doctrinam Christi libenter amplectuntur, (11) non studio peccant, neque malitià. *G.* Istud præstat verus ille timor Domini. *H.* Tales igitur, (12) quoad licet per naturæ infirmitatem, sedulo cavere nituntur, ne quid (13) scientes faciant, dicant, aut cogitent, quo Deus (14) vel minimum offendatur. *G.* Ergo studeamus & nos id ipsum cavere: studeamus rectè vivere, & Dei nostri parere voluntati: non modò ne vapulemus, sed magis, ut illi optimo Patri nostro placeamus. *H.* Ita fiet, ut verè simus, non tenebrarum, sed lucis filii.

G. Sed de his aliàs (15) pluribus: nunc ad disputationes recipiamus nos. H. Ecce vocat signum.

(1) Ut se convenirem bene mane.] *To come to him early in the Morning.* (2) Jam veniam impetràram.] *I had just got leave.* (3) Esse inter vos.] *Aliquos sc. That there are some among you.* (4) In eam sententiam.] *To the same Purpose. Effect.* (5) Usque adeò severus. *So very strict.* (6) Ad eos demum.] *To those only.* (7) Quum Latine sciant.] *Tho' they know how to speak Latin.* (8) Ea.] *Such.* (9) Meministi audire?] *Do you remember to have heard?* (10) Memini: Atque adeò verissimum est.] *I remember it; and 'tis very true too.* (11) Non studio peccant, neque malitià.] *Offend not on purpose, (with Intention) nor of Malice.* (12) Quoad licet per naturæ infirmitatem.] *As far as natural Infirmary permits.* (13) Scientes.] *Knowingly. Wittingly.* (14) Vel minus.] *Never so little.* (15) Pluribus.] *Verbis fabulabimur sc. More at large.*

COLLOQUIUM LXXXV.

Argumentum. Discessurus quidam ante vacationem scholasticam, reprehenditur à condiscipulo. Consilia humana à Deo reguntur. Sua cuique tractanda scientia. Modeste sapiendum.

HERMINIUS, JACOBUS.

TU igitur cras, ut audio, discessurus es. J. Cras, si Dominus permiserit. H. Eho, cur tam cito? J. Urget me pater. H. Immo tu urges patrem. J. Itane tibi videtur quomodo patrem urgere possum? H. Assiduâ missione literarum. J. Tantùm semel scripsi instare (1) vacationem scholasticam. H. Quando misisti literas. J. Hebdomade superiori. H. Quo die? J. Veneris. H. Quid facies domi? J. Instat vindemia: interim colligendi sunt fructus arborum. H. (2) Poteras expectare di-

dispu- imissionis diem. *¶* Nescio quando sit futu-
 gnum- us. *H.* Spero fore ad finem proximæ he-
 e to bin- domadis. *¶* Sed istud non est in nostro situm
 aram.] arbitrio. *H.* Ne in præceptoris quidem. *¶*
 sc. Tha- Cujus igitur? *H.* Solius Dei, qui hominum
 am.] T- consilia suo nutu gubernat. *¶* Atqui Satanas
 rus. S- videtur interdum gubernare. *H.* Quantum
 y. (1- Deus ipse permittit. Sed ista sapientioribus
 Latin- relinquamus. *¶* Tutius est: monet enim
 remem- proverbium; *Ne sutor ultra crepidam.* *H.*
 venissi- Sæpe istud ex præceptore audivimus. *¶* I-
 (11- dem quoque nos (3) non semel docuit illam
 purpose- Pauli sententiam; *Noli altum sapere: sed ti-*
 licet per- me. *H.* Illud etiam frequenter habet in ore;
 permits- *Altiora te ne quasiêris.* *¶* Sed audin' tu ad
 l mini- cœnam signum dari? *H.* Adhuc pulsat au-
 bulabi- res meas tintinnabulum. *¶* Eamus in aulam,
 V. ne desimus precationi. Cras ante discessum
 in scho- te salutabo.
 romana-
 lodeffe-

(1) Vacationem scholasticam.] *The breaking up.* (2)
 Poteras expectare dimissionis diem.] *you might stay till the*
Breaking-up day. (3) Non semel.] *More than once.*

COLLOQUIUM LXXXVI.

Argumentum: In vacatione scholastica studiosi adolescentes
 libenter quidem relaxant animos, non tamen omnino
 cessant, nec otio per ignaviam abutuntur. Fides etiam
 inimico servanda. Agendi affectus addit celeritatem. So-
 lus Deus suorum ductor. Exemplum studiosis observatu
 dignissimum.

HONORIUS, JUSTUS.

FUistine hodie in gymnasio? *¶* (1) Ubi
 ergo fuisses? tu verò quid agebas? *H.*

Eram domi occupatus. *J.* Id evenit (2) praeter morem tuum: (3) soles enim abesse rariùs. *H.* Quàm possum rarissimè. Quid autem actum est? *J.* Nihil prorsus. *H.* Ergone remissionem habemus? *J.* Certò. *H.* Quamobrem? *J.* Propter mercatum hodiernum. *H.* Quis dedit? *J.* Ludimagister permissa tamen rectoris. *H.* Quid concessit? *J.* Vacationem ab omni munere scholastico. *H.* An in totum diem? *J.* A mane ad occasum usque solis, tametsi diligenter & multis quidem verbis admonuit, ut in otio ne negotio cogitarem, ne cras in ludum veniremus imparati. *H.* Quid igitur nos? *J.* Iocchine abutemur otio? *J.* Id verò ætatem nostram decet minimè. *H.* Tu ergo quid (4) paras facere? *J.* Me recipere in musæolum: nisi forte tibi magis placet, ut sesqui-horam aliquò prodeamus ambulatum. *H.* Ego ne recusarem? immo nihil est, quod nunc magis velim: nam & nos interea tractabimus aliquem sermonem literarium, & simul corpus exercebimus. *J.* Eamus igitur extra muros. *H.* Quoniam? *J.* Uque ad ripam lacus. *H.* (5) Valde istud mihi arridet: sed tu (si placet) me expectabis. *J.* Quamdiu? *H.* Tantisper dum crepidas eo mutatum calceis. *J.* Ubi vis expectari? *H.* Ad portam Franciscanam. *J.* At vide ne me fallas. *H.* An ego amicum fallerem, quum sciam etiam inimico servandam esse fidem? *J.* Abi, festina: ego dum te opperior, aliquid interim legam.

H. Salve,

H. Salve, Juste. J. Quis iste saluator?
 A. Ecce, redii. J. Eho tam citò? mihi vi-
 deris volasse. H. Nimirum affectus ipse per-
 dibus alas addidit. J. Eamus nunc, ducente
 Deo. H. Solus Deus est qui suos ducit ac redu-
 cit. J. Maturemus: (6) satis longè hinc lacus
 abest. H. Tanto melius prandebimus. Perge.

(1) Ubi ergo fuisset?] *Why, where should I have
 been?* (2) Præter morem tuum.] *Contrary to your Cu-
 stom.* (3) Soles absente rariùs.] *You don't use to be absent of-
 ten.* (4) Paras facere.] *Intend to do.* (5) Valde istud
 mihi arridet.] *I like that very well.* (6) Satis longè hinc.]
A pretty Way off from hence.

COLLOQUIUM LXXXVII.

Argumentum. De exercitationibus post vacationem schola-
 sticam revocatis. De classium probatione antepromotiones.
 De spe præmii. De eadem in adversis rebus. De fructi-
 bus autumnalibus. De maximo vini proventu. De abu-
 su vini in summa copia. De admonitionum contemptu.
 De iis qui se dociles præbent ad verbum Dei audiendum.

JACOBUS, LAMBERTUS.

Salve, Lamberte optatissime. L. Salve &
 tu, vindemiator jucundissime. J. Quo-
 modo se habet schola? L. Optime. J. Jam-
 ne rediunt multi? L. Vix quarta pars nunc
 habet. J. Quid agitur? L. Docetur, legitur,
 H. tribuitur, repetitur. J. Ista sunt generalia &
 quotidiana: sed quid fit in nostra classe?
 L. Idem quod fit in cæteris, & quod fiebat
 ante vacationem. J. Ergone jam seriò ha-
 bentur prælectiones? L. (1) Jam abhinc octo
 dies. Nam quid aliud fieret? J. Solebamus
 per aliquot dies exerceri in iis repetendis, quæ
 ante

antea didiceramus. *L.* Tribus diebus totis nihil aliud actum est. *J.* Quid? (2) Probatio jamne incepta est? *L.* Huius incepta? prope modum finita est: cras sexta classis interrogabitur. *J.* Me miserum! Exclusus sum a præmio. *L.* Etiamne præmium sperabas? *J.* Quidni sperarem? unicuique sperare licet, præsertim studioso. *L.* Malim ego nihil sperare. *J.* Quid ita? *L.* Nam si nihil contigerit, nulla mihi erit frustratio, neque molestia: si consequar aliquid, (3) id in lucro deputabo. *J.* Nunquamne legisti; *Vivere spe vidi, qui moriturus erat?* *L.* Immo verò legi & memoriâ teneo: sed hoc nihil ad propositum. *J.* Cur non? *L.* Quia illic loquitur Ovidius de spe illâ, quæ in rebus adversis retinenda est; quem sensum expressit Cato noster hoc disticho:

*Rebus in adversis animum submittere noli:
Spem retine: spes una hominem nec morte
relinquit.*

J. Tu igitur nihil speras? *L.* Spero vitam æternam. *J.* Dicebas modo sperandum esse in adversis rebus: (4) quæ tibi sunt adversa? *L.* Ea quæ me oppugnant quotidie. *J.* Quæ tandem sunt illa? *L.* Propria caro, Satan, & improbi homines, qui me injuriis afficiunt. *J.* Ex quo tempore factus es Theologaster? *L.* Nec sum Theologus, nec Theologaster: sed quod dico, id ego didici ex sacris concionibus. *J.* Laudo equidem: sed age dic mihi seriò; estne acta classis nostræ probatio?

L. Jam

totis L. Jam tibi seriò dictum puta. J. Dolet mi-
 oba- hi non interfuisse. L. Citiùs venisses: quid
 pro- agebas? J. Mater me coegit vindemiæ exi-
 erro- tum expectare. L. Credo: sed tu tuà vo-
 præ- luntate coactus es. J. Ut fatear ingenuè, li-
 Quid- benter expectavi: sed quid agas? homines
 æser- sumus, ut aiunt. L. Immo pueri. J. Sed
 . J. vix credas, quàm sit jucundum rusticari: præ-
 nulla fertim ubi tanta est omnium fructuum afflu-
 onse- entia. L. Estne vobis magnus vini proven-
 . J. tus? J. Tantus profectò, ut majorem vidisse
 mori- non meminerim. L. Quid aiunt rustici in hac
 moria tanta ubertate? J. Nihil aliud, quàm po-
 Cur- tationes & crapulas crepant: quin etiam vi-
 e spe- no jam perinde abutuntur, quasi aqua fonta-
 quem- na sit. L. Ea est dissolutæ plebis dementia,
 no: ut Dei beneficiis nunquam rectè uti sciât.
 aoli: J. (5) Scilicet illud est, quod dicitur: Nun-
 morte- quam sapiunt stulti nisi in angustiis. L. Ergo
 plectuntur meritò. J. (6) Quid quod admo-
 vitam- nitiones etiam irrident? L. Sunt qui nullam
 m esse- omninò ferre possunt: quin bene & comiter
 versa- etiam monentibus irascuntur. J. Audi ali-
 . Qua- quid gravius: fuerint qui mihi verbera mi-
 tan, & narentur, quum eos humanissimè admo-
 ciunt- nem. L. Istud mihi novum non est. Nam
 aster- & quidam mihi aliquando pugnum intenta-
 aster- vit: (7) quòd nisi veritus esset patris mei
 oncio- auctoritatem, profectò vapulâsem acerrimè.
 ge- dic- J. Sed omittamus eos, quia cæci sunt, nec
 batio- amen se tales esse intelligunt: jactant (8)
 . Jam- e probè callere quid sit Evangelium, quum

revera Evangelio adversentur. *L.* Si verbi Divini ministros & pastores suos non audiunt, quî putas fieri posse, ut nos audiant? *J.* Sequamur ergo quod præcepit Christus. *Nolite dare sanctum canibus.* *L.* At sunt quidam simplices & benevoli, qui auditione verbi Divini mirum in modum delectantur: ii sunt quos docere est jucundissimum. *J.* Quà n gaudeo, quoties in tales incido! ut ego illos complector libenter! *L.* Nec immerito: nam ubi eos docueris, tum demum frueris laboris tui fructu, non sine voluptate maxima. *J.* Sed nos quid cogitamus? non vides (9) ut nox ferè nos oppresserit? *L.* Discedamus igitur: & cras (si Dominus permiserit) pluribus agemus unà de studiis alacriter repetendis.

(1) Jam abhinc octo dies] Habebantur prælectiones sc. *Even eight Days ago.* (2) Probatio jamne incepta est? *Is the Examination begun yet?* (3) Id in lucro deputabo.] *I shall put it amongst my Winnings. That I shall reckon to the Account of clear Gain.* (4) Quæ tibi sunt adversa? *What things do you understand by Crosses?* (5) Scilicet illud est quod dicitur.] *Verily. (Doubtless) that Saying is true. So true is that Saying.* (6) Quid, quod? *Besides.* (7) Quod nisi veritus esset.] *And but that he fear'd. And had he not stood in Awe of.* (8) Se probè callere.] *That they perfectly well understand.* (9) Ut nox ferè nos oppresserit? *How the Night has almost overtaken us?*

COLLOQUIUM LXXXVIII.

Argumentum. De moribus adolescentis ingenui, tam absente patre quàm præsentē. De quinto decalogi præcepto. *Locus Pauli de honore liberorum erga parentes. Exemplum.*

emp

P
M.non
imm
gas
vive
libe
sitat
ager
omn
ad r
præ
est;
curr
cum
L.

M.

ne d
ni?

træm

disti

Di

Ne

Qui

bus i

mat

serv

esse

emplum simulatae repugnantiae ad eliciendum colloquium.

LAMBERTUS, MARTINUS.

Pater tuus, (1) ut accepi, rediit ex Gal-
lia? *M.* Rediit sanè. *L.* Quando?
M. Die Lunæ, vesperi. *L.* Adventus ejus
non tibi molestus fuit? *M.* Quid molestus?
immò verò jucundissimus; sed cur istud ro-
gas? *L.* Quia forsitan illo absente liberius
vivendi tibi est potestas. *M.* Nescio quam mihi
libertatem narras. *L.* Potandi, ludendi, cur-
sandi. *M.* An igitur putas me nihil aliud
agere, dum pater abest? *L.* Sic ferè solent
omnes. *M.* Dissoluti quidem. Nam quod
ad me attinet, absente patre, sic vivo, ut eo
præsente. Non poto, sed bibo quantum satis
est; ludo quum tempus postulat; non dis-
curro, sed cum bona matris venia in publi-
cum prodeo, quum aliquid habeo negotii.
L. Etiamne matri tantopere subditus es?
M. Æquè ac patri. Quid enim putas? non-
ne de utroque æquale est præceptum Domi-
ni? *L.* *Honora, inquit, patrem tuum & ma-*
trēm tuam. *M.* Quid Ethnicus ille auctor
distichorum moralium?

Dilige non agrâ charos pietate parentes :

Nec matrem offendas, dum vis bonus esse parenti.

Quid Paulus noster? *Filii obedite, inquit, parenti-*
bus in Domino. Nonne parentis nomine pater &
mater continentur? *L.* Istud à Latinis ob-
servatur auctoribus. *M.* Quin etiam, si quod
esset reverentiæ discrimen, videremur opti-
mo

mo jure plus debere matribus : (2) Ut quæ dolores tantos ac labores propter nos pertulerunt. *L.* Novi ego ista : & quæ dixisti placent mihi omnia. *M.* Cur ergo mihi repugnabas? *L.* (3) Ut eâ quasi repugnantia nobis accerferem sermonis materiam. Nam (ut tute nosti) præceptor sæpe nos exhortatur, ut nostrum otium in ejusmodi sermonibus impendamus. *M.* Bonum sanè otium, quod in honesto negotio consumitur. *L.* Huc pertinet illud (4) Africani apothegma, qui dicebat, *Se nunquam minùs otiosum esse, quam cum otiosus esset*, ut ex Cicerone didicimus. *M.* Sed jam tempus monet ut huic sermoni finem imponamus. *L.* Recte mones: fortasse enim tuâ causâ cœna tardatur domi. *M.* Plura, si Dominus permiserit, in proximo congressu. *L.* Precor tibi noctem prosperam. *M.* Et ego tibi placidam per membra quietem.

(1) Ut accipi.] Auditione sc. *As I have heard.* (2) Ut quæ dolores tantos pertulerunt.] *Since they have went through such Pains.* (3) Ut nobis accerferem sermonis materiam.] *That I might furnish Matter of Discourse for us.* (4) Africani.] *Of Scipio Africanus.*

C O L L O Q U I U M LXXXIX.

Argumentum. *Ab observatore monetur quidam adolescens, ut in admonendo fratre natu minore sit diligentior. Pergendum constanter in admonendis omnibus, præcipue qui nobis conjuncti sunt. Bona indolis signum quoddam in puero. Exemplum fraternæ admonitionis.*

MARCUS OBSERVATOR, NICASIUS.

FRater tuus semper in concione aut garrit, aut ineptit, aut aliquem incitat : ex quo

quo fi
N. Q
N. N
cor.
quam
ex pa
tonis
nô fi
(1) u
cies.
est n
Salte
prim
ego
quar
bona
quid
mò
(1)
it (1
quo f
fauit

Argu
qu
ra
cu

(1)

per
pal

quo fit, ut sæpe notandus sit, deinde vapulet. *N.* Quid vis faciam? *M.* Cur non sæpe mones? *N.* Nunquam desisto monere. *M.* Perge precor. *N.* Nihil est quod me preceris. Nunquam cessabo, donec, volente Deo, aliquā ex parte se correxerit. *M.* Sic usurpabis Catonis præceptum; *Quando mones aliquem: nōsti cætera.* *N.* Sed oro te, mi Marce, (1) ut quoties eum notaveris, id mihi renuncies. *M.* Nunquam finis esset: adeo frequens est nomen ejus in meis commentariolis. *N.* Saltem (2) fac me semel certiozem, quum primū commiserit, quo sit accusandus: tum ego dicam patri, cujus verba magis timet quā verbera. *M.* Istud non est parvum bonæ indolis argumentum. *N.* Ita spero quidem. Facies igitur quod rogo? *M.* Immo verò, atque libens.

(1) Ut id mihi renuncies.] *That you would tell me of it* (2) Fac me certiozem, quum primū commiserit, quo sit accusandus.] *Make me acquainted with the first fault he commits that deserves complaining of.*

COLLOQUIUM XC.

Argumentum. *Nicolaus Oberto arcanum commissum extorquere frustra conatur. Amicus alter idem. Exemplum taciturnitatis in celandis amicorum consiliis. Item in curiosos arcanorum scrutatores.*

NICOLAUS, OBERTUS.

(1) **Q**uid consilii tractabas modò cum præceptore? *O.* Si scire cupis, illum percontare. *N.* Cur me celas? *O.* Ut ne palam facias. *N.* Non ideo, crede mihi, te rogo,

112 *Sellesta Colloquiorum Maturini.*

rogo, ut id proferam. Quid enim proficerem?

O. (2) Quamobrem igitur tam cupidè rogas?

N. Nimirum, ut mecum tacitus gaudeam, si quid boni audiêris. O Itane paratus advenis, ut à me extorqueas, quod mihi uni, idque à præceptore, creditum est? N. Quod mihi dixeris, surdo & muto dictum puta. O.

(3) Egone tergum meum in fidem tuam committam? N. Id profecò potes, & quidem sine periculo. O. Nunquam dices (4) tam commodè, ut istud mihi persuadeas. N.

Dabo fidem me taciturnum. O. Etiam si ter, quater sanctissimè juraveris, non prodam. Proinde tu desine percontari. N. Hem, ubi est illa nostra amicitia? O. Nescis dictum illud sapientis? *Quod taciturnum esse vis, nemini dixeris.* N. Audivi aliquoties: sed quod amico dictum sit, nemini dictum videtur. Est enim amicus quasi alter idem. O. Eadem tibi dicet, qui scire ex te volet, & item alius qui ex illo: atque ita ad aures omnium perveniet. Itaque si me tibi posthac vis amicum esse, me missum facito. N. (5) Non sum imperator, ut te missum faciam. O. Pergin' molestus esse? N. Abire malim quàm tibi molestiam exhibere.

(1) Quid consilii tractabas? *What Secret was you talking of? What secret Matter was you discoursing?* (2) Quamobrem igitur tam cupidè rogas? *Why are you so importunate then?* (3) Egone tergum meum in fidem tuam committam? *Shall I trust you with my Backside?* (4) Shall I venture a Whipping upon your Ability of keeping Secret? (4) Tam commodè. *So cunningly.* (5) Non sum

sum in
to give

Argun
oribu
nost
Et a
nis o
Pau
diun
Quo

(1) I
terfu
N. O
tor.
obser
O Q
bis.
Etia
logus
sciam
cur
causa
N. E
Sed e
teor:
leve
O. N
faciè
qui e
4) q

sum imperator, ut te missum faciam] I am no General
to give you a Discharge.

COLLOQUIUM XCI.

Argumentum. Non est mentiendum, ne in rebus quidem levi-
oribus. Apud Deum nullum est leve peccatum. Peccata
nostra Deus in Christo condonat. Christus deprecator noster
& advocatus. Nemo non peccat sæpissime, etiam in bo-
nis operibus. Quid agendum sit ut peccata remittantur.
Paulus veniam consequutus: & quare. Divini verbi sta-
dium inter exercitationes scholasticas annumerandum.
Quorsum in literis humanis instituendi sint pueri.

NICOLAUS, OLIVARIUS.

(1) **E**Cquid hodie precatus es domi? *O.* Cur quæris istud? *N.* Quia non in-
terfui matutinæ precationi. *O.* Quis scis?
N. Observavi. *O.* Atqui tu non es observa-
tor. *N.* Non sum. *O.* Quamobrem igitur
observabas? *N.* Quia mihi es charissimus.
O. Quid tum? *N.* Dolebit mihi si vapula-
bis. *O.* Quid? an ego notatus fui? *N.* (2)
Etiam dubitas? *O.* Quum recitaretur cata-
logus, nemo me excusavit? *N.* Nemo, quod
sciam. *O.* Si me tantopere amas, ut dicis,
cur tute non excusâsti me? *N.* (3) Quid
causæ dixissem? *O.* Commentus esses aliquid.
N. Ego mentitus essem? *O.* Quid inde? *N.*
Sed ex verbo Dei mentiri vetitum est. *O.* Fa-
teor: sed erat leve mendacium. *N.* Nihil
leve iudicandum est, quo Deus offenditur.
O. Negare istud non possum: sed levia ista
facilè remittit nobis propter Jesum Christum,
qui est deprecator noster & advocatus. Nam
(4) quotusquisque non peccat quotidie sæpis-
simè?

114 *Selecta Colloquiorum Maturini*

simè? *N.* Profecò nullus: quinetiam vix
 precamur, aut aliquid boni operamur, in
 quo non insit aliquà peccati species. *O.* (5)
 Quid ergò futurum esset nobis, nisi Deus fa-
 cilè ignosceret? Unde & quotidie precantes
 dicimus, Remitte nobis debita nostra. *N.*
 Nihil dubitare debemus, quin remittat, si er-
 rata nostra seriò & verè agnoscamus, si ex
 animo petamus veniam, si fidem habeamus no-
 bis ignosci. *O.* Quid igitur restat? *N.* (6)
 Illud restat, ut neque delectemur peccatis:
 neque in his persistamus: neque malitiè
 scienter & de industria peccatum committa-
 mus. Nimis enim multa sunt (7) quæ per
 carnis infirmitatem peccamus, aut etiam per
 ignorantiam. *O.* Nihil dubito de peccatis il-
 lis quæ ex carnis imbecillitate perpetramus
 qualis fuit Petri abnegatio: sed quî fit, ut
 peccemus per ignorantiam? *N.* De hoc
 Pauli exemplum habes, qui scribens ad Ti-
 motheum, in priore epistola palam profitetur
 se quamvis Ecclesiam Dei persequutus fuerit
 tamen veniam esse consequutum: quia igno-
 rans id fecerit. *O.* Isto exemplo mihi abundè
 satisfecisti: nam & ego (8) id legere me-
 mini: sed scin' tu quoto epistolæ capite id
 scriptum sit? *N.* Equidem non soleo vexare
 memoriam in retinendis capitum numeris
 mihi hoc tempore satis esse videtur, aliquot
 sententias quasi raptim annotare, quas me-
 moriæ mandare liceat, si quid interdum otii
 suffurari possim ex quotidiana studiorum præ-

sentium

entium occupatione. *O.* Utinam ego quoque
 id facere possem? *N.* Quid impedit? *O.* Vix
 ego queo (9) satis præceptori facere in exer-
 citationibus scholasticis: tantum abest ut a-
 liis studiis aliquid temporis impertiri conce-
 datur. *N.* Satis profectò quotidie sumus oc-
 cupati: sed hæc tamen ferenda sunt, quamdiu
 nobis opus esse, ipsi Deo & parentibus nostris
 visum fuerit. *O.* Ego propterea libenter fe-
 ro ac tolero omnes ejusmodi labores. *N.* Quà-
 pe toleras? *O.* Quia futurum spero, ut pri-
 mi sint gradus quibus ad majora (10) aliquan-
 do perveniam. *N.* Sed de his aliàs pluribus:
 nunc agamus quod instat. *O.* Quid istud est?
N. Audin' tu ad cœnam signum dari? *O.*
 Bonum signum nuncias: jam sentiebam esu-
 iem. *N.* Nimirum quia merendam præter-
 misisti. *O.* (11) Utinam eâ tam facile sem-
 per abstinere possem, quàm hodie carui li-
 benter. *N.* Ego verò non libenter careo, ni-
 si occupatus necessario negotiò.

(1) Ecquid hodie precatus es domi? *Have you said
 any Prayers at Home to Day?* (2) Etiam dubitas? *Can
 you make any Doubt of that? As if that were a
 strange Thing. Thus, Etiam rogas? &c. How can you
 ask such a Question? &c.* (3) Quid causæ dixissem? *What
 Excuse should I have made?* (4) Quotusquisque
 non peccat? *Where's the Person that does not sin?*
 (5) Quid ergo futurum esset nobis? *De sc. What
 would become of us then?* (6) Illud restat. *This
 remains.* (7) Quæ peccamus? *That we offend in.*
 (8) Id legere memini. *I remember to have read it.* (9)
 satis præceptori facere. *A Tmesis. For Satisfacere
 præceptori.* (10) Aliquando. *At last.* (11) Utinam
 tam facile semper abstinere possem, quàm hodie ca-
 rui

rui libenter.] *I wish I could always forbear it as easily as I have been without it to Day.*

COLLOQUIUM XCII.

Argumentum. Obertus Patricio commodatum reddit cum gratiarum actione. Beneficia ultro citroque oblata. Exemplum aulicæ civilitati propemodum simile.

OBERTUS, PATRICIUS.

Ecce reddo tibi commodatum, & gratias ago maximas. *P.* Non est quod agas: sed tu satisne usus eras? *O.* Satis diu usum concessisti, (1) quæ tua est humanitas. *P.* Quoties opus erit, quæso ne parcas rebus meis. *O.* Non parcam, quando ita jubet. *P.* Pergratum mihi feceris. *O.* Gratias habeo maximam: tu vero nostris (2) vicissim utere, si quid opus fuerit. *P.* Non est quod moneas: satis meâ sponte sum impudens. *O.* Immo verecundus nimis. *P.* Esto: aliter quando tamen senties. *O.* Ita velim. Bene vale. *P.* Te servet Dominus Deus.

(1) *Quæ tua est humanitas.] Such is your Courtesy. (2) Vicissim.] In your Turn.*

COLLOQUIUM XCIII.

Argumentum. Non est malum malo, sed malum bono comparandum.

ESAIAS, DATHENUS.

(1) **L**icetne malum malo rependere? Cur istud quæris? *E.* Ut iis respondere possim, qui hac in re mihi contradicunt.

unt. *D.* Breviter interrogasti: respondeo
 brevissimè: Non licet. *E.* Cur non? *D.*
 Quia vetuit Christus, & post eum Apostoli.
E. Quid igitur faciendum est? *D.* (2) Ma-
 gnum bono compensandum. *E.* An non satis est
 bonum bono rependere. *D.* Non satis, Christiana-
 re non maximè. *E.* Quare? *D.* Nam Christiana-
 rum oportet Christum præceptorem imitari.
E. Quid fecit Christus in eo genere? *D.*
 Sanavit eum, qui ipsi colaphum impeggerat:
 precatus est pro iis qui ipsum in crucem su-
 stulerant: alia item multa fecit ejusmodi.
E. Nihilne igitur facit qui gratiam pro gra-
 tia rependit? *D.* Tantum facit quantum fa-
 ciunt Ethnici. *E.* Quid illi faciunt? *D.* A-
 thēnicos diligunt, & referunt gratiam à quibus
 acceperunt. *E.* Nihilne amplius? *D.* Nihil:
 nam quid amplius expectes ab iis qui verum
 Deum non noverunt? *E.* Quid faciunt inimi-
 cis? *D.* Quibuscunque modis possunt eos
 persequuntur. *E.* Estne Christiano peccatum?
D. Si non licet, ut jam tibi probavi, concludere
 id peccatum esse. *E.* Atqui, ut vulgo dicitur,
vim vi repellere licet: Quam sententiam (3)
 novus quidam Poeta etiam latius interpreta-
 tus est his verbis:

Pellere vim vi jura sinunt, & vulnere vulnus.
 Quid ad hoc respondes? *D.* Istud quidem
 permittunt Ethnicorum leges: sed lex divi-
 na longè aliter loquitur. *E.* Quid divina
 lex? *D.* Idem quod Dei verbum. *E.* Quic-
 quid ergo sit contra Dei verbum, estne pec-
 catum?

catum? *D.* Procul dubio peccatum est. *E.* Potestne ista probare ex Divinis literis? *D.* Quidni possim? nihil facilius. *E.* Adfer mihi quæso, sententias. *D.* Non credis id (4) quod est omnibus in confesso? *E.* Immo verò indubitanter credo. *D.* Quid igitur opus est testimoniis? *E.* Ut contradicentibus certò respondere possim. *D.* Rectè intelligis: sed quia non posses ex tempore memoriæ mandare, expecta dum tibi describam in chartula: in qua etiam sit locorum annotatio, ut possis quibus voles etiam digito demonstrare. *E.* Optimum ex tempore consilium: quanto istud mihi commodius fuerit sic enim per otium ediscam: ut ad manum habeam quoties erit opus. Sed quando mihi dabis? *D.* Cras, si libet huc ad me revertere. *E.* Quotâ horâ? *D.* A meridie primâ. *E.* Sat habeo: interea vale. *D.* Te servet Dominus Deus.

(1) Licetne malum malo rependere? *Is it lawful to render Evil for Evil?* (2) Malum bono compensandum. *We must return Good for Evil.* (3) Novus quidam Poeta. *A (certain) modern Poet.* (4) Quod est omnibus in confesso. *Which all the World allow.*

COLLOQUIUM XCIV.

Argumentum. *Simulatione quâdam hic quaesitum est colligendi argumentum. Lex scholastica, ne pueri res suas alienare audeant. Christi exemplo adversa ferenda propter ipsum. Sine Divini Spiritûs auxilio nihil fieri potest boni: precibus autem illud est impetrandum.*

HIPPOLYTUS, JASON.

V Is emere hoc cingulum? *J.* Cur emerem? unum mihi satis est: tu verò cur vis vendere? *H.* Quia sunt mihi duo. *J.* Nec tamen licet ut vendas, nisi vis in pœnam incurrere. *H.* Quid vetat me vendere res meas? *J.* Nihil adhuc tuum habes. *H.* Eho! nihil? unde probas istud? *J.* Quia nondum es (1) tui juris: sed sub patria potestate. Denique vis audire breviter, tibi istud non licere? *H.* Maximè velim. *J.* De hoc lex est scholastica, cujus hæc est sententia: *Pueri injussu parentum, nec vendant aliquid, nec emant, nec permutent, nec alienent quovis alio modo: Qui contra fecerit, verberibus mulsetur.* *H.* Istud ego non ignorabam: sed volebam periculum facere, an constans esses in observandis legibus. *J.* Tu igitur es simulator. *H.* In hac simulatione nihil video esse mali: num tu interpretaris malè? *J.* Minimè verò: nihil enim nocuisti mihi. *H.* Quid si nocuissem? *J.* Tulissem æquo animo, ut Christianum decet. *H.* Utinam adversa omnia sic feramus propter Christum, qui (2) nihil non tulit salutis nostræ causâ. *J.* Feremus certè, si exemplum ejus semper nobis proponamus (3) ob oculos. *H.* Difficile (4) id quidem est. *J.* Immo impossibile, nisi illius Spiritu semper adjuvemur: quod quidem assiduis precibus est impetrandum. *H.* O quàm suavi sermone tantillum otii consumpsimus!

(1) Tui juris.] At your own Disposal. Your own Master. (2) Nihil non] Every thing. (3) Ob.] Before. (4) Id quidem.] That (with an Emphasis; which expresses the Force of the Particle) That I'm sure.

C O L L O Q U I U M XCV.

Argumentum. De quodam convivio. Qui conviva, quæ ferculorum varietas & copia, quis ordo fuerit, &c. Notatur obiter conviviorum luxus. Gratiarum actio. Objurgatur ipse convivator de luxu.

REGIMIUS, SAMUEL.

QUID est quòd hodie tam citò (1) à patruo rediêris, præsertim quum fuerit convivium? *S.* Quid illic fecissem diutius? *R.* Cœnam expectâsses, ut ederes de prandii reliquiis. *S.* Satis ederam in prandio. Præterea jussit patruus, ut domum reducerem præceptorem, (2) quem ego ad convivium deduxeram. *R.* Quid frater tuus patrueles? cur in ludum vobiscum non rediit? *S.* A matre retentus est in unum aut alterum diem. *R.* Quamobrem? *S.* Ut illi resarciantur vestimenta. *R.* Illa est mulierum cura. Sed age, quoniam nunc otiosi sumus, narra mihi, quæso, aliquid de convivio. *S.* Quid de illo scire cupis? *R.* Primum qui convivæ fuerint: deinde quàm lautum & opiparum convivium. *S.* Convivæ fuerunt hi (3) præcipui, (4) quatuor Syndici, (5) Subpræfectus urbis, & alii duo primæ notæ è (6) Senatorum numero. *R.* Nostine? *S.* De facie quidem: sed eorum non (7) teneo nomina. *R.* Nulline præterea? *S.* Duo item ex patruï mei familiaribus.

R. (8)

R. (8) Quotus accumbebat præceptor? S. Quotus esset, non observavi: sed erat in media ferè mensa, è contraria parte mei patrui. R. Tu verò? S. Hui, inepte, quò istud rogas! Egone homunculus cum tantis viris epularer? Satis hoc mihi honorificum fuit, (9) quod ministrarem. R. Nullæne erant mulieres? S. Nullæ præter uxorem patrui: quæ quidem sedebat (10) in mensa extrema. R. Quid illa tam remota? S. Sic voluit ipsa, ut identidem commodius surgeret, propter ordinem ministerii. R. Quid filius? S. Juxta matrem assidebat. R. (11) Habeo de convivis: nunc expecto de convivio. S. Onus mihi valde magnum imponis ac difficile, maximè propter memoriam: sed quando, ut dixisti, (12) plusculum otii nacti sumus hoc pomeridiano tempore, dabo equidem operam ut aliqua ex parte expleam desiderium tuum. R. Pergratum mihi feceris. S. (13) Ea tamen lege ut par pari referas, si quando dabitur occasio. R. De hoc nihil est quod dubites. Incipe. S. Audi nunc jam. R. Quia, ut ais, longa est narratio, dic mihi primum, quotâ horâ (14) accubitum est? S. Ferè decimâ. R. Quotâ surrectum? S. Paulò ante meridiem. R. Sedebantne omnes (15) commodè. S. Commodissimè. R. Nunc ad rem aggredere. S. Accipe igitur mensæ præludia. R. (16) Appone quum voles. S. In primis apposita sunt tenella crustula mellita (17) operis pistorii

cum aromatite. *R.* Optimum sanè exordium, & ad conciliandos animos aptissimum. *S.* (16) Omitte quæso istas interpellationes, ne mihi perturbetur memoria. *R.* Posthac non interpellabo, (19) nisi si quid opus erit requirere. *S.* Sequutæ sunt pernae salitæ, hilla infumata, lucanicæ, linguæ bubulæ, sale quoque & fumo induratæ. Atque hæc ad excitandam appetentiam, & sitim acuendam. *R.* Quasi verò non satis acueretur Solis æstu & fervore. *S.* Sic docti facere solent convivatores. *R.* Isthæc audio libenter, præsertim quum exprimas omnia propriis & significantibus verbis. Perge porro. *S.* Eodem ordine interposita sunt acetaria è lactucis capitatis, avium intestina frixa, minutalia ex vitulina, cum ovorum vitellis integris. Et hæc hætenus de præludiis; qui primus missus fuit. *R.* Nihil interim bibitum est? *S.* Indigna homine quæstio. Quis enim vino hæc parceret? vix tres, & quidem strenuissimi fundendis potibus sufficebamus: sed de potibus agam posterius: sine me cibos expedire. *R.* Age, sino. *S.* In secundo missu hæc ferè fuerunt; artocrex, pulli gallinacei elixi cum lactucis, bubula, vervecina, vitulina, suilla recens & salsa, jus carniū ovorum vitellis, croco & omphacio suavissime conditum: aliquot item juscula ex oleribus. *R.* Hæc plus opinor fabulatum quàm esum fuisse, quia scilicet assa expectabantur. *S.* Vix mensam attigerant, quum illa tollere

jussi

ussi sumus. Venio igitur ad tertium missum, in quo assa hæc fuerunt exposita: pulli gal-
linacei, pulli columbini, anserculi fartiles, &
suculi, item cuniculi, armi vervecini, po-
stremo serina duorum generum, opere pisto-
rio incrustata. R. Quid præterea? S. Quid?
hem! (pene prætermisi) duæ perdices inter-
jectæ cum lepusculo, fabæ virides frixæ, &
pisa cocta cum siliquis. R. Nihilne piscium?
S. In tempore admones. Erat trutta ingens,
quæ divisa fuerat in partes quatuor, præter
caudam: prægrandis item lucius, ad eundem
modum quadripartitus. (20) Taceo minu-
tos pisces & mediocres, partim elixos, par-
tim assos aut frixos, item caneros fluviatiles,
magno omnia numero: sed hæc magis ad
ostentationem, quàm ad necessitatem. De
iis enim ferè nihil gustatum est. R. Unum
mihi videris prætermisisse. S. Quid illud est?
R. Nulline erant intinctus? S. Immò sin-
gulis propemodum ferculis addita erant sci-
tissimi saporis embammata, quæ coquus ipse
miro artificio concinnaverat. Nec verò de-
fuerunt capparides ex oleo & aceto, mala ci-
treæ, olivæ conditivæ cum sua muria, ace-
tum rosaceum, & succus oxalidis. R. O
quot & quanta gulæ irritamenta! S. Ad-
de etiam, corporis & animi impedimenta.
R. Sed quis quæso fuit ultimus actus fabulæ?
S. Tandem quum jam nec carnes, nec pisces
ullus ederet, jubet patruus apponi bellaria:
in quibus hæc fuerunt præcipua: caseus re-

124 *Selecta Colloquiorum Maturini*

cens pinguissimus, itemque vetus multiplex. Scribitur, placentula, oryza in lacte cocta & bene saccharata, persica præcocia ficus, cerassa, uvæ passæ, cariotæ, tragemata ferotina, salgama multorum generum, & alia quæ nunc mihi non occurrunt. Tanta denique fuit omnium esculentorum affluentia, ut mensa ipsa vix sustineret. (21) Quid quæris? quater aut quinquies mutati sunt orbes & quadrulæ. Cibos crassos & duriores magna ex parte integros in culinam referebamus: adeo pauci attingebant propter delicatiorum copiam. R. Quid confert tanta cibarium abundantia & diversitas? S. Ad gravandum stomachum, & morbos complures generando. Sed quid agas? sic ferè hoc tempore vivitur. R. Qui talibus viris convivia faciunt, certare videntur de copia, de apparatu, de splendore & lautitiis. S. Et tamen extant inter hujus civitatis leges, quædam, ut audivi, sumptuariæ. R. Silent leges inter convivia, ut obiter è Cicerone detorqueamus aliquid. S. An putas omnes convivas (22) illa sumptuum immanitate delectari? R. Non puto, nisi fortè sint lurcones, aut a-foti, aut Apiciani (ut ita dicam) ventricolæ. Cæterum quid est in causa? S. Rogas? convivatorum non modò stultitia, sed etiam insania. R. *Maxima pars hominum morbo ja-* *ctatur eodem*, ut ait Horatius. S. Sed nos hanc censuram omittamus, juxta proverbium, *Ne futor*, &c. R. Redeamus igitur ad propositum

tutis amore contendere; quis probitate & morum honestate præstabit; quis eleganter scribendo, quis Latine loquendo eminebit; quis copiâ tm verborum, tum rerum antecedit.

Quàm pulchrum est dici, Hic est hujus scholæ probissimus adolescens; hic studiosissimus; hic doctissimus classis; hic innocentissimus; hic Divini cultûs observantissimus. Semper aliquid aut legit, aut scribit, aut ediscit, aut commentatur; semper à præceptore quicquam percontatur. Nunquam jurat, mentitur nunquam, vernaculè nunquam loquitur, nemini unquam maledicit, de virtute, aut literis, aut rebus divinis nusquam non verba facit. Cum pravis sodalibus versatur nunquam: sed aut cum studiosis semper, aut cum libris suis fabulatur. Nunquam neque vapulavit, neque delatus est, nec in maleficio deprehensus. Quid plura? Continens in mensa, attentus in auditorio, in cubiculo quietus, modestus in lusu, venerabundus in templo. Quis unquam de illo questus est? Quem pulsavit? Quem frustratus est? Quem irrisit? Quem irritavit? Cui retulit injuriam? Cui officium denegavit? Ecquis ingratum sensit eum? Ecquis tenacem? Nunquis pertinacem aut improbum? Cui unquam iratus est? Cui imprecatus? Cui comminatus? Cum quo visus est rixari? Cui fidem, cui promissa non servavit? Ille est mansuetus, & comis, & affabilis, & verecundus;

dus: nusquam morosus, nemini molestus, ubique gratissimus. Omnium mores facile patitur; adversatur nemini; nunquam se aliis anteponebat. Odit neminem; amari verò studet ab omnibus, deque omnibus bene mereri. Charus est præceptori, condiscipulis jucundus, omnibus acceptus. Quis illum superbum novit? Quis invidum? Quis contumacem? An quisquam est præceptori obedientior, aut majorum reverentior, aut cum bonis omnibus magis conveniens? Etenim minores non despicit, majoribus non invidet, ab æqualibus non dissentit. Denique nihil hoc adolescente gratiosius, nihil humanius, nihil amabilius, nihil exactius: adeò ut omnis honestatis specimen & exemplum verè & meritò dici possit. Sed quò tandem rapior, studiosi adolescentes, velut instituti mei penè immemor? Hæc ferè sunt & liberalis, & probi adolescentis officia: quibus dotibus, aut certè aliquà earum parte, si quis invenitur præditus, non extollat sese, non efferatur, non gloriatur, quasi hæc aut à seipso habeat, aut ab hominibus acceperit: sed cum omni gratiarum actione ejusmodi omnia ad Dei conditoris ac beneficentissimi largitoris gloriam referre meminerit.

Sed ut ad propositum redeamus, sit illa inter vos, optimi adolescentes, honesta de rebus honestis concertatio. Quod si tale certamen vobis proponetis, certe brevissimo tempore profectum vestrum non modò sentietis animo, sed ipsis quoque oculis perspicuè cernetis.

Cavete

Cavete, pueri, cavete, inquam, ab istis nebulonibus pravis, improbis, dissolutis, qui videntur inter se certamen instituisse de omni nequitia & moribus perditissimis. In iis enim ut quisque est corruptissimus, ita laudatissimus habetur. Hæ sunt gymnasiorum pestes, hæc venena, hæc progenies viperarum. Hi sunt qui optimi cujusque mores corrumpunt: aut, si id nequeant, irrident, odio insectantur, sæpe etiam verberant. Si Latine & honestè loqui pro viribus niteris, statim audies hæc aut similia verba, IPSE FACIT ELEGANTIAS; ET QUASI DICAT, EGO SUM DOCTUS. Signaviter incumbes in bonas literas, continuo ab istis diceris, Patria, Chimæra, Hypocrita. O surdos gymnasiarchas, si hæc non audiunt! O supinos, si audientes dissimulant! Cur enim pestes illas pestilentissimas non curant? aut, si curari nequeant, cur non maturè abigunt, ne grex totus miserè pereat?

Tu verò adolescentule, alumne virtutis, noli obsecro irrisores hujusmodi formidare: quin disce potius eos omninò contemnere. Tu ô stultissime, dum istis nebulonibus mavis obsequi, quam tuis servire commodis, tandem in tua ignorantia & barbarie consenescis. Audire times eorum voces ineptissimas, pudet te coram illis eleganter & Latine loqui: at quanto magis olim tibi erubescendum erit, cum inter doctos ignarus, elinguis mutus versabere; cum inter eloquentissimos planè obmutesces; aut, si conaberis hiscere, tertio quoque verbo laberis

laberis scēdissimè? Quid igitur, inquis, faciam? Uno verbo dicam tibi, atque ita finem faciam tui adhortandi. In primis ab istorum congressu te ipsum, quantum potes, subtrahe: deinde, si quando cogeris eorum audire ineptias, surdis auribus accipito, nihil eis respondens, ne fortè crabrones, quod aiunt, irrites. Facile contemnet omnia hujuscemodi puerilia deliramenta, qui sui profectus, & rei & honoris semper studiosus erit, atque memor. De cæteris vos præceptores admonebunt: immò Deus ipse abundè suppedabit omnia, si vosmetipsos ejus arbitrio permittetis. Valete, pueri adolescentesque honestorum studiorum amantissimi. Gratia Dei & Domini nostri **JESU CHRISTI** cum omnibus vobis, *Amen.*

F I N I S.

What is Geography? Gⁿ

Repeat the Divisions of the Globe

Repeat the 12 Signs of the Zodiac

What is Latitude? Gⁿ

— Longitude? Gⁿ

What are the Zones? Gⁿ

— the Climates? Gⁿ

What do you mean by a Continent? Gⁿ

— an Island? Gⁿ

— a Peninsula or Chersonesus

— an Isthmus? Gⁿ

— a Promontory Gⁿ

— an Ocean. Gⁿ

— a Gulph? Gⁿ

— a Strait? Gⁿ

What are the 4 Continents? Q^y

Have there been always known 4?

What name do ye^{se} I go by? Q^y

What other Name do you give Am^a?

What Part of the W^{ld} was first inhabited?

What Part of the World is most far

at present?

What are the boundaries of Europe?

How many principal States does it

contain?

What are the ~~Chief~~ Chief Northern

States?

Middle States?

Southern States?

Have all these States the same kind

of Government?

What do you mean by monarch

What is the extent of Europe?

Lesson

1st What are the principal Cities of the Northern States?

_____ of the Middle States

_____ of the Southern States

Which are the most remarkable fountains in Europe?

_____ Rivers

_____ Mountains

_____ Seas?

_____ Gulphs

_____ Straits

_____ Lakes

Are there any Volcanos in Europe?

2nd Lesson

What are the greater Britanick Islands?

~~How many Kingdoms is the Island of Great Britain divided~~

~~into?~~

When were England & Scotland united into one Kingdom?

How is England divided?

What are the 6 most remarkable Cities in England?

How many Archbishopsricks & Bishopricks are there in England?

What are the principal rivers in
Islands belonging to Engl
How is Scotland divided?
What are the principal rivers in Scot
Cities in Scotland?
Islands belonging to Scot
What are the principal parts of Ire
How many Bishopricks & Archbisho
ricks are there in Ireland?
What are the most remarkable Cit
in Ireland?
Rivers in Ireland.
A Lesson
How is Denmark divided?
A: Denmark formerly elective & n
hereditary in the 1660; a cold
try but abundantly healthy is
divided into the main land & the
Isles to the East.
What is the main land of Denmark?
A. Jutland, which is divided into
Jutland & South Jutland, which
East is also called the Duchy of
Schleswig, under the direction of
Protestant or Lutheran Bishops.
What are the Islands of Denmar

Q. The Islands in the Baltick are Ze-
Funen, Langland, Laland, Falster, &
Femeren, & some other less consid-
ble, w^t some in the great Ocean.
What are the most remarkable Cite-
in Denmark?

A. Copenhagen the C. in Zea. Elzen
on the Sound; Odenzia in Funen.
In Jutland are Albourg, Vibour
Arkusin; Ripen & Sleswick.

What mean you by the Straits of the

2. A. It is a passage from the Great
an into the Baltick Sea.

Where lyes the Kingdom of Norwa

Q. Norway, the most northerly K.
Europe, lyes along the W. & N. of
Sweden, it is
the low is it divided.

A. Into 4 large Governments
Aggerus, Bergin, Dronthen, & Da-
whome is the

Section VII. Of Sweden. Cap. Stockholm.
It is S. bounded.

To the N. by Norwegian Lapland, on the N.
by Muscovite Lapland on E. & S. E. by Muscovy
& S. by Poland & the Baltick. on W. by Norway.

How is Sweden divided? Several
into 6 ^{large divisions} ~~provinces~~ that contain, ⁱⁿ ~~by~~
times. The large are Sweden prop.

Bothland, Selenen, the Gov. of Bahus, the
Southern provinces, & Finland, but this
last at present belongs to Russia.

2.6

E. M.

for

we

e. c.

to

r

the

this